

Abstract

Innehållsförteckning

Alexander Katourgi (Lunds universitet) Svenska tilläggsstrukturer	8
Ali Reza Majlesi (Stockholms universitet), Catrin Norrby (Stockholms universitet), Gustav Lymer (Stockholms universitet) och Silvia Kunitz (Linköpings universitet) Interaktionens emotionella och sekventiella dynamik i samtal med en social robot	9
Anders Björkvall (Örebro universitet) och Catharina Nyström Höög (Stockholms universitet) "Din mamma jobbar inte här": En forskningsbaserad inblick i texter på jobbet	10
Andreas Nord (Uppsala universitet) och Karin Helgesson (Göteborgs universitet) Röster på och under ytan: Intertextualitet i kommunala beslutsunderlag	10
Anna Lindström (Uppsala universitet) Frågor om egenvård i primärvårdskonsultationer för luftvägsinfektion: En studie i gränslandet mellan medicin och språkvetenskap	11
Anna Smålander (Lunds universitet) "Det är ju ingen roman vi skriver" – en fokusgruppsstudie om vårdpersonals journalskrivande	12
Anna W. Gustafsson (Lunds universitet) & Charlotta Seiler Brylla (Stockholms universitet) "Mitt Europa bygger murar". Affektiva resurser i SD:s EU- valskampanj 2024.....	13
Annika Hillbom (Södertörns högskola) Att få, söka och bygga kunskap. Kunskapsmetaforer i Lgr 22	14

Barbro Wallgren Hemlin (Göteborgs universitet) ”Gud hjälpe den som för lifstiden är dömd att hålla tal för Bönder”. Biskop Esaias Tegnér som kyrklig talare.....	15
Carin Leibring Svedjedal (Uppsala universitet) (De)legitimeringar och affektivt handlande i svensk mediedebatt om transperspektiv och transinkludering 2019–2023.....	16
Carin Östman (Uppsala universitet) och David Håkansson (Uppsala universitet) Författarstil över tid – språklig stabilitet och förändring i Selma Lagerlöfs författarskap	17
Christina Hedman (Stockholms universitet) och Una Cunningham (Stockholms universitet) Att anpassa språklig stöttning i språkintröduktion. Förändringar över tid	17
Christina Hedman (Stockholms universitet), Liz Adams Lyngbäck (Stockholms universitet), Enni Paul (Stockholms universitet) och Jenny Rosén (Stockholms universitet) Mer än bara svenska: Betydelsen av (språk)undervisning i folkhögskolans regi ur elev- och lärarperspektiv.....	18
Christina Stein (Södertörns högskola) Språklig integration av internationellt rekryterade forskare	19
David Håkansson (Uppsala universitet), Sara Stymne (Uppsala universitet) och Carin Östman (Uppsala universitet) Skönlitterära adjektiv – om beskrivningar i svenskan förr och nu	20
Dominika Skrzypek (Adam Mickiewicz University i Poznań), Natalia Kołaczek (Adam Mickiewicz University i Poznań) och Alicja Piotrowska (Adam Mickiewicz University i Poznań) Jag var cyklandes på väg hem – om presensparticip som predikativ till vara	20
Elin Stenberg (Örebro universitet) Handlingar och resurser för närvaro inom nätbaserad undervisning: Zoom som semiotisk teknik	21
Emilia Aldrin (Högskolan i Halmstad) och Linnea Gustafsson (Högskolan i Halmstad) Namnforskningens bidrag till den svenska språkvetenskapen.....	22
Emilia Jonasson (Linnéuniversitetet) Vad har kaviar, latte och champagne med politik att göra? En diskursanalytisk studie av benämningar på politiska grupper	23
Eveliina Tolvanen (Åbo universitet), Anu Rouhikoski (Åbo universitet), Camilla Wide (Åbo universitet) och Tommi Kurki (Åbo universitet) Hej, moi(n) och hejsan – gemensamma hälsningsord med vissa nyansskillnader på svenska och finska.....	24
Fredrik Valdeson (Södertörns högskola) Prepositionerna till, åt och för i yngre nysvenska	25

Gustav Westberg (Örebro universitet), Charlotta Seiler Brylla (Stockholms universitet) och Henning Årman (Stockholms universitet) Identitet och gömmandepraktiker – judiska unga i offentliga rum	26
Hanna Sofia Rehnberg (Uppsala universitet) och Maria Grafström (Stockholms universitet) "Arbetet för att minska hyrpersonal i vården intensifieras": Rekontextualisering av nyheter i ett förändrat medielandskap	26
Hanna Söderlund (Umeå universitet) Makt, motstånd och medielogik: Språkliga strider i offentligheten.....	27
Helena Textorius (Stockholms universitet) Vad är typiskt för språkbruket i Försvarmakten (och hur skiljer det sig från allmänspråket)?	28
Henna Heinonen (Tammerfors universitet) och Heini Kallio (Tammerfors universitet) Uttalsdrag och uppfattningar. Om hur finlandssvenska L1-talare upplever L2-talare och hens budskap.....	29
Jaana Kolu (Östra Finlands universitet) och Susanna Hakulinen-Bernard (Tammerfors universitet) "Kom inte hit och säg att du är svensktalande" – 25 finlandssvenska språkliga biografier från Sverige.....	30
Jannika Lassus (Helsingfors universitet) och Sofia Stolt (Hanken Svenska handelshögskolan) Språk och struktur i studentexamensprovsvär ur ett bedömningsperspektiv	31
Jenny Magnusson (Södertörns högskola) Hur explicit stöd bidrar till utveckling av vetenskapligt skrivande i gymnasiet.....	31
Jenny Nilsson (Institutet för språk och folkminnen) och Stefan Norrthon (Stockholms universitet) Djurens plats i beskrivningen av svenskan.....	32
Jessica Holmlund (Riksarkivet) och Mikael Berger (Malmö universitet) Inte en gång till: Strukturell ambiguitet bakom utvecklingen av negationen inte.....	33
Johanna Karlsson (Lunds universitet) Uppmana och undervisa: språkhandlingars dubbla funktion i idrottsundervisning för L1- och L2-elever	34
Josefin Lindgren (Uppsala universitet) Produktivt ordförråd hos enspråkiga och flerspråkiga svenska elever i förskoleklass och årskurs 2	35
Judy Ribeck Nyström (Karlstads universitet), Tobias Hübinette (Karlstads universitet) och Peter Wikström (Karlstads universitet) Konstruktioner av "strukturell rasism" och "omvänd rasism" på Flashback – en korpusassisterad diskursanalys.....	36
Karin Idevall Hagren, Maria Rydell, Anna-Malin Karlsson, Gunilla Almström Persson, Helena Bani Shoraka, Linnea Hanell, Maria Lim Falk och Anna Vogel (alla från Stockholms universitet) Språkvetenskap för vår tids utmaningar. Interaktivt arbete utifrån en poster om ett samlande manifest.	37

Karin Wesslén (Stockholms universitet) Grammatik och skrivundervisning inom vuxenutbildningen	37
Lina Larsson (Göteborgs universitet) Att läsa akademiskt på ett andraspråk; strategier och utmaningar. Utlandsutbildade sjuksköterskor möter texter om pedagogik och ledarskap.	38
Lina Nyroos (Södertörns högskola) och Hedda Söderlundh (Södertörns högskola) Från skrivande student till skrivande polis.....	39
Linda Nordenskjöld Narfström (Södertörns högskola) Stöttning i L2-samtal på språkcaféer	40
Linnea Hanell (Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen) och Lena Lind Palicki (Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen) Språksamhällets beskrivning: språkvård för det nya kvartsseket.....	41
Lisa Södergård (Helsingfors universitet) Pseudonymisering av orter, skolor och organisationer – hur gör språkforskare i praktiken?	41
Liselott Nordman (Helsingfors universitet) ”Jag är inte korkad i vanliga fall” – Mottagarperspektiv på hur olika mottagare förstår författningsspråk	42
Maia Andreasson (Göteborgs universitet), Filippa Lindahl (Högskolan Väst), Ása Bergný Tómasdóttir (Íslands universitet) och Sigríður Sigurjónsdóttir (Háskóli Íslands) Objektsrealisering i svenskt barnspråk – en korpusstudie	43
Maia Andréasson (Göteborgs universitet) och Benjamin Lyngfelt (Göteborgs universitet) En konstruktions-grammatisk syntaxmodell för svenska	44
Majken Ehn Bäcklund (Uppsala universitet) Svenska nakna nominalfraser i bruk	45
Malin Mark (Uppsala universitet) Mellan konsumtion och kontamination. En pandemisk balansakt.....	46
Maria Andersson-Koski (Helsingfors universitet) och Jan-Ola Östman (Helsingfors universitet) Om ”svenskans” ansvar för teckenspråk.....	47
Maria Eklund Heinonen (Södertörns högskola) Kommer yrkesspråket ”på köpet”? Om språkliga inslag i yrkesanpassade svenskkurser för nyanlända vuxna	48
Maria Hellerstedt (Université de Lille) Formellt subjekt + positionsverb – en svårsmält specialitet för första- och andraspråksinlärare av svenska..	48
Maria Lim Falk (Stockholms universitet) Språkvetenskapligt grundad skolutveckling och social innovation	49
Maria Löfdahl (Institutet för språk och folkminnen), Pernilla Johansson (Institutet för språk och folkminnen) och Sofia Tingsell (Sverigekontakt)	50

Marie Wejrum (Karlstads universitet) Elevers utvidgning av textinnehållet i samtal om argumenterande texter.....	51
Marja Kivilehto (Tammerfors universitet) Lätt språk – språkform, register eller helt enkelt ett sätt att kommunicera ändamålsenligt?.....	52
Martina Terrazzano (Umeå Universitet) En egen röst? Diskurser om hiv/aids i svenska mass- och queermedier, 1982–1983.....	52
Mehmet Aktürk Drake (Uppsala universitet) Hur uttalas engelskans fem diftonger i lånorden i svenskan?.....	53
Michał Płosik (Adam Mickiewicz University i Poznań) ba(ra):s konstruktionella kontinuum i talad svenska – ett synkront perspektiv.....	53
Milena Podolsak (Stockholms universitet) Hur viktiga är politiska steg? Om förflyttningsmetaforik i svenska politiska tal.....	54
Mona Blåsjö (Stockholms universitet) och Johan Christensson (Högskolan i Gävle) Att beskriva kontext. En konkret teknik för textanalys och interaktionsanalys.....	55
Sara Hellman (Södertörns högskola) Skrivdiskurser i svenska och svenska som andraspråk	56
Sara Myrberg (Lunds universitet) och Anders Myrberg (Mjukvaruutvecklare, konsult) Prosodi i satsens fundament – att använda AI-verktyg för prosodisk analys	56
Sara Rönnqvist (Helsingfors universitet) Förklarande sekvenser i samtal om bildkonst	57
Sara van Meerbergen (Stockholms universitet) 'Literary branding' på sociala medier: bookstagramming som affektiv praktik på Instagram.....	58
Sarah Paetzke (Christian-Albrechts-Universität zu Kiel) Grattis! Alkisen är bakis. Ett bruksbaserat perspektiv på konstruktionen [x+is]	59
Sarah Wikner (Åbo Akademi) and Saara Haapamäki (Åbo Akademi) Tankar kring social och regional indexering i finlandssvenskan med utgångspunkt i ett perceptionstest	60
Shirley Näslund (Linnéuniversitetet) Sjuka texter för de sjuka. Om bipacksedlars påfrestningar och hur informationen kan organiseras på ett sundare sätt	61
Sofie Henricson (Helsingfors universitet) Språkpolicy i Helsingfors språkliga landskap.....	62

Sofie Johansson (Institutionen för svenska, flerspråkighet och språkteknologi) och Lina Larsson (Institutionen för svenska, flerspråkighet och språkteknologi) AI och svenska språket. Möjligheter och begränsningar för språkligt stöd i högre utbildning	63
Sonja Entzenberg (Uppsala universitet), Leila Mattfolk (Institutet för språk och folkminnen) och Lena Wenner (Institutet för språk och folkminnen) ”En synnerligen svår fråga ibland att avgöra skiljaktighet mellan släktnamn”. Langberg/Landberg – förväxlingsbara efternamn?	64
Stellan Petersson (Göteborgs universitet) och Kristian Blensenius (Göteborgs universitet) Pragmatiska kommentarer i SAOL: en lexikografisk och relevanteoretisk analys	65
Stina Ericson (Göteborgs universitet) och Anna Vogel (Stockholms universitet) Trygga rum, gränser och miniminivåer. Trygghetens makt- och kunskapsanspråk	66
Susanna Andersson (Örebro universitet) Vilka är VI, NI och DE i svenskspråkiga sportpoddar? Om klusivitet i en utvidgad talsituation.....	66
Susanna Karlsson (Göteborgs universitet) och Catrin Norrby (Stockholms universitet) Det nya nuandet	67
Theres Bellander (Stockholms universitet) & Peter Lind (Stockholms universitet) Barns kreativa lek med skriftspråkets minsta byggstenar – interpunktionstecknens gestaltande roll i berättande elevtexter från åk 3.....	68
Therese Landh (Uppsala universitet) Preteritumböjning hos svenskspråkiga barn	69
Therese Lindström Tiedemann (Helsingfors universitet) och Daniela Piipponen (Helsingfors universitet) Naturligtvis måste en andraspråkstalare lära sig modala satsadverbial. Vad säger de modala satsadverbialen om inlärarens färdighetsnivå?	70
Tomas Riad (Stockholms universitet) och Maria Lim Falk (Stockholms universitet) En generell läsmodell	71
Ulrika Magnusson (Stockholms universitet) och Marie Nelson (Stockholms universitet) Vad ryms i svenskämnen på gymnasiet och i högre utbildning? ..	71
Viktoria Strandberg (Göteborgs universitet) och Jan Lindström (Helsingfors universitet) ”men ja undrar asså varför e de fåglar där” Undrande och funderande diskursmarkörer i samtal om konst	72
Viktoria Strandberg (Göteborgs universitet) Gud är ett fritt, feminint, initialt annex.....	73
Vincent Björkquist (Uppsala universitet) ”Tråkigt att läsa att vissa människor tappat kompassen för demokratiska värderingar”. Nyhetsdiskutanter förhandlingar om kommenterandenormer.....	74

Ylva Byrman (Göteborgs universitet) En satslära för stildiskussioner – i skrivundervisning och samhälle	74
Åsa Wengelin (Göteborgs universitet) och Sanna Kraft (Linnéuniversitetet) Varför skriver du inte som jag säger? Elever med läs- och skrivsvårigheter testar ett tal-till-text-system	75
WORKSHOP	76
Therese Lindström Tiedemann (Helsingfors universitet) m.fl: Pseudonymisering inom språkvetenskap.....	76
Emilia Aldrin (Högskolan i Halmstad) Linnea Gustafsson (Högskolan i Halmstad) Ska Mikael kallas Anders, Liam eller Gunilla? Att pseudonymisera personnamn.....	77
Theres Bellander (Stockholms universitet) och Saga Bendegard (Uppsala universitet) Edvins kompis Ali, hunden Polly, Malmaskolan och landet Timara: Om avväganden vid pseudonymisering i elevers berättande texter	78
Therese Lindström Tiedemann, Lisa Södergård, Elena Volodina, Simon Dobnik, Maria Szawerna, Ricardo Muñoz Sánchez och Xuan-Son Vu Om mormor Karl sägs vara 27 år gammal, vad säger det om skribenten? En presentation om att identifiera och ersätta identifierande element i språkvetenskapliga forskningsdata.....	78
Jan-Ola Östman (Helsingfors universitet) Anonymisering, förtryck och interpersonligt ansvar.....	79
Åshild Sjøfteland (Høgskolen i Østfold), Linda Evenstad Emilsen (Høgskolen i Østfold) och Ann-Kristin Helland Gujord (Universitetet i Bergen) Pseudonymisering/anonymisering når språkdatamaterialet er samtaler om familie og personleg bakgrunn	79

Alexander Katourgi (Lunds universitet)

Svenska tilläggsstrukturer

Svenska tilläggsstrukturer Språkvetenskapen har länge förbisett skiljetecknen, som betraktats som en fråga för den preskriptiva språkvården. Men interpunktionsforskningen växer, och av de studier som finns visar flera att interpunktionen uppvisar en systematik som inte alltid speglas i skrivreglerna (Meyer 1987, Dawkins 1995, Karhiaho 2003).

Studiet av skiljetecken kan inte skiljas från studiet av den grafiska meningen och dess beståndsdelar. Kanske på grund av detta har även somliga av dessa beståndsdelar inte alltid fått rymmas inom språkvetenskapen. Huvudsatser kan nämligen byggas ut med mer eller mindre självständiga tilläggsfraser, som traditionellt ignorerats inom syntaxforskning och klumpats ihop med satsen i textlingvistik. De understrukna fraserna i (1) illustrerar.

1) Bedömning: Teet (rooiboset) smakar sött och gott – perfekt innan sängdags.

Jag menar att skiljetecken och tilläggsfraser har en naturlig plats inom svenskans beskrivning, och har studerat deras användning i samtida svensk tidningstext. Meningar med tilläggsfraser kallar jag för tilläggsstrukturer, och de identifieras på förekomsten av kolon, tankstreck eller parentes. Mycket tyder på att tilläggen i dessa strukturer typiskt (men med vissa undantag) är språkhandlingskraftiga satsekvivalenter (Levinson 1985, Potts 2005, Selkirk 2005, de Vries 2009, Döring 2015), och deras relation till satsen kan därför också analyseras på samma villkor som satsbindning.

Tilläggsstrukturer är komplexa och informationstäta meningar med underförstådda men konventionella betydelsereationer. I föredraget redovisas vilka betydelsereationer som råder mellan segmenten i strukturerna och vilka former segmenten har. Ur interpunktionsperspektiv omformuleras detta till ett antal funktioner som de olika skiljetecknen kan tillskrivas.

Litteratur: Dawkins, John (1995). Teaching punctuation as a rhetorical tool. I: College composition and communication 46:4, s. 533–548. National council of teachers of English. Döring, Sandra (2015). Parentheticals are – presumably – CPs. I: Marlies Kluck, Dennis Ott & Mark de Vries (red.) Parenthesis and ellipsis: Cross-linguistic and theoretical perspectives, s. 109–146. (Studies in generative grammar 121.) Berlin: De Gruyter Mouton. Karhiaho, Izabela (2003a). Der Doppelpunkt im Deutschen: Kontextbedingungen und Funktionen. (Göteborger germanistische Forschungen 42.) Göteborg: Tyska institutionen, Göteborgs universitet. Levinson, Joan Persily (1985). Punctuation and the orthographic sentence: A linguistic analysis. New York: City University of New York. Meyer, Charles F (1987). A linguistic study of American punctuation. (American university studies XIII:5.) New York: Peter Lang. Potts, Christopher (2005). The logic of conventional implicatures. Oxford: Oxford University Press. Selkirk, Elisabeth (2005). Comments on intonational phrasing in English. I: Sónia Frota, Marina Vigário & Maria João Freitas (red.) Prosodies: With special reference to Iberian languages, s. 11–58. Berlin: Mouton de Gruyter. de Vries, Mark (2009). Specifying coordination: An investigation into the syntax of dislocation, extraposition and parenthesis. I: Cynthia R Dreyer (red.) Language and linguistics: Emerging trends, s. 37–98. Hauppauge: Nova.

Ali Reza Majlesi (Stockholms universitet), Catrin Norrby (Stockholms universitet), Gustav Lymer (Stockholms universitet) och Silvia Kunitz (Linköpings universitet)

Interaktionens emotionella och sekventiella dynamik i samtal med en social robot

I studien undersöks hur gymnasieelever interagerar med en autonom social robot, Furhat, för att lösa problem inom området ellära. Materialet består av videoinspelade sessioner där elever arbetar med strukturerade fråge- och svarsuppgifter med Furhat. I situationen behöver eleverna hantera såväl själva ämnesinnehållet som den sociala interaktionen med roboten. Syftet är att belysa hur eleverna hanterar dessa dubbla utmaningar. Analyserna utgår från etnometodologisk samtalsanalys (EMCA), och fokuserar på sekvenser där eleven och roboten kommer fram till olika lösningsförslag. Vi uppmärksammar särskilt de epistemiska, deontiska och affektiva positioneringar (Goodwin et al., 2012; Heritage, 2012; Stevanovic & Peräkylä, 2012) som görs när lösningsförslag förhandlas och revideras.

Tidigare forskning (t.ex. Pelikan, 2023) visar att interaktionell kompetens i HRI (Human-Robot Interaction) kräver flexibla samtalsstrategier, vilket påverkar både deltagarroller och samtalsorganisation, särskilt i interaktioner med robotar som avviker från normativa förväntningar. Eleverna behandlar roboten genomgående som en auktoritet, vilket verkar påverka deras engagemang negativt, och när roboten korrigerar deras lösningar uppvisar de ofta emotionella reaktioner. Resultaten visar att Furhat är effektiv på att hantera uppgiftsrelaterad kunskap, men saknar känslighet för interaktionens emotionella och sekventiella dynamik, vilket kräver ytterligare interaktionellt arbete från eleverna för att upprätthålla engagemang och undvika samtalsavbrott. Studien visar att ansvaret för samtalsorganisationen samkonstrueras i realtid, där eleverna kontinuerligt anpassar sig till både de epistemiska och emotionella kraven i interaktionen. Studien understryker vikten av att utforma utbildningsrobotar som inte bara tar hänsyn till för kunskapsförmedling utan även de subtila emotionella signaler som stöder ett effektivt lärande och en smidig social relation med mänskliga deltagare.

Nyckelord: Human-Robot Interaction (HRI) Etnometodologisk samtalsanalys (EMCA) Epistemisk positionering Deontisk positionering Affektiv positionering Interaktionell kompetens Samtalsorganisation Utbildningsrobotar Social interaktion och lärande Emotionell dynamik i HRI

Anders Björkvall (Örebro universitet) och Catharina Nyström Höög (Stockholms universitet)

”Din mamma jobbar inte här”: En forskningsbaserad inblick i texter på jobbet

Dagens arbetsliv består till stor del av texthantering, också i andra yrken än de som traditionellt setts som texttunga. Denna bredare typ av texthantering är numera relativt välbeforskad inom den svenska och nordiska språkvetenskapen (se t.ex. Karlsson, 2012; Nissi, Blåsjö & Jonsson, 2023), också i relation till organisationsforskningen i vid bemärkelse (Björkvall & Nyström Höög, 2019, Björkvall & Nyström Höög, 2023, Nyström Höög & Björkvall 2018). Vi är nu i ett läge där resultaten från denna forskning behöver spridas bland språkstudenter, men också bland studenter i andra ämnen och till yrkesverksamma. Därmed behöver den också didaktiseras för en bredare publik.

I föredraget presenteras de bärande tankarna i en ny bok om texter på jobbet. Syftet är huvudsakligen didaktiskt: att illustrera hur ett antal text-, diskurs- och genreanalytiska metoder kan tillämpas på centrala texter och genrer från dagens arbetsliv och samtidigt presenteras så att en läsare utan språkvetenskapliga förkunskaper kan förstå och tillämpa metoderna.

Materialet som diskuteras består av texter från ett större projekt om värdegrundstexter som genomfördes 2016–2019, men också av andra texter från företag och myndigheter. Dessutom består många exempel av texter ”på plats” på jobbet: skyltar, varningstexter och informationsmaterial.

Litteratur: Björkvall, A. & Nyström Höög, C. (2019). Legitimation of value practices, value texts, and core values at public authorities. *Discourse & Communication*, 13(4), 398–414. Björkvall, A. & Nyström Höög, C. (2023). Semiotic vagueness as a tool for goal fulfilment: ‘Platforms of values’ in Swedish public administration. *Journal of Applied Linguistics and Professional Practice* 16(1), 5–28. Karlsson, A.-M. (2012). En arbetsdag i skriftsamhället: ett etnografiskt perspektiv på skriftanvändning i vanliga yrken. (2. uppl.) Stockholm: Språkrådet. Nissi, R., Blåsjö, M. & Jonsson, C. (2023): Workplace communication in flux: From discrete languages, text genres and conversations to complex communicative situations. *Applied Linguistics Review* 14(4), 679-695. Nyström Höög, C. & Björkvall, A. (2018). Keeping the discussion among civil servants alive: “Platform of values” as an emerging genre within the public sector in Sweden. *Scandinavian Journal of Public Administration*, 22(3), 17–38.

Andreas Nord (Uppsala universitet) och Karin Helgesson (Göteborgs universitet)

Röster på och under ytan: Intertextualitet i kommunala beslutsunderlag

En central genre i kommunalt beslutsfattande är den som kallas tjänsteutlåtande eller tjänsteskrivelse. Texter i denna genre skrivs av opolitiska tjänstepersoner som underlag för de beslut som fattas av folkvalda politiker i nämnder eller kommunstyrelse (Helgesson & Nord, 2022). Eftersom textens uppgift ofta är att sammanfatta olika underlag och utreda förslag i relation till olika regelverk ingår den i ett nätverk av textrelationer och den har ofta tillkommit som resultat av en kollektiv skrivprocess (Helgesson & Nord, under utg.).

I detta föredrag utforskar vi hur det intertextuella sammanhanget tar sig uttryck i språkytan i texter inom genren. Analysen av texter görs också mot bakgrund av data från intervjuer med skribenter. Teoretiskt utgår vi från en bachtinsk syn på texter som dialogiska och mångröstade (Ajagán-Lester m.fl., 2003; Bakhtin, 1981).

Analysen visar att texterna till stor del byggs upp av sammanvävda fragment av andra texter, som dock sällan återges exakt. I subgenren planbesked handlar det exempelvis om att ansökningar och regelverk återges i mer eller mindre fragmenterad form. För vissa typer av källor är den refererade rösten tydligt markerad som ”annan”, medan det i andra fall saknas markering av gränsen mellan referat och ”författarröst”, med följderna att den dominerande rösten i texten glider samman med andra röster (något som har paralleller i andra texter från oVentlig förvaltning, se t.ex. Byrman & Byrman, 2018). Av intervjuerna framgår att det även finns intertextuella relationer som inte syns i textytan. Utifrån resultaten diskuteras hur olika typer av röstrelationer synliggör respektive osynliggör underliggande maktrelationer.

Litteratur: Ajagán-Lester, L., Ledin, P., & Rahm, H. (2003). Intertextualiteter. I B. Englund & P. Ledin (Red.), Teoretiska perspektiv på sakprosa (s. 185–216). Studentlitteratur. Bakhtin, M. M. (1981). The dialogic imagination: Four essays (M. Holquist, Red.; C. Emerson & M. Holquist, Övers.). University of Texas Press. Byrman, G., & Byrman, Y. (2018). In evidence: Linguistic transformations of events in police interview reports. *Nordic Journal of Linguistics*, 41(2), 155–181. <https://doi.org/10.1017/S0332586518000100> Helgesson, K., & Nord, A. (2022). Det kommunala tjänsteutlåtandet: Funktion och form hos en central typ av text i kommunal politisk förvaltning. I S. Ericsson, I.-L. Grahn, & S. Karlsson (Red.), *Språklig mångfald: Rapport från ASLA-symposiet i Göteborg, 23–24 april 2020* (s. 69–89). ASLA, Svenska föreningen för tillämpad språkvetenskap. Helgesson, K., & Nord, A. (under utg.). Providing the information required for wellinformed decisions: A central genre in Swedish local administration. I G. B. Skar, P. Rogers, & J. Marine (Red.), *Writing Research Across Borders: From Early Literacy Learning to Writing in Professional Life*. WAC Clearinghouse.

Anna Lindström (Uppsala universitet)

Frågor om egenvård i primärvårdskonsultationer för luftvägsinfektion: En studie i gränslandet mellan medicin och språkvetenskap

Utvecklingen av antimikrobiell resistens är en global hälsoutmaning. Inom primärvården förekommer överförskrivning av antibiotika för patienter med symptom på luftvägsinfektion. Läkare kan stävja överförskrivning genom att uppmuntra patienter att i första hand försöka lindra symptomen på egen hand. I den här studien använder jag samtalsanalytisk metod (CA) för att undersöka jag hur läkare ställer frågor om egenvård.

Barnes & van der Scheer (2021) analyserade hur läkare frågar om egenvård under anamnes i brittisk primärvård. Frågor om egenvård förekom i en femtedel av den brittiska korpusen. Resultaten var mångfacetterade. Författarna fann att läkare ofta utformade frågan på ett sätt som öppnade för ett nekande svar. Detta till trots uppfattade patienten ofta frågan som en delegitimering av beslutet att söka vård. Barnes och van der Scheers material omfattade besök för en bred uppsättning symptom (smärta, luftvägsproblem och hudbesvär) men de exempel som presenterades gällde framförallt smärtproblematik. Föreliggande studie fördjupar tidigare forskning genom att dokumentera hur egenvårdsfrågor tas upp under besöket som helhet i konsultationer för symptom på en specifik sjukdom nämligen infektion i luftvägarna.

Materialet utgörs av 67 videoinspelade läkar-patientbesök. Inspelningarna gjordes 2018–2022 och projektet har etikprövats. Egenvårdsfrågor förekommer i 22% av besöken och frågorna ställs framförallt under anamnes. Preliminär analys visar att frågorna formuleras på ett sätt som visar en stark normativ förväntan på att patienten har idkat någon form av egenvård. Detta speglas även i patienters hantering av frågan då svaren ofta går ut på att etablera att patienten har uttömt samtliga egenvårdsalternativ som står dem till buds.

Litteratur: Barnes, R. K. and I. Z. van der Scheer (2021). Conversation Analysis: Questioning Parents About Prior Self-Treatment. Analysing Health Communicaton: Discourse Approaches. red. av G. Brookes & D. Hunt. Cham, Springer International Publishing. S. 19–48.

Anna Smålander (Lunds universitet)

”Det är ju ingen roman vi skriver” – en fokusgruppsstudie om vårdpersonals journalskrivande

Sedan 2017 har svenska invånare tillgång till sin patientjournal online via 1177.se, vilket gjort patientjournaler betydligt mer tillgängliga för patienter än tidigare. I mitt avhandlingsprojekt undersöker jag svenska journalanteckningar som genre, bl.a. genom att jämföra journalanteckningar från 2008 med 2019–2020 (före resp. efter onlineåtkomsten). Med utgångspunkt i Bhatias genreteori (2004, 2017) studerar jag journalanteckningar på tre nivåer: texterna, genre- och yrkespraktiken samt yrkeskulturen. Texterna undersöks genom olika textanalytiska ingångar, som informationstäthet, processanalys och koherens. Fokus för detta föredrag ligger dock på genre- och yrkespraktiken. Eftersom det av etiska skäl är komplicerat att få tillgång till vårdpraktiken direkt, har genre- och yrkespraktiken studerats indirekt genom en fokusgruppsstudie med vårdpersonal.

I detta föredrag kommer jag presentera resultatet av denna fokusgruppsstudie. Hösten 2024 fick tre yrkeskategorier från Skånes universitetssjukhus – medicinska sekreterare, sjuksköterskor och läkare – i grupp beskriva och diskutera praktiken kring journalanteckningar. Under samtalen diskuterades ämnen som hur man lär sig skriva journalanteckningar, vem man skriver för, om läkare föredrar eget skrivande, diktering eller taligenkänning samt hur man ser på språket i journalanteckningarna.

Analysen av samtalen visar bl.a. att vårdpersonalen framhäver relevans som en viktig faktor i journalskrivande; det viktigaste förmågan i journalskrivande är att bara dokumentera den relevanta informationen, och att placera den rätt i journalanteckningens struktur. Den tänkta mottagaren är framför allt kollegor. När det gäller själva språket föredrar vårdpersonalen informationstäthet före mer utförligare text. En kompakt text där mycket lämnas underförstått underlättar när man läser och letar information, anser deltagarna.

Litteratur: Bhatia, V. K. (2004). *Worlds of written discourse: A genre-based view*. Bloomsbury Academic. Bhatia, V. K. (2017). *Critical genre analysis: Investigating interdiscursive performance in professional practice*. Routledge.

Anna W. Gustafsson (Lunds universitet) & Charlotta Seiler Brylla (Stockholms universitet) ”Mitt Europa bygger murar”. Affektiva resurser i SD:s EU-vals kampanj 2024

Sverigedemokraterna (SD) har sedan riksdagsvalet 2022 och det så kallade Tidösamarbetet stort inflytande i svensk politik. En viktig faktor för deras framgång är partiets starka närvaro på sociala medier, vilket blivit allt viktigare för politiska partiers kommunikation. Enligt Medieakademins (2024) är SD den aktör som har störst räckvidd på sociala medier i Sverige. Särskilt framgångsrika har SD varit i att mobilisera unga väljare på videoplattformen TikTok (Prigorowsky & Rosenbaum 2022). Enligt senaste mediebarometern använder hela 46 % av 15–24-åringar TikTok för att ta del av nyheter (Svenskarna och internet 2023). För att fördjupa förståelsen av hur politiska partier utnyttjar de digitala och multimodala resurser som präglar kommunikationen i sociala medier för att nå en yngre målgrupp, är det av särskilt intresse att vända blicken mot politisk kommunikation på TikTok.

Analysen av politisk kommunikation befinner sig i gränslandet mellan stats- och medievetenskap, retorik och språkvetenskap (Niehr 2014). I vår presentation diskuterar vi med utgångspunkt i bl. a. Ahmed (2014) och Westberg (2021) hur en språkvetare kan närma sig diskursiva aspekter av känslor i analysen av multimodala data såsom TikTok. I en studie av SD:s kommunikation på TikTok under EU-valet 2024 intresserar vi oss för hur affektiva resurser används i inlägg och användarkommentarer; med andra ord undersöker vi hur känslor uttrycks, rekontextualiseras och förhandlas i multimodala representationer på TikTok (Hautea et al. 2021). I vår data kan vi exempelvis se hur vissa kampanjklipp eliciterar patriotism eller rädsla, ilska och äckel med hjälp av auditiva och visuella resurser.

Litteratur: Ahmed S. (2014). The Cultural Politics of Emotion. Reprinted. Edinburgh: Edinburgh University Press. Hautea, S., Parks, P., Takahashi, B., & Zeng, J. (2021). Showing They Care (Or Don't): Affective Publics and Ambivalent Climate Activism on TikTok. *Social Media + Society*, 7(2). <https://doi.org/10.1177/20563051211012344> Medieakademin (2024). Maktbarometern 2024. En kartläggning av makt i våra största digitala kanaler. Utgiven av Medieakademin. <https://medieakademin.se/maktbarometern/> Niehr, T. (2014). Einführung in die Politolinguistik. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht. Prigorowsky, E. & Rosenbaum J. (2022). Vilket parti är mäktigast i sociala medier inför valet 2022? Infomedia.se. 9/9 2022. Svenskarna och Internet (2023). Hudiksvall: World Internet Institute. <https://svenskarnaochinternet.se/rapporter/svenskarna-och-internet-2023/> Westberg, G. (2021). Affect as a multimodal practice *Multimodality & Society*, 1(1): 20- 38 <https://doi.org/10.1177/2634979521992734>

Annika Hillbom (Södertörns högskola)

Att få, söka och bygga kunskap. Kunskapsmetaforer i Lgr 22

Synen på kunskap är central i all utbildning och framgår bland annat i läroplaner, vilka innebär samhällets krav på utbildning (Lundgren 1989). I denna studie används konceptuell metaforanalys (Johansson Falck & Okonski 2022, 2023) med syftet att analysera kunskapsbegreppet i läroplanen för den svenska grundskolan (Lgr22) i kapitlen om värdegrund och övergripande mål och riktlinjer, samt i kursplanerna för ämnena svenska, moderna språk, samhällskunskap, biologi och matematik.

Övergripande konceptuella metaforer som beskriver synsätt på lärande, där kunskap är en viktig del, har föreslagits i utbildningsvetenskapligt inriktad forskning. Några centrala metaforer är, i svensk översättning, LÄRANDE ÄR FÖRVÄRVANDE och LÄRANDE ÄR DELTAGANDE (Sfard 1998), LÄRANDE ÄR KUNSKAPSSKAPANDE (Paavola, Lipponen & Hakkarainen (2004), LÄRANDE ÄR ÖVERFÖRING och LÄRANDE ÄR TRANSFORMERING (Hager 2008) samt LÄRANDE ÄR EN RESA (Ibrahim 2016). Mer detaljerade språkvetenskapliga analyser på området har bl.a. gjorts av Goatly (2002; engelska), Kalra & Baveja (2012; hindi) och Mäkinen & Kujala (2017; finska) men saknas för svenskan.

I den aktuella studien har totalt 13 olika kunskapsmetaforer identifierats, vilka framför allt baseras på föreställningsscheman (Evans & Green 2006): IN-UT, PROCESS, BALANS m.fl. Under presentationen beskrivs och exemplifieras dessa metaforer och deras fördelning i det undersökta materialet, liksom hur de relaterar till övergripande metaforer för lärande. Resultaten visar bland annat på en viss motsättning inom kunskapssynen, vilken skulle kunna relateras till en tradition av progressiva pedagogiska idéer inom svensk utbildning (Heller Sahlgren & Sanandaji 2019) kontra ett alltmer marknadsmässigt synsätt med ökande krav på mätbarhet (Sundberg 2016, Muench et al. 2023).

Litteratur: Evans, V., & Green, M. (2006). *Cognitive Linguistics: An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press. Goatly, A. (2002). Conflicting Metaphors in the Hong Kong Special Administrative Region Educational Reform Proposals. *Metaphor and Symbol*, 17(4), 263–294. https://doi.org/10.1207/S15327868MS1704_2 Hager, P. (2008). Learning and metaphors. *Medical Teacher*, 30(7), 679–686.

<https://doi.org/10.1080/01421590802148899> Heller Sahlgren, G., & Sanandaji, N. (2019). Glädjeparadoxen: historien om skolans uppgång, fall och möjliga upprättelse. Stockholm: Dialogos. Ibrahim, A. M. (2016). Curriculum metaphors. *The Eurasia Proceedings of Educational and Social Sciences*, 4, 385–390. Johansson Falck, M., & Okonski, L. (2022). Procedure for Identifying Metaphorical Scenes (PIMS): A cognitive linguistics approach to bridge theory and practice. *Cognitive semantics*, 8(2), 294–322. <https://doi.org/10.1163/23526416-bja10031> Johansson Falck, M., & Okonski, L. (2023). Procedure for Identifying Metaphorical Scenes (PIMS): The case of spatial and abstract relations. *Metaphor and Symbol*, 38(1), 1–22. <https://doi.org/10.1080/10926488.2022.2062243> Kalra, M. B., & Baveja, B. (2012). Teacher thinking about knowledge, learning and learners: A metaphor analysis. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 55, 317–326. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.09.509> Lundgren, U. P. (1989). Att organisera omvärlden. En introduktion till läroplansteori. Stockholm: Utbildningsförlaget. Muench, R., Wieczorek, O., & Dressler, J. (2023). Equity lost: Sweden and Finland in the struggle for PISA scores. *European Educational Research Journal*, 22(3), 413–432. <https://doi.org/10.1177/14749041211069240> Mäkinen, M., & Kujala, T. (2017). Metaforat opetussuunnitelmaideologioiden tulkintavälineenä [Metaphors as tools of interpreting curriculum ideologies]. I: T. Autio, L. Hakala, & T. Kujala, (red.), *Opetussuunnitelmatutkimus: keskustelunavauksia suomalaisen kouluun ja opettajankoulutukseen* (ss. 267–288). Tampere: Tampere University Press. Paavola, S., Lipponen, L., & Hakkarainen, K. (2004). Models of innovative knowledge communities and three metaphors of learning. *Review of educational research*, 74(4), 557–576. <https://doi.org/10.3102/00346543074004557> Sfard, A. (1998). On two metaphors for learning and the dangers of choosing just one. *Educational Researcher*, 27, 4–13. <https://doi.org/10.3102/0013189X027002004> Skolverket (2022). Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22). Sundberg, D. (2016). Läroplansmodeller i den svenska läroplansutvecklingen. I: Wahlström, N. (red.), *Läroplansteori och didaktik. 2:a upplagan*, (ss. 73–98). Malmö: Gleerups.

Barbro Wallgren Hemlin (Göteborgs universitet)

”Gud hjälpe den som för lifstiden är dömd att hålla tal för Bönder”. Biskop Esaias Tegnér som kyrklig talare

Esaias Tegnér (1782–1846) var sin tids mest berömda svenske poet. Populär som en rockstjärna, brukar det sägas, och dessutom internationellt känd. Han var också professor i grekiska, ledamot av Svenska Akademien, politiker och en virtuos och flitig brevsribent. Men dessutom var han präst och sedermera biskop i Växjö stift. Inom ramen för dessa roller höll han mängder av predikningar och andra typer av tal, vid till exempel kyrkoinvigningar, biskopsvisitationer och prästvigningar. Men hurudan var han som kyrklig talare? Hur gick det när en av tidens mest framstående kulturpersonligheter skulle försöka nå fram till allmogen i de skånska och småländska socknarna? Själv beskrev han sig i brev som en ”svag Homilet” som höll ”långtråkiga predikningar från altaret” (Esaias Tegnér’s brev IV:206) och efter en ämbetsresa sommaren 1837 sa han sig vara ”utorerad” och utbrast: ”Gud hjälpe den som för lifstiden är dömd att hålla Tal för Bönder.” (Ibid., VIII:164.)

I mitt föredrag kommer Tegnér's kyrkliga retorik att diskuteras med utgångspunkt i de båda retoriska begreppen *aptum* och *captatio benevolentiae*. Mustiga exempel hämtade ur min textkritiska utgåva av hans kyrkliga tal (Esaias Tegnér's kyrkliga tal) utlovas.

Litteratur: Tegnér, Esaias 1953–1976. Esaias Tegnér's brev utgivna av Tegnér'samfundet. Bd I–XI. Red. av Nils Palmborg. Malmö: Allhem. Tegnér, Esaias 2017–2022. Esaias Tegnér's kyrkliga tal. Bd I–III. 1813–1836. Utgivna av Barbro Wallgren Hemlin på uppdrag av Tegnér'samfundet. Skellefteå: Artos.

Carin Leibring Svedjedal (Uppsala universitet)

(De)legitimeringar och affektivt handlande i svensk mediedebatt om transperspektiv och transinkludering 2019–2023

I föredraget presenterar jag resultat från min doktorsavhandling, där jag gör en kritisk diskursanalys av transperspektiv och transinkludering i svensk mediedebatt 2019–2023. Avhandlingen syftar till att analysera diskurser om kön och identitet hos transpersoner och hur dessa diskurser formas och påverkas av medieaktörer, i det här fallet skribenter i större dagstidningar. Bakgrunden till studien är den ökande medierapporteringen och debatten om transrelaterade frågor som uppstått efter bland annat SVT:s granskande program om svensk transvård och andra publikationer som kritiskt diskuterat transrelaterade frågor (t ex ”Tranståget och tonårsflickorna”).

Jag undersöker legitimerande och delegitimerande debattartiklar och ledare som behandlar tre områden där transperspektiv och transinkludering förhandlas: diskussioner om hur svensk transvård utförs, huruvida svenska könstillhörighetslagen ska ändras eller inte, samt om föräldrabalken ska skrivas könsneutralt eller inte. Jag analyserar 14 texter genom (de)legitimeringsanalys (van Leeuwen 2007), där jag också intresserar mig för hur (de)legitimeringarnas affektiva handlande (Ahmed 2014) potentiellt kan elicitera känslor.

Resultaten gör gällande att det råder en ganska stor splittring mellan de legitimerande respektive delegitimerande texterna, och att det affektiva handlandet är särskilt omfattande i samspel med delegitimerande strategier. De legitimerande texterna orienteras mot diskurser om kön och identitet där det självupplevda, mentala könet står i fokus, medan delegitimeringarna snarare reproducerar diskurser om det biologiska könet som överordnat.

Litteratur: Ahmed, Sara (2014). *The cultural politics of emotion*. Andra uppl. Edinburgh: Edinburgh University Press. Van Leeuwen, Theo (2007). *Legitimation in discourse and communication*. I: *Discourse & Communication*. Vol 1(1), s. 91-112.

Carin Östman (Uppsala universitet) och David Håkansson (Uppsala universitet)

Författarstil över tid – språklig stabilitet och förändring i Selma Lagerlöfs författarskap

Selma Lagerlöf debuterade 1891 med *Gösta Berlings saga* och hon fick ett snabbt genomslag som skönlitterär författare. Hon var en produktiv författare över lång tid – hennes sista större verk var *Löwensköldska ringen*, där den sista delen i trilogin, *Anna Svärd*, kom ut 1928. Lagerlöfs rika och långvariga författarskap erbjuder en unik möjlighet att följa en författares språkliga form över tid. Vad är stabilt och vad är föränderligt?

Det finns sedan tidigare en del punktvisa studier om Lagerlöfs språk. Hennes litterära produktion sammanfaller med en period av intensiv debatt om svenska språkets modernisering och hon blev själv en del av utvecklingen mot ett moderniserat skriftspråk. Vi vet att hon slopade verbkongruensen i dialogen i läseboken *Nils Holgersson 1906–1907*, på Adolf Noreens inrådan (Alfvegren 1983). Hon genomförde också en språklig modernisering av vissa ord och ordformer i nyupplagor av *Gösta Berlings saga* (Östman 2014). Men vi har ingen större studie av hur hennes språkliga stil förändras över tid. I vårt föredrag ska vi presentera en studie av hur Lagerlöfs språk på morfologisk, lexikal och syntaktisk nivå varierar över tid, både i originalupplagor och i omarbetningar av äldre verk. Studien har genomförts som en del av det VR-stödda projektet *Hur skönlitteraturen gjorde svenskan modern*.

Litteratur: Alfvegren, Lars, 1983: Vi gingo och vi gick. Från pluralis till singularis i verbböjningen. Skrifter utgivna av Svenska språknämnden 72. Stockholm. Östman, Carin, 2014: Språkliga förändringar i *Gösta Berlings saga*.
[http://litteraturbanken.se/#!/forfattare/LagerlofS/omtexterna/SprakandringarGB_S.html]

Christina Hedman (Stockholms universitet) och Una Cunningham (Stockholms universitet)

Att anpassa språklig stöttning i språkintröskning. Förändringar över tid

Presentationen baseras på en studie av ett språkintröskningsprogram för nyanlända elever vid en gymnasieskola i Sverige (Hedman & Cunningham, 2024). I detta samverkansprojekt, som sträckte sig över ett år, sökte vi tillsammans med projektets deltagare närma oss frågan hur man bäst tillgodoser och stöttar elevernas språkliga behov. Studien omfattade två lärare i svenska som andraspråk, en lärare i engelska och deras elever, samt skolans programrektor. Forskningsmaterialet består av fältanteckningar och ljudinspelningar från klassrumsobservationer, elevintervjuer och lärargruppsdiskussioner.

I presentationen tar vi fasta på den nivåindelning som tillämpades på skolan i svenska som andraspråk, vilket innebar att den ena läraren undervisade nybörjargruppen och den andra läraren undervisade de elever som nått en mer avancerad nivå på svenska. Utifrån analyser av interaktion i klassrummet är syftet att utforska de två lärarnas språkliga stöttning i detta nivåbaserade system utifrån ett stötningsbegrepp som fokuserar på en holistisk syn på lärande (Xi & Lantolf, 2021). Resultaten visar att användningen av multimodal och flerspråkig stöttning, muntliga frågor och feedback skilde sig mellan grupperna, vilket innebar en minskning av lärarnas användning av multimodala resurser, explicit feedback och överbryggning till elevers tidigare kunskaper och språkliga resurser. Minskningen av lärarstöttning i den avancerade gruppen visade sig kompenseras via flerspråkig kamratstöttning. Resultaten bidrar till vår kunskap om språklig stöttning av nybörjarsvenska över tid och ställer även kritiska frågor om synen på flerspråkighet som en tillfällig resurs för nyanlända elever (se Hedman & Fisher, 2022a, b).

Christina Hedman (Stockholms universitet), Liz Adams Lyngbäck (Stockholms universitet), Enni Paul (Stockholms universitet) och Jenny Rosén (Stockholms universitet)

Mer än bara svenska: Betydelsen av (språk)undervisning i folkhögskolans regi ur elev- och lärarperspektiv

Idag tenderar vuxna med dövhet, hörselnedsättning, intellektuell funktionsnedsättning, PTSD, migrationsstress, och andra hälsotillstånd som kan påverka lärande att utestängas från arbetsmarknaden och det ordinarie utbildningssystemet. Med utgångspunkt i ett VR-finansierat forskningsprojekt fokuserar vi på några av de undervisningspraktiker – bland annat kurser i svenska – som fångar upp många av dessa individer, inom såväl folkhögskola som anpassad utbildning för vuxna, inte sällan efter år av exkludering. I projektet intresserar vi oss för vidgade perspektiv på språk, litteracitet och lärande och hur språkundervisning kan erbjudas på ett etiskt och högkvalitativt sätt. Teoretiskt baseras projektet på en kombination av kritisk sociolingvistik och critical disability studies, såsom decolonial crip linguistics (Canagarajah, 2023; Hedman et al., 2024). Det övergripande syftet med projektet är att bidra med ny kunskap om dessa underbeforskade undervisningspraktiker samt bidra till en mer komplex och nyanserad förståelse för begrepp som inkludering och integration. Utifrån lingvistisk etnografi frågar vi oss vad som kännetecknar den (språk)undervisning som presenteras både som alternativ och anpassad, och vilken betydelse den har för elever och lärare. Vi relaterar även de lokala perspektiven till frågor om makt, etik och utbildningspolicy. Med exempel från lingvistisk-etnografiska data, främst från folkhögskola, tar vi i denna presentation särskilt fasta på två aspekter: dels vilka synsätt på elever och språk som framkommer ur lärarperspektiv, och på vilka sätt de manifesteras, dels vilken betydelse (språk)undervisningen har för elever, här presenterade i form av utbildningsnarrativ som sträcker sig över tid och rum. Presentationens tvärvetenskapliga utgångspunkter kan erbjuda Svenskans beskrivning nya och relevanta perspektiv.

Christina Stein (Södertörns högskola)

Språklig integration av internationellt rekryterade forskare

I ett pågående avhandlingsprojekt undersöks internationellt rekryterade forskares språkliga yrkesvardag vid svenska lärosäten, med fokus på svenska språket. Vid föredraget presenteras en delstudie som syftar till att identifiera språkideologier (se Blommaert, 1999; Fairclough, 2010) och språkhierarkier (se Kuteeva, 2020; Hult, 2012) i forskarnas berättelser om och observationer av den akademiska yrkesmiljön. Flerspråkighet och språkideologier i akademien har studerats tidigare, men ofta med fokus på engelska (t.ex. Holmes, 2020; Bolton & Kuteeva, 2012). Upprepade politiska krav på svensk kunskaper hos invandrade personer gör frågan om svenskan särskilt relevant.

Materialet består av intervjuer med internationella forskare samt observationer av deras yrkesvardag. Metodologiskt kombineras språkvetenskapliga tillvägagångssätt med etnografiska för att öppna upp språkvetenskapen (Rampton, 2007) för perspektiv som annars kan förbli dolda. Resultaten bekräftar tidigare forskning av språkval i akademien och visar att olika miljöer har skilda behov och förväntningar på kunskaper i svenska. Svenska rapporteras därtill vara relevant för sociala sammanhang samt för formella möten där svenska som myndighetsspråk dominerar. Svenska kan också vara nödvändigt för befordran. Normen ”ett språk i taget” visar sig vara stark i yrkeskontexten, där språkblandning (till skillnad från rapporterat bruk i privata sammanhang) undviks.

Språkhierarkier blir främst synliga mellan engelska – ”vetenskapsspråket” – och svenska – språket i sociala sammanhang och administration. De intervjuade antyder olika förhållningssätt till andraspråksdrag i talad engelska och svenska. I presentationen diskuteras hur resultaten kan tolkas med fokus på forskarnas språkliga integration samt deras behov eller vilja att använda svenska i professionella sammanhang. Även etnografins betydelse för att förstå de språkvetenskapliga resultaten berörs.

Litteratur: Blommaert, J. (1999). The debate is open. I: Blommaert, J. (red.), *Language Ideological Debates*. De Gruyter, 1–38. Bolton, K. & Kuteeva, M. (2012). English as an academic language at a Swedish university: parallel language use and the ‘threat’ of English. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 33:5, 429–447. Fairclough, N. (2010). *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. Taylor & Francis Group. Holmes, L. (2020). Disrupting dual monolingualisms? Language ideological ordering in an internationalizing Swedish university. I: Kuteeva, M., Kaufhold, K. & Hynninen, N. (red.) *Language perceptions and practices in multilingual universities*. Palgrave Macmillan, 269–292. Hult, F. (2012). English as a Transcultural Language in Swedish Policy and Practice. *TESOL Quarterly* 46:2, 230–257. Kuteeva, M. (2020). If Not English, Then What? Unpacking Language Hierarchies at University. I: Kuteeva, M., Kaufhold, K. & Hynninen, N. (red.) *Language perceptions and practices in multilingual universities*. Palgrave Macmillan, 27–55. Rampton, B. (2007). Neo-Hymesian linguistic ethnography in the United Kingdom. *Journal of Sociolinguistics*, 11:5, 584–607.

David Håkansson (Uppsala universitet), Sara Stymne (Uppsala universitet) och Carin Östman (Uppsala universitet)

Skönlitterära adjektiv – om beskrivningar i svenskan förr och nu

Adjektiv som ordklass har visat sig vara mindre frekvent förekommande i fiktionsprosa än i sakprosa (Thelander 1970). Med tanke på den centrala roll som beskrivningar ofta har i skönlitteraturen framstår ett sådant förhållande möjligen som förvånande, men det kan bero på att adjektiv ibland har ansetts tynga framställningen och ”bidra till en överlastad text” (Lagerholm 2008:115). Samtidigt kan det inte uteslutas att nyare skönlitteratur skiljer sig från den äldre på denna punkt. I en krönika i Dagens Nyheter menar Jonas Thente (2023) att den svenska litteraturen ”nästan helt har slutat beskriva de gestalter som förekommer” – i kontrast till den äldre litteraturen. En utveckling i riktning mot en mindre andel adjektiv kan därmed ses som ett led i en utveckling mot en mer modernistisk romanprosa (jfr Josephson 1998). I vårt föredrag ska vi gripa oss an frågan om hur beskrivande ord används i skönlitteratur utifrån en studie av adjektiv. Närmare bestämt ska vi redovisa en undersökning av romanprosa där vi jämför texter från 1800-talet och tidigt 1900-tal med moderna skönlitterära texter. Metoden är korpusstilistik (McIntyre & Walker 2019), och syftet är i första hand att kartlägga om det har skett förändringar över tid, men vi vill också visa på inbördes skillnader i de båda materialen. Undersökningen har utförts inom ramen för projektet *Hur skönlitteraturen gjorde svenskan modern* som har bedrivits med stöd från Vetenskapsrådet.

Litteratur: Josephson, Olle, 1998: Modernistisk romanprosa. I: Form – innehåll – effekt. Göteborg: Institutionen för svenska språket. S. 145–153.

Lagerholm, Per, 2008: Stilistik. Lund: Studentlitteratur. McIntyre, Dan & Walker, Brian, 2019: Corpus Stylistics. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Thelander, Mats, 1970: Fiktionsprosa och sakprosa. (Ord och stil 3.) Lund: Studentlitteratur Thente, Jonas, 2023: Den dreglande professorn tar sig in i mina romaner. Dagens Nyheter 2023-08-30.

Dominika Skrzypek (Adam Mickiewicz University i Poznań), Natalia Kołaczek (Adam Mickiewicz University i Poznań) och Alicja Piotrowska (Adam Mickiewicz University i Poznań)

Jag var cyklandes på väg hem – om presensparticip som predikativ till vara

I standardbeskrivningarna av svensk grammatik kan presensparticip stå som predikativ vid kopulaverbet vara bara om de har adjektiviska, och inte verbala egenskaper och möjligheten att använda presensparticip med vara har länge använts som ett test på deras adjektiviska karaktär (SAG 1999; Thurén 2006). Enligt detta accepteras konstruktionen i (1a) medan (1b) bedöms som ogrammatisk.

- 1) a. Filmen var fascinerande.
- b. Pojken var *skrikande.

I Språkbankens olika korpusar hittar vi emellertid enstaka exempel med vara och verbala presensparticip som i (2a-c), vilket öppnar för frågan om konstruktionen potentiellt kan bli tillgänglig för sådana particip och om testet förblir relevant.

- 2) a. Har varit bloggande till och från den senaste tiden [...]. (Bloggmix)
- b. Hon är gråtandes och berättar att hon är hos en veterinär med hunden. (Flashback)
- c. Jag var cyklandes på väg hem [...]. Från ingenstans dyker en polis upp, jag försöker väja och ökar takten [...] (Flashback)

I vår studie undersöker vi lexikala restriktioner för användning av presensparticip med vara. Studien är kvalitativ och baseras på material excerperade ur tre svenska skriftspråskorpusar tillhörande olika genrer och register: Bloggmix, Akademiska texter, SVT nyheter. I analysen tar vi också hänsyn till participens orientering (Haspelmath 1994; Shagal 2019), verbsemantiska tematiska roller och subjektens animacitet.

Preliminära resultat visar att de mest avvikande exempel förekommer i Akademiska texter och Bloggmix, där texter tydligt påverkas av engelskan. Samtidigt kan kontexten ofta främja en adjektivisk tolkning.

Litteratur: Haspelmath, Martin. 1994. "Passive participles across languages." I Voice: Form and function (Typological Studies in Language 27) Barbara A. Fox & Paul J. Hopper (red.), 151–177. Amsterdam: John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/tsl.27.08has> SAG = Telemann, Ulf, Hellberg, Staffan & Andersson, Erik. 1999. Svenska Akademiens grammatik 1–4. Stockholm: Svenska Akademien, Norstedts. Shagal, Ksenia. 2019. Participles: A typological study. Berlin, Boston: Walter de Gruyter. Thurén, Camilla. 2006. "The syntax of Swedish present participles – the lexical category problem." Working Papers in Scandinavian Syntax 77: 151–175.

Elin Stenberg (Örebro universitet)

Handlingar och resurser för närvaro inom nätbaserad undervisning: Zoom som semiotisk teknik

I mitt avhandlingsprojekt undersöker jag hur närvaro ("presence") realiseras och designas inom nätbaserad undervisning i högre utbildning. I takt med att fler och fler utbildningar har blivit nätbaserade, har betydelsen av just närvaro betonats för att lärarupplevelsen ska bli meningsfull (jfr. Garrison m.fl. 2010; Kim m.fl. 2016; Lumsden 2022). För universitetslärare kan distansundervisning innebära utmaningar när de behöver anpassa den efter digitala förutsättningar. De behöver exempelvis förhålla sig till tekniken, som i viss mån sätter ramarna för vilka aktiviteter som är möjliga att utföra och hur social interaktion äger rum.

Zoom är en av de mest använda teknikerna för synkron nätbaserad undervisning, och dess specifika resurser erbjuder olika potential för kommunikation och interaktion. Med utgångspunkt i studier om semiotiska tekniker (Poulsen & Kvåle, 2018; Zhao & van Leeuwen, 2014; Djonov & van Leeuwen, 2018), är syftet med detta föredrag att utforska Zooms roll i skapandet av närvaro inom högre utbildning. Materialet utgörs bland annat av inspelade digitala undervisningstillfällen samt intervjuer med universitetslärare och studenter. Fokus för analysen är Zooms resurser potential för närvaro och hur lärare uppfattar och förhåller sig till resurserna när de designar undervisningen. Resultatet visar att Zoom erbjuder potential för olika typer av närvaro och att universitetslärare strävar efter att designa undervisning som präglas av variation och interaktion. Undervisningsdesignen påverkas dock av lärarnas uppfattningar om vad som är möjligt att göra med tekniken.

Litteratur: Djonov, E. & van Leeuwen, T. (2018). The power of semiotic software. A critical multimodal perspective. In Flowerdew, J. & Richardsson, J. (Eds.), *The Routledge handbook of critical discourse analysis* (pp. 566-581). London/New York: Routledge. Garrison, D. R., Anderson, T., & Archer, W. (2010). The first decade of the community of inquiry framework: A retrospective. *The Internet and Higher Education*, 13(1-2). 5- 9. Kim, J., Song, H. & Luo, W. (2016). Broadening the understanding of social presence: Implications and contributions to the mediated communication and online education. *Computers in Behavior*. 65. 72–679. Lumsden, S. (2022). *A Multimodal Social Semiotic Approach to the Community of Inquiry Framework*. Semiotic resources, presences, and professional development for online teacher education in TESOL. Doctoral thesis. Macquarie University, Sydney, Australia. Poulsen, S. V. & Kvåle, G. (2018). Studying social media as semiotic technology: a social semiotic multimodal framework. *Social Semiotics*, 28(5), 700-717. Zhao, S., & van Leeuwen, T. (2014). Understanding semiotic technology in university classrooms: A social semiotic approach to PowerPoint-assisted cultural studies lectures. *Classroom Discourse*, 5(1), 71–90.

Emilia Aldrin (Högskolan i Halmstad) och Linnea Gustafsson (Högskolan i Halmstad) Namnforskningens bidrag till den svenska språkvetenskapen

Namnforskningens bidrag till den svenska språkvetenskapen Emilia Aldrin och Linnea Gustafsson Svensk språkvetenskap är ett forskningsfält som har förändrats under de senaste decennierna vad gäller såväl metoder och teorier som forskningsfrågor och material. Detsamma kan sägas om den svenska namnforskningen, som är en stundtals bortglömd del av språkvetenskapen, men som vi menar har ett viktigt bidrag att ge. I det här föredraget kommer vi att lyfta några utvecklingstendenser inom den samtida namnforskningen i syfte att försöka visa på den viktiga del som namn och namngivning spelar inom

språket och språkvetenskapen. Till delar är utvecklingen inom namnforskningen, såväl som inom språkvetenskapen generellt, naturligtvis kopplad till samhällsförändringar. Digitalisering, globalisering, nya former av social diversifiering men också ett ökat fokus på diskurs, multisemiotiskt betydelseskapande och social interaktion, har påverkat både språket och vetenskapen och tillåtit nya arbetssätt att ta form. Förändringarna har också inneburit att ämnets intresseområden kommit att gränsa till – och ibland delvis överlappa med – andra vetenskapsområden och att både språkvetenskapens och namnforskningens roll i forskningssamhället förändrats. Till skillnad från forskare inom närliggande vetenskapsområden, utgår språkvetare från en djup kunskap om det språkliga materialet (och namnforskare från en djup kunskap om benämningar), vilket kan ge ett viktigt bidrag till tvärvetenskapliga studier. I föredraget kommer vi att diskutera dessa frågor genom exempel från namnforskningen. Vi kommer att presentera modernt material, teorier och frågeställningar som hämtas från såväl vår egen forskning som från annan namnforskning i Sverige och Norden. Föredraget utgår från dessa båda frågeställningar:

- Var står den senaste namnforskningen?
- Hur bidrar namnforskning till språkvetenskapen?

Emilia Jonasson (Linnéuniversitetet)

Vad har kaviar, latte och champagne med politik att göra? En diskursanalytisk studie av benämningar på politiska grupper

Flera benämningar på politiska grupper innehåller ordled som inte är tydligt politiska, till exempel fiskmåshöger och Åsa-Nisse-marxister. I mitt pågående avhandlingsprojekt undersöks hur benämningar med sådant bildligt innehåll kan manifesteras idéer och föreställningar om politiska grupper. Syftet är att klargöra hur benämningar bidrar till att konstruera, upprätthålla och positionera ideologiska grupper i politisk diskurs. I den här presentationen fokuserar jag på benämningar med ordled på temat mat och dryck, till exempel kaviarvänster, latteliberaler och champagnesocialister. Den centrala frågan är hur symboliken kring mat och dryck bidrar till att förmedla värderande föreställningar om politiska grupper. Analysen baseras på opinionsjournalistiska texter från 2008 till 2022 och utförs med diskursanalytiska metoder, med utgångspunkt i kritisk metaforanalys (Charteris-Black 2004). Genom att jämföra bokstavliga och bildliga betydelser utforskas den spänning som uppstår mellan olika tolkningsmöjligheter och hur den bidrar till texternas ideologiska syften. Mer specifikt undersöks betydelser genom analys av textbindning, bestämningar och tematik. Preliminära resultat visar hur mat- och dryckesbenämningarna kan uttrycka moralisk evaluering (hyckleri), politisk inriktning (progressivitet) och kopplingar till specifika politiska frågor (gårdsförsäljning av alkohol). Utifrån resultaten diskuterar jag hur mat- och dryckessymboliken kan användas som ideologisk (de)legitimeringsstrategi i det offentliga samtalet.

Litteratur: Charteris-Black, J. (2004). *Corpus approaches to critical metaphor analysis* [Elektronisk resurs]. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Eveliina Tolvanen (Åbo universitet), Anu Rouhikoski (Åbo universitet), Camilla Wide (Åbo universitet) och Tommi Kurki (Åbo universitet)

Hej, moi(n) och hejsan – gemensamma hälsningsord med vissa nyansskillnader på svenska och finska

Att hälsa på sin samtalspartner är en social handling som inleder många samtal och aktiviteter. Hälsningsord lånas ofta över språkgränser, och det är därför inte oväntat att många hälsningsord utgör resurser i både svenska och finska som länge har existerat vid sidan av varandra i Finland. Även om hälsningsord som sv. *hej* och fi. *hei* ser relativt lika ut, har de dock inte exakt samma funktioner i svenska och finska. I vårt föredrag fokuserar vi därför på tre hälsningsord som kan användas på båda språken: *hej* (fi. *hei*), *hejsan* (fi. *heissan*) och *moi(n)* (fi. *moi*).

Syftet med föredraget är att jämföra vilka uppfattningar svensk- och finstalande informanter har om de gemensamma hälsningsorden samt vilka likheter och skillnader de lyfter fram mellan orden och språken. Analysen bygger på resultat från tidigare studier i forskningsprojektet Kommunikativa mönster på två språk i Finland (se Rouhikoski m.fl. 2024). Den teoretiska ramen för hela projektet är interaktionell sociolingvistik (se t.ex. Günthner 2008), men vi tillämpar även metoder från språkattitydforskning (Bijvoet 2024). Materialet för studien som vi presenterar i föredraget består av två enkätundersökningar om hälsningar på svenska respektive finska som båda samlats in 2023 (Södergård 2023; Yle 2023). Resultaten visar bland annat att finstalande upplever hälsningen *hei* (finsk stavning) som något formell, medan svensktalande anger att de använder *hej* även i kontakter med nära vänner och släktingar.

Litteratur: Bijvoet, E. 2024. Språkattityder och språkideologier. I: E. Sundgren (red.), Sociolingvistik, 85–109. Stockholm: Liber. Günthner, S. 2008. Interactional Sociolinguistics. I: G. Antos & E. Ventola (red.), Handbook of interpersonal communication, 53–76. De Gruyter. Södergård, L. 2023. Hej hej eller sidu morjens! I: Källan 2/2023. Tillgänglig: <https://www.sls.fi/wpcontent/uploads/2024/01/Kallan-20232.pdf>. Yle 2023 = P. Kivimäki, M. Savolainen, A. Raimoaho, H. Forss & J. Kauta. Tämä kartta paljastaa, miten tervehdit kaveriasi – mukana yli 131 000 suomalaista: ”On todellinen aarreaitta”. [Denna karta visar hur du hälsar på din kompis – över 131 000 finlandare deltog]. Yle.fi 28.12.2023. Tillgänglig: <https://yle.fi/a/74-20065721>. Rouhikoski, A., Wide, C., Tolvanen, E. & Kurki, T. 2024. Suomen ja suomenruotsin vuorovaikutuskäytänteet vertailussa uudessa KoM2Språk-hankkeessa. [Kommunikativa mönster i finska och finlandssvenska jämförs i det nya KoM2Språk-projektet]. I: Hiiskuttua 12.3.2024. Tillgänglig: <https://sites.utu.fi/hiiskuttua/suomen-jasuomenruotsin-vuorovaikutuskaytanteet/>.

Fredrik Valdeson (Södertörns högskola)

Prepositionerna till, åt och för i yngre nysvenska

Betydelseutvecklingen hos prepositioner i svenskans historia är ett på många sätt försummat forskningsfält. I stället har mycket av tidigare prepositionshistorisk forskning fokuserat främst på hur nya prepositioner kommer till och grammatikaliseras (t.ex. Norde 2000, Teleman 2008). Mindre är känt om hur bruket av redan etablerade prepositioner förändras över tid. I mitt föredrag presenterar jag en undersökning av prepositionerna *till*, *åt* och *för* i sverigesvenska och finlandssvenska texter från 1700-talet fram till modern tid. Undersökningen begränsar sig till trivalenta konstruktioner, dvs. exempel där den relevanta prepositionsfrasen förekommer tillsammans med ett verb och ett direkt objekt (t.ex. *säga ngt till ngn*, *köpa ngt åt ngn*, *öppna dörren för ngn*).

Till, *åt* och *för* förekommer i modern sverigesvenska inom snarlika betydelsesfärer, bl.a. kan alla tre i mindre eller högre utsträckning markera att den nominalfras som utgör rektion i prepositionsfrasen har någon av rollerna MOTTAGARE (ge ngt till/åt/?för ngn) eller BENEFICIENT (klippa gräset ?till/åt/för ngn) (se Valdeson 2024). Bruket skiljer sig dock åt mellan dagens svenska natiolekter, på så vis att finlandssvenskan generellt uppvisar ett mer frekvent bruk av prepositionen *åt*, medan sverigesvenskan oftare tycks föredra *till* (se Silén 2009). Genom att studera texter från 1700-talet och framåt är det möjligt att utröna i vilken grad regionala skillnader i prepositionsbruket förelåg redan vid den äldre nysvenska periodens början och hur dessa skillnader sedan har utvecklats. Resultaten diskuterar jag mot bakgrund av hur användningen av prepositionerna har skiftat längs en tidigare föreslagen allmänspråklig grammatikaliseringsskala från MÅL till BENEFICIENT via MOTTAGARE (jfr Givón 2013).

Litteratur: Givón, T. 2013. On the diachrony of the ‘Ethical Dative’. I: T. Thornes, E. Andvik, G. Hyslop & J. Jansen (red.), *Functional-Historical Approaches to Explanation*. In honor of Scott DeLancey. Amsterdam: John Benjamins. S. 43–66. Norde, Muriel 2000. The grammaticalization of adpositions in the history of Swedish. I: G. Þórhallsdóttir (red.), *The Nordic Languages and Modern Linguistics*, 10. Reykjavík: Málvísindastofnun Háskóla Íslands. S. 177–187. Silén, Beatrice 2009. Konstruktionsmönster vid bitransitiva verb i finlandssvenska och sverigesvenska samtal. I: C. Wide & B. Lyngfelt (red.), *Konstruktioner i finlandssvensk syntax. Skriftspråk, samtal och dialekter*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland. S. 77–103. Teleman, Ulf 2008. Tidiga nordiska prepositioner. Häikomst och uppkomst. *Arkiv för nordisk filologi*. 123. S. 77–142. Valdeson, Fredrik 2024. *The Diachrony of Ditransitives in Late Modern Swedish*. Leiden: Brill.

Gustav Westberg (Örebro universitet), Charlotta Seiler Brylla (Stockholms universitet)
och Henning Årman (Stockholms universitet)

Identitet och gömmandepraktiker – judiska unga i offentliga rum

Forskning och rapporter konstaterar att mängden antisemitiska uttryck i offentligheten ökar (t ex Mattsson m fl 2024). Unga judar är en grupp som både i skolvardagen och i andra sammanhang utsätts för olika former av antisemitism. Forskningsprojektet Antisemitiska uttryck i Sverige och judiska ungdomars erfarenheter syftar till att öka kunskapen om den antisemitism som judiska ungdomar möter i, både vad gäller dess semiotiska uttryck och hur ungdomar uppfattar och erfar sådan semiotik. Projektet ställer också frågor om hur unga judar i Sverige navigerar i offentligheten och hanterar frågor om identitet och trygghet. Presentationen behandlar judiska ungdomars möten med antisemitiska uttryck med ett särskilt fokus på gömmandepraktiker och på deras diskussioner om att positionera sig som judisk i offentligheten. Vi presenterar data från gruppintervjuer och fokusgrupper och diskuterar preliminära resultat.

I forskningsprojektet Antisemitiska uttryck i Sverige och judiska ungdomars erfarenheter kombineras diskursanalytiska, socialsemiotiska och etnografiska angreppssätt med barn- och ungdomsvetenskapliga perspektiv. Den data som ligger till grund för den aktuella presentationen har samlats in under perioden HT 2023–HT 2024 och utgörs av gruppintervjuer och fokusgruppsamtal med judiska ungdomar i åldern 15-25 år, fältanteckningar från deltagande observationer, samt judiska ungdomars egen dokumentation av antisemitism i sin vardag, såväl online som offline.

Litteratur: Mattsson, C., Andersson Malmros, R. & Sager, M. (red.) (2024). Antisemitism i Sverige efter den 7 oktober. Upplevelser och konsekvenser. Rapport från Segerstedtinstitutet

Hanna Sofia Rehnberg (Uppsala universitet) och Maria Grafström (Stockholms universitet)

”Arbetet för att minska hyrpersonal i vården intensifieras”: Rekontextualisering av nyheter i ett förändrat medielandskap

När Västra Götalandsregionen (VGR) startade den digitala kommunikationskanalen VGRfokus hösten 2017 väckte det uppmärksamhet i medievärlden. Opinionsskribenter hävdade att initiativet innebar ett ”försök att klä om kommunikation och information till journalistik” (Östersundsposten, 2017-11-25) och att det riskerade att ”locka till kritik om etablissemang som försöker ’styra medborgarna’” (GT, 2017-11-18). Från regionens håll var ett uttalat syfte med

satsningen att nå ut med nyheter i traditionella medier och därigenom ge en mer balanserad och rättvisande bild av organisationen och dess verksamhet.

Syftet med denna studie är att undersöka vad som händer med nyheter när de färdas från en regions kommunikationskanal till traditionella massmedier. Med utgångspunkt i begreppet rekontextualisering undersöker vi detta utifrån ett material bestående av artiklar publicerade i VGRfokus under två perioder: de första 6 månaderna av nyhetskanalens existens samt andra halvan av 2024.

Inledningsvis undersöks i vilken mån nyheter från VGRfokus tas upp av traditionella medier samt om och på vilket sätt källan anges. På en översiktlig nivå undersöks sedan om det går att urskilja specifika mönster i rekontextualiseringen, baserat på begreppen framträdandegrad, tillägg, frånvaro och omstrukturering (jfr Van Leeuwen 2005:110–112). Därefter väljer vi ut ett mindre antal textkedjor för en kvalitativ analys. Urvalet baseras på att textkedjorna ger en mångfacetterad bild.

Våra preliminära resultat visar att det framför allt är vissa typer av nyheter som tenderar att tas upp av traditionella massmedier och att källan många gånger är otydlig när detta görs, vilket skapar specifika villkor för rekontextualiseringen.

Litteratur: Van Leeuwen, Theo, 2005. *Introducing social semiotics*. Routledge.

Hanna Söderlund (Umeå universitet)

Makt, motstånd och medielogik: Språkliga strider i offentligheten

I all social interaktion pågår förhandlingar om makt, där inflytande kan vinnas, förloras eller utmanas (Foucault 2002, 105). Genom att undersöka hur språkhandlingar fungerar som motstånd i både samtal och nyhetsmedia, belyser denna studie språkets roll i att synliggöra maktstrukturer.

Syftet med studien är att med hjälp av en fallstudie av offentligt material visa på hur makt förhandlas fram genom språkhandlingar som utgör motstånd. Exempelen kommer både från samtal i ett populärkulturellt tv-program (Stjärnorna på slottet) och intervjuer i redaktionell text (DN).

Materialet analyseras diskursanalytiskt utifrån talhandlingar som utgör motstånd och potentiella ansiktshot. Samtidigt problematiseras hur maktförhandlingar sker inom ramen för olika medier: Samtalet fungerar som ett omedelbart medium där maktförhandling kan fortsätta i realtid, medan redaktionell text är ett långsammare medium där repliker och vidare interaktion ofta uteblir. I båda fallen spelar producenten eller journalisten en avgörande roll genom att välja vad som ska publiceras, vilket skapar möjligheter för konfrontation eller andra positioneringar i maktförhållandet.

Genom att studera språkhandlingar där motstånd utövas i offentligheten kan vi få syn på hur samhälleliga normer och föreställningar förstärks eller ifrågasätts. I materialet handlar det om normer om kön i upplevelsen av att bli tystad och ordval som synliggör geografiska maktförhållanden. Språket formar verkligheten och när vi analyserar dess roll i offentliga sammanhang får vi en inblick i hur makt utövas, motstånd manifesteras och förändringar möjliggörs.

Litteratur: Foucault, Michel. 2002. Sexualitetens historia. Bd 1, Viljan att veta. Ny utg. Göteborg: Daidalos.

Helena Textorius (Stockholms universitet)

Vad är typiskt för språkbruket i Försvarsmakten (och hur skiljer det sig från allmänspråket)?

Syftet med den här presentationen är att redogöra för en studie om språkbruket i Försvarsmakten. Försvarsmakten är en sluten institution med en avgränsad verksamhet skild från det omgivande samhället (jfr Goffman 1961). Verksamheten har ett strikt regelverk som styr interaktion och språkbruk. Vissa delar av detta språkbruk har sipprat ut i allmänspråket, till exempel i uttryck som skarpt läge, men i stort är det försvarsmaktstypiska språkbruket institutionsinternt. Den slutna institutionens begränsningar har gjort att det också är i stort sett obeforskat, framförallt ur ett multimodalt interaktionsanalytiskt perspektiv.

Studien är en del av det nyligen påbörjade avhandlingsprojektet Att göra värnplikten – en studie av värnpliktigas språkbruk med fokus på identitetsskapande, och syftar till att med samtalsanalytiska metoder med fokus på multimodalitet (t.ex. Broth och Keevallik 2020) klarlägga det Försvarsmaktstypiska språkbruket. Materialet består av videoinspelningar av institutionella interaktioner inom Försvarsmakten. De vägledande frågeställningarna är följande:

- Vilka kommunikativa resurser (t.ex. prosodi, blickriktning etc.) används och hur används dessa?
- Hur utformas de specifika språkhandlingarna att hälsa och att fråga?

Initiala resultat pekar mot att det institutionella språket inom Försvarsmakten ur ett interaktionsanalytiskt perspektiv skiljer sig från allmänspråkliga mönster gällande betydelsebärande språkliga resurser och artighetsmarkörer. Blickriktning och kroppshållning används på institutionstypiska sätt för att initiera interaktion och som en artighetsmarkör. Sättet som de undersökta språkhandlingarna utförs på följer institutionstypiska mönster och styrs i hög grad av hur kroppen positioneras tillsammans med lexikala och prosodiska element.

Litteratur: Broth, M., & Keevallik, L. (2020). Multimodal interaktionsanalys. Studentlitteratur AB. Goffman, E. (2017). Asylums: Essays on the social situation of mental patients and other inmates. Routledge.

Henna Heinonen (Tammerfors universitet) och Heini Kallio (Tammerfors universitet) Uttalsdrag och uppfattningar. Om hur finlandssvenska L1-talare upplever L2-talare och hens budskap

När man lär sig ett nytt språk, är välfungerande kommunikation ett primärt mål (Levis, 2005). Kommunikation omfattar ett flertal dimensioner, och i dessa har uttal ett betydande roll. Med hjälp av uttal förstår lyssnaren talarens budskap, men det kan även avgöra om talaren blir förstådd på avsett sätt. Det är också möjligt att det hos lyssnaren framkommer positiva eller negativa uppfattningar om talaren på grundval av hans uttal (Bijvoet 2024, Halonen 2017, Zetterholm & Abelin 2019).

Undersökningar som gäller uppfattningar om svenskt uttal i Svenskfinland har hittills fokuserat på L1-svenska, t.ex. dialektal variation (Leinonen 2015, Haapamäki & Kvarnström 2014). Vårt projekt ämnar studera lyssnarnas uppfattningar om uttalet hos nya L2-talare av svenska i Finland och undersöka sambanden mellan uppfattningarna och specifika uttalsdrag.

I denna presentation redogör vi för vår undersökning om finlandssvenskt uttal och hur uttalsdrag relaterar inte bara till begriplighet (se t.ex. Heinonen 2020) men även lyssnarens uppfattningar om talet och talaren. Talarna (n=30) i studien är vuxna nybörjarstudenter i Finland med olika språkbakgrund. Som lyssnare fungerar L1-talare av svenska i Finland (n=40+40). Sambandet mellan specifika uttalsdrag och lyssnarperception studerar vi genom akustiska analyser.

Vårt primära mål är att producera forskningsinformation som bidrar till en effektiv och ändamålsenlig språkundervisning men även att öka medvetenhet om L2-uttal och hur L2-uttalsdrag upplevs och uppfattas av lyssnaren.

Litteratur: Bijvoet, E. (2024). Uppfattningar och uppskattningar av ”svenska med något utländskt”: En studie om attityder till brytning och förortsklang i Sverige. Rapporter från Språkrådet 22, Stockholm: Institutet för språk och folkminnen. Haapamäki, S. & Kvarnström S. (2014). Svenskan i Helsingfors och Åbo ur ett folkdialektologiskt perspektiv. I: Lindström m.fl. (red.) Svenskans beskrivning 33, Nordica Helsingiensia 37. Helsingfors: Finska, finskugriska och nordiska institutionen, 109–118. Halonen, M. (2019). Vieras aksentti. Teoksessa Tergujeff, E. & Kautonen, M. (toim.): Suullinen kielitaito: Opi, opeta, arvioi, (S. 74–83). Helsingfors: Otava. Heinonen, H. (2020). Uttal och dess begriplighet i finskspråkiga gymnasisters L2-svenska JYU Dissertations 296. Jyväskylä: Jyväskylän universitet. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8325-3> Leinonen, T. (2015) Finlandssvenskars uppfattningar och åsikter om språklig variation – En webbenkät. Folkmålsstudier 53, 117–139. Lewis, J. M. (2005). Changing contexts and shifting paradigms in pronunciation teaching. TESOL quarterly, 39(3), S. 369–377. Zetterholm, E. & Abelin, Å. (2019). Ungrammatical Prosody Does Not Hinder Positive Evaluations. I: S. Calhoun m.fl. (eds.), Proceedings of the 19th International Congress of Phonetic Sciences, Melbourne, Australia 2019. Canberra: Australasian Speech Science and Technology Association Inc. S. 2164–2168.

Jaana Kolu (Östra Finlands universitet) och Susanna Hakulinen-Bernard (Tammerfors universitet)

”Kom inte hit och säg att du är svensktalande” – 25 finlandssvenska språkliga biografier från Sverige

Finlandssvenskar i Sverige beräknas uppgå till omkring 200 000, men trots detta tycks denna minoritetsgrupp vara ganska okänd bland många sverigesvenskar (Löfström 2022).

Syftet med denna presentation är att redogöra för hur finlandssvenskar upplever att de blivit bemötta i Sverige och hurdana reaktioner deras finlandssvenska väckt i Sverige. Dessutom utreds om de anpassat sitt språk efter den sverigesvenska varieteten.

Materialet består av 25 finlandssvenskars språkbiografier insamlade genom semi-strukturerade intervjuer i olika delar av Sverige (2024). Studien tillämpar en narrativ metod och utgår från Buschs begrepp *Spracherleben* som är sammankopplat med språkideologier och attityder. Språkliga minoriteters språkbruk och identitetskonstruktion är nära kopplade till deras erfarenheter och diskursiva positioner i det land de bor i.

Vi har följande frågor:

1. Hur beskriver finlandssvenskarna sitt bemötande i Sverige? Hurdana reaktioner har deras finlandssvenska varietet väckt i Sverige?
2. Hurdana diskurser kring finlandssvenskar och finlandssvenska kan identifieras i deras narrativ?
3. Hur beskriver de intervjuade sitt språkbruk i olika situationer?

Resultaten av studien tyder på att situationen inte har förändrats så mycket under de senaste decennierna, när det gäller sverigesvenskars föga kunskaper om finlandssvenskar och den finlandssvenska varieteten.

Litteratur: Allardt Ljunggren, B. (1994). Finlandssvenskar i Sverige – bemötande och språklig anpassning. I: *Svenskans beskrivning* 20, 82–94. Busch, B. (2015). Expanding the Notion of the Linguistic Repertoire: On the Concept of *Spracherleben*—The Lived Experience of Language, *Applied Linguistics*, 38(3), 340–358, <https://doi.org/10.1093/applin/amv030>. Löfström, M. (2022): *Språklig stil och stajling bland finlandssvenskar i Stockholm: – ett mobilitetsdialektologiskt perspektiv*. *Studia philologiae Scandinavicae Upsaliensia*. Uppsala: Institutionen för nordiska språk.

Jannika Lassus (Helsingfors universitet) och Sofia Stolt (Hanken Svenska handelshögskolan)

Språk och struktur i studentexamensprovsvär ur ett bedömningsperspektiv

Studentexamensprovet i modersmål och litteratur utgör slutprovet för den finländska gymnasiekursen i modersmål och litteratur. Provet är det enda obligatoriska provet i studentexamen och följaktligen är dess betydelse stor vid antagningen till universitet och högskolor. Trots det har provet och dess provsvär inte undersökts i någon högre utsträckning (Forsskåhl et al. 2020). Provet består av två delprov: provet i läskompetens och provet i skrivkompetens. I det första delprovet besvarar examinanden frågor som kräver förmåga att analysera texter, i det andra ska examinanden med hjälp av material skriva en ställningstagande eller diskuterande text (Studentexamensnämnden 2022). De två delproven leder till olika slags provsvär och bedömningen görs separat med olika bedömningskriterier. Provet bedöms både preliminärt av den egna läraren och därefter centralt av censorer för vilka examinanderna är anonyma. I provet i läskompetens har språk och stil en mindre betydelse för bedömningen medan det är det viktigaste kriteriet i provet i skrivkompetens.

Syftet med detta föredrag är att jämföra enskilda examinanders provsvär i de två proven och hur svaren har bedömts. Materialet är ett sampel provsvär med olika poäng som tillhandahållits av Studentexamensnämnden. I föredraget presenterar vi resultatet av vår analys av struktur och språk i provsvaren i de två delproven och diskuterar språkets och strukturens möjliga inverkan på bedömningen. I analysen utgår vi från olika genreteorier (Bhatia 2004, Hedeboe & Polias 2008, Holmberg 2006) och såväl traditionell som systemisk-funktionell grammatik.

Litteratur: Bhatia, Vijay K. 2004. Worlds of written discourse. A genre-based view. Continuum. Forsskåhl, Mona; Lassus, Jannika; Silén, Beatrice & Stolt, Sofia (red.) 2020. Modersmålsprovet i brännpunkten. Svenska litteratursällskapet i Finland. <https://www.sls.fi/publications/modersmalsprovet-i-brannpunkten/> Hedeboe, Bodil & Polias, John 2008. Genrebyrå. En språkpedagogisk funktionell grammatik i kontext. Hallgren & Fallgren. Holmberg, Per 2006. Funktionell grammatik för textarbete i skolan. I: Lindberg, I. & K. Sandwall (red.) Språket och kunskapen – att lära på sitt andraspråk i skola och högskola. Rapport från nordisk konferens den 7-8 oktober 2005 i Göteborg. (Rapporter om svenska som andraspråk 7.) Göteborgs universitet. https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/20797/1/gupea_2077_20797_1.pdf Studentexamensnämnden 2022. Föreskrifter för provet i modersmål och litteratur. Pdf.

Jenny Magnusson (Södertörns högskola)

Hur explicit stöd bidrar till utveckling av vetenskapligt skrivande i gymnasiet

Denna studie undersöker hur explicit stöttning i undervisningen bidrar till gymnasieelevers utveckling av vetenskapligt skrivande. Vetenskapligt skrivande är ett relativt nytt krav i gymnasieskolan och en nyligen genomförd studie visar att det stöd i vetenskapligt skrivande som ges är ojämnt fördelat mellan program och kurser och att det saknas en samsyn och ett etablerat metaspråk runt vetenskapligt skrivande i olika kurser och ämnen (Magnusson, Olsson och Mölleyd 2023).

Utifrån detta undersöks i denna studie hur explicit stöttning i undervisningen inverkar på elevernas vetenskapliga skrivutveckling från årskurs ett till tre. Interventionen utgår från olika former av explicit stöttning.

Med hjälp av komparativ genreanalys (Wolfe 2014) analyseras data från en samhällsvetenskaplig gymnasieklass, där lektionsinspelningar, undervisningsmaterial och fem elevers rapporter från sex ämneskurser ingår. Det teoretiska ramverket bygger på transfer (Anson & More 2017:7), där färdigheter och kunskaper från ett skrivsammanhang tillämpas i ett annat.

Resultatet visar att viss utveckling sker, men att det varierar mycket mellan ämnen och kurser och att det inte alltid går att spåra transfer.

Litteratur: Anson, C. M., & Moore, J. L. (Eds.). (2017). Critical transitions: Writing and the question of transfer. Fort Collins, CO: WAC Clearinghouse and University of Colorado Press. Magnusson, J., Olsson A. och Mölleyd, E. (2023) Förberedelse för gymnasiearbetet: skrivuppgifter och skrivstöd i olika gymnasieprogram, Forskning om undervisning och lärande. 11(2). s. 6-29. Wolfe, J., Olson, B., & Wilder, L. (2014). Knowing what we know about writing in the disciplines: A new approach to teaching for transfer in FYC. The WAC Journal, 25, 42-77.

Jenny Nilsson (Institutet för språk och folkminnen) och Stefan Norrthon (Stockholms universitet)

Djurens plats i beskrivningen av svenskan

Kan de icke-mänskliga djurens språk vara en del av svenskans beskrivning? I det här föredraget diskuterar vi den frågan utifrån vår forskning om kommunikation mellan människor och djur. Djurs kommunikativa system har länge varit styvmoderligt behandlade inom språkvetenskapen, helt enkelt för att språk ofta har definierats som en exklusivt mänsklig färdighet. Försök att lära icke-domesticerade djur som apor och delfiner att använda mänskligt språk har pekat mot att djurs språkförmåga är begränsad, men det verkar som om frågan om ”språkförmåga” bör ställas på ett annat sätt. Numera vet vi att åtminstone några arter har kommunikativa system som är uppbyggda som språk (t.ex. Slobodchikoff m.fl. 1991, 2009). Multimodal samtalsanalys har också gett fördjupade insikter i hur språk i praktiken handlar om så mycket mer än ord och meningar. Detta öppnar upp för spännande frågor om språkande och meningsskapande.

De senaste decennierna har alltfler forskare inom humaniora och samhällsvetenskap antagit en posthumanistisk ansats (se t.ex. Meijer 2017), och börjat undersöka kommunikation inom och mellan olika arter. Cornips (2019) har föreslagit en inkluderande lingvistik (eng. 'inclusive linguistics'), där djurs kommunikation är lika viktig att undersöka som människors. Genom att studera mellanartslig kommunikation och djurs kommunikativa repertoarer (eller språk) uppnår vi flera saker. Vi får möjligheten att utforska både sociala praktiker och olika språk/kommunikativa system som vi ännu inte vet något om. Vi får också genom djurens språk bättre syn på vårt eget mänskliga språk, och vi tvingas börja ställa frågor om vem som får rymmas inom humaniora och språkvetenskap och inte.

Litteratur: Cornips, Leonie, 2019. The final frontier: Non-human animals on the linguistic research agenda. *Linguistics in the Netherlands*, 36 (1). S. 13–19.
Meijer, Eva 2017. When animals speak: Toward an interspecies democracy (Vol. 1). NYU Press.
Slobodchikoff, Con N., Andrea Paseka & Jennifer L. Verdolin, 2009. Prairie dog alarm calls encode labels about predator colors. *Animal cognition* 12. S. 435–439.

Jessica Holmlund (Riksarkivet) och Mikael Berger (Malmö universitet)

Inte en gång till: Strukturell ambiguitet bakom utvecklingen av negationen inte

Den vanligaste satsnegationen i modern svenska är *inte* (fsv *änkte*). Vi har tidigare visat mönster som indikerar att *inte* utvecklas från pronomen till adverb genom reanalys. I äldre fornsvenska är *ej* och *icke* de vanliga satsnegationerna, medan *inte* fungerar som objekt eller attribut, som i (1). I yngre fornsvenska ökar andelen ambiga belägg där *inte* även kan tolkas som satsnegation, som i (2), vilket med tiden medför en ökande andel belägg där *inte* har entydig status som satsnegation, som i (3).

(1) tha haffwir thera siæl enkte liff (MBIB:32)

(2) jach faar engte swar igen (STb 1:139)

(3) hon förstår intedh hwadh iagh seger (Anna Vasa, brev 2)

Vi menar, i linje med Rosenkvist (2024), att reanalysen orsakas av strukturell ambiguitet. Detta innebär att det utifrån placeringen inte är möjligt att avgöra om *inte* fungerar som objekt, attribut eller satsnegation, vilket gör att strukturen måste disambigueras med hjälp av andra egenskaper. I våra analyser behöver vi därför ta hänsyn till egenskaper som kasusböjning, argumentstruktur och semantik. Eftersom adverb ”både kan ha ett syntaktiskt huvuds och en hel fras egenskaper” (Sangfelt 2019:190) behöver vi också skilja mellan ambiguitet i fraser och ambiguitet i satser.

Till detta föredrag har vi undersökt utvecklingen av *inte* fram till yngre nysvenska, och testat om variabler som exempelvis verbtyp och satsposition har betydelse för utvecklingen. Under föredraget avser vi att presentera de nya resultaten samt diskutera hur strukturell ambiguitet fungerar som motor i reanalysprocessen.

Litteratur: Rosenkvist, Henrik, 2024: Strukturell ambiguitet och reanalys – med fokus på fortsatt. I: Jansson, D., Melander, I., Westberg, G. & Yassin Falk, D. (red.). Svenskans beskrivning 38 Förhandlingar vid trettioåttonde sammankomsten. Örebro 4–6 maj 2022 Del I, s. 361–379. Sangfelt, Adrian, 2019: Syntaktiska strukturer i tiden: OV- och bisatsledföljd i svenskans historia. Diss. Uppsala: Uppsala universitet. Citerade utgåvor Anna Vasa = Anna Vasas brev till familjen Gyllenstierna, 1591–1612, utg. av Dumanowski, J., Garbacz, P., Wojciech, K. & Svensson, O., 2002. Sztafeta: Kraków. MBIB = Pentateuchparafrasen, SFSS 60, Fem Moseböcker på fornsvenska enligt Cod. Holm. A 1. utg. av Thorell, O., 1955. Uppsala. STb 1 = Stockholm stads tänkeböcker 1474–1483, utg. av Hildebrand, E., 1917. Stockholm: Kungl. samfundet för utgivande af handskrifter rörande Skandinaviens historia.

Johanna Karlsson (Lunds universitet)

Uppmana och undervisa: språkhandlingars dubbla funktion i idrottsundervisning för L1- och L2-elever

Språkhandlingen uppmaning spelar en central roll i idrottsundervisningen där den både instruerar och förmedlar ämnesinnehåll (Karlsson 2024). Denna studie undersöker hur en lärare anpassar sina uppmaningar i en klass med både L1-talare av svenska och nyanlända L2-elever. Materialet består av lärarens yttranden under idrottslektioner där uppmaningar utgör en betydande del av kommunikationen. Analysen fokuserar på uppmaningarnas frekvens, innehåll och grammatiska struktur i relation till de olika elevgrupperna.

Resultaten visar att läraren gör anpassningar i sin kommunikation snarare än i språket självt. Jämfört med L1-elever får nyanlända elever fler uppmaningar (Karlsson 2024: 177), en högre andel uppmaningar som initieras av lektionsinnehållet (Karlsson 2024: 178ff) samt en större andel indirekta uppmaningar (Karlsson 2024: 181ff). Dessa skillnader kan förklaras av de nyanlända elevernas begränsade erfarenhet av ämnet och behovet av tydligare ämnesintroduktion. De bristande förkunskaperna i ämnet idrott och hälsa gör att läraren måste lägga mer vikt vid lektionsinnehållet när hon vänder sig till dessa elever. Uppmaningarna får därför en större del av detta innehåll när de riktas till nyanlända elever jämfört med till övriga elever. Helt nytt eller introducerande innehåll tenderar att oftare förekomma i uppmaningar med indirekta strukturer, främst deklarativ struktur, medan tidigare känt innehåll vanligtvis uttrycks i direkta uttryckstyper (Karlsson 2024: 181ff).

Studien belyser hur språkhandlingen uppmaning kan ha dubbla funktioner i undervisningskontext – att både uppmana till handling och förmedla ämneskunskap. Resultaten bidrar till förståelsen för hur lärare kan anpassa sin kommunikation för att möta behoven hos elever med olika språklig och utbildningsmässig bakgrund i ämnet idrott och hälsa.

Josefin Lindgren (Uppsala universitet)

Produktivt ordförråd hos enspråkiga och flerspråkiga svenska elever i förskoleklass och årskurs 2

Tidigare studier av svenska barns ordförråd har funnit att vissa flerspråkiga grupper presterar signifikant lägre än enspråkiga (Bohnacker m.fl. 2020; Lindgren 2017, 2018). Dessa studier har dock inte tagit hänsyn till barnens socioekonomiska status (SES), en faktor som i internationella studier har funnits spela stor roll för barns ordförrådsutveckling (Calvo & Bialystok 2014; Hart & Risley 1995) och studierna har främst fokuserat på förskolebarn. Föreliggande studie bygger vidare på tidigare forskning genom att använda en utökad version av Cross-Linguistic Lexical Tasks (Haman m.fl. 2015), samma ordförrådtest som använts med förskolebarn, för att undersöka effekten av flerspråkighet, när SES kontrolleras för, på det produktiva ordförrådet hos elever i förskoleklass och årskurs 2 (delstudie 1). I tillägg utvärderas testets användbarhet för att mäta ordförrådsutveckling från förskoleklass till årskurs 2 (delstudie 2).

I delstudie 1 ingår 75 elever i förskoleklass och 191 elever i årskurs 2. De kategoriseras som enspråkiga, flerspråkiga med en förälder med svenska som förstaspråk (L1) eller flerspråkiga med två föräldrar med annat L1 än svenska och skillnader mellan grupperna analyseras. I analysen tas barnens socioekonomiska status (föräldrarnas utbildningsnivå) med som kontrollvariabel. I delstudie 2 ingår 28 elever som testats i både förskoleklass och årskurs 2, och utvecklingen över tid undersöks. Preliminära resultat indikerar att det finns skillnader mellan flerspråkiga med två föräldrar med annat L1 än svenska och de andra två grupperna i både förskoleklass och årskurs 2 (delstudie 1) samt att en ordförrådsökning ses från förskoleklass till årskurs 2 (delstudie 2).

Litteratur: Bohnacker, Ute, Haddad, Rima, Lindgren, Josefin, Öberg, Linnéa & Öztekin, Buket, 2020: Ordförrådsutveckling på svenska: En jämförelse mellan enspråkiga och flerspråkiga förskolebarn. I: Saara Haapamäki m.fl. (red.): Svenskans beskrivning 37. Förhandlingar vid trettiosjunde sammankomsten, Åbo 8-10 maj 2019. Åbo: Åbo Akademi. S. 70–82. Calvo, Alejandra & Bialystok, Ellen, 2014: Independent effects of bilingualism and socioeconomic status on language ability and executive functioning. *Cognition* 130(3). S. 278–288. Haman, Ewa, Łuniewska, Magdalena & Pomiechowska, Barbara, 2015: Designing crosslinguistic lexical tasks (CLTs) for bilingual preschool children. I: Sharon Armon-Lotem m.fl. (red.): *Methods for assessing multilingual children: disentangling bilingualism from Language Impairment*. Bristol: Multilingual Matters. S. 196–239. Hart, Betty & Risley, Todd R., 1995: *Meaningful differences in the everyday experience of young American children*. Baltimore, MD: Paul Brookes. Lindgren, Josefin, 2017: Ordförrådsutveckling hos förskolebarn med svenska som modersmål: En studie med Cross-linguistic Lexical Task (CLT). I: Emma Sköldberg m.fl. (red.): *Svenskans beskrivning 35: förhandlingar vid trettiofemte sammankomsten* Göteborg 11-13 maj 2016. Göteborg: Göteborgs universitet. S. 161–174. Lindgren, Josefin, 2018: Developing narrative competence: Swedish, Swedish-German and Swedish-Turkish children aged 4–6. *Studia Linguistica Upsaliensia* 19. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.

Judy Ribeck Nyström (Karlstads universitet), Tobias Hübinette (Karlstads universitet) och Peter Wikström (Karlstads universitet)
Konstruktioner av "strukturell rasism" och "omvänd rasism" på Flashback – en korpusassisterad diskursanalys

Vi presenterar pågående resultat från en studie inom forskningsprojektet "Det svenska r-ordet", som undersöker hur termerna "ras" och "rasism" används på samtida sociala nätverk. Denna studie riktar specifikt in sig på hur begreppet "rasism" konstrueras och utvärderas på webbforumet Flashback, en alternativ diskursarena med starka normer för användaranonymitet och "yttrandefrihetsetos" (jfr Jackson & Foucault Welles 2015).

En initial korpusundersökning av "rasism" i Flashbackkorpusen i Korp (Borin et al. 2012) avslöjade att ordet, sedan år 2000, ofta specificeras genom adjektivisk pre-modifiering och särskilt ofta med attributen "strukturell" och "omvänd". "Strukturell rasism" och "omvänd rasism" är dessutom relativt nya och omstridda begrepp, varför en arena som Flashback lämpar sig särskilt väl för att undersöka diskursiva funktioner och ställningstaganden i relation till dem. Nästa steg var att, genom webscraping, exciperera hela Flashbackinlägg med någon av termerna "strukturell rasism" eller "omvänd rasism" från åren 2005 – 2020, en period under vilken det svenska samhället har sett växande främlingsfientliga högerpopulistiska rörelser som utmanar en mer institutionell vänsterliberal progressivism och antirasism.

Vi redogör för preliminära analyser baserade på ramverk för evaluation och stance (t.ex. Hunston, 2010; Kiesling, 2022), där vi utforskar hur konstruktionerna används och hur forumanvändare ideologiskt positionerar sig själva och andra genom metadiskursiva förhandlingar om betydelse. Resultaten visar att "strukturell rasism" mest används som ett objekt för hånfull ironi; användarna konstruerar det som ett begrepp som används av ett politiskt korrekt etablissemang för att fördunkla social verklighet. Med tiden omfamnar användarna alltmer begreppet "omvänd rasism", vilket positionerar (vita) majoritetssvenskar som en minoritets- och offergrupp.

Karin Idevall Hagren, Maria Rydell, Anna-Malin Karlsson, Gunilla Almström Persson, Helena Bani Shoraka, Linnea Hanell, Maria Lim Falk och Anna Vogel (alla från Stockholms universitet)

Språkvetenskap för vår tids utmaningar. Interaktivt arbete utifrån en poster om ett samlande manifest.

Språkfrågor är alltmer närvarande i den politiska debatten. Som språkvetare upplever vi dock ofta att de används som slagträn i diskussioner som egentligen handlar om annat. Samtidigt finns språkliga dimensioner i nästan alla våra stora samhällsutmaningar, utan att de synliggörs, och utan att språkvetenskapen alltid har den plats och det utrymme i kunskapsgrunden som är motiverat. Det är dags att ändra på det.

Forskargruppen Språk och samhällsutmaningar vid Institutionen för svenska och flerspråkighet, Stockholms universitet har initierat ett arbete med ett manifest för att samla och rikta språkvetenskapens krafter i förhållande till vår tids stora samhällsutmaningar. Manifestet är tänkt att bestå av en inledning och en samling av korta texter som behandlar delvis överlappande teman, som utbildning, migration, diskriminering, klimatomställning, kunskap och expertis, digitalisering, demokrati och deltagande. Syftet är att 1) ringa in och beskriva centrala områden med språkliga dimensioner, 2) formulera frågor som språkvetenskapen kan besvara, 3) peka på användbara redskap samt 4) ge konkreta exempel på kunskapsbidrag som kan förändra samhället. Utöver att argumentera för språkvetenskapens självklara roll för att nå social och ekologisk hållbarhet vill vi inspirera till att mer viktig forskning blir gjord. Målgruppen är därför i ett första steg forskarsamhället, med det långsiktiga målet att nå ut till samhällsaktörer. Vid sessionen bjuder vi in till dialog och konkret arbete med formuleringar och textskisser, liksom till fortsatt samarbete.

Karin Wesslén (Stockholms universitet)

Grammatik och skrivundervisning inom vuxenutbildningen

Grammatik och skrivundervisning inom vuxenutbildningen Grammatiken har länge haft en svag ställning inom svenskämnets skrivundervisning. I läroplanen Gy11 fick emellertid grammatiken en mer framträdande roll i undervisning kopplad till skrivande. Men de svenska forskningsstudierna inom fältet är få samtidigt som internationell forskning visar på betydelsen av explicit undervisning om språk och genre för elevers skrivutveckling (t.ex. Moor et al, 2018; Myhill, 2018; Schleppegrell, 2016).

I mitt doktorandprojekt studerar jag undervisning i grammatik och skrivande på gymnasienivå inom vuxenutbildningen i ämnena svenska och svenska som andraspråk. Ett undervisningsupplägg har utvecklats med två lärare i syfte att stödja elevers skrivande med fokus på lexikogrammatik och basgenre. Data har samlats in bestående av 2 x 58 elevtexter gällande argumenterande och utredande basgenrer, vilka skrivits före och efter undervisningen. Analyser har genomförts utifrån de tre metafunktionerna i syfte att undersöka förändringar mellan de två versionerna. De undersökta kategorierna har gällt typiska drag för skriftspråklighet såsom utbyggda nominalgrupper och grammatisk metafor, vilka även behandlats i undervisningen. Vidare har data från 12 elevintervjuer samlats in och bearbetats genom innehållsanalys med fokus på erfarenhet av undervisning i grammatik och skrivande samt resonemang om språk och text.

I presentationen kommer två elevtexter och intervjuer med samma elever att behandlas. Resultat från de lexikogrammatiska analyserna sammanförs med resultatet från intervjuerna. Från de lexikogrammatiska analyserna har generellt framkommit små förändringar mellan textversionerna. I enstaka texter kan man dock se något större förändringar. Samtidigt har eleverna gällande intervjuerna framfört en positiv erfarenhet av undervisningen och uttryckt den som angelägen.

Litteratur: Moore, J., Schleppegrell, M., & Palincsar, A. S. (2018). Discovering disciplinary linguistic knowledge with English learners and their teachers: Applying systemic functional linguistics concepts through design-based research. *Tesol Quarterly*, 52(4), 1022-1049. Myhill, D. (2018). Grammar as a meaning-making resource for improving writing. *L1—Educational Studies in Language and Literature*, 18, 1-22. Schleppegrell, M. J. (2016). Systemic functional grammar in the K–12 classroom. In *Handbook of research in second language teaching and learning* (pp. 384-396). Routledge.

Lina Larsson (Göteborgs universitet)

Att läsa akademiskt på ett andraspråk; strategier och utmaningar. Utlandsutbildade sjuksköterskor möter texter om pedagogik och ledarskap.

Akademiskt läsande är en del av den akademiska litteracitet som studenter behöver för att kunna genomföra sina studier inom högre utbildning. Att kunna läsa akademiskt och använda effektiva lässtrategier är en av förutsättningarna för framgångsrika studier (Lillis & Tuck, 2016; Mann, 2000). Om man därtill betraktar akademiskt läsande ur ett andraspråksperspektiv så kan man utgå ifrån att det finns särskilda erfarenheter och utmaningar för de studenter som läser på ett andraspråk, och antagandet baseras på att akademisk litteracitet på ett andraspråk är mer utmanande än på ett förstaspråk (Hållsten, 2023; Baker et al., 2019; Khataee, 2019; Ward, 2009). Inom språkvetenskaplig undervisning på svenska universitet ryms idag språkintruktionskurser till olika kompletterande yrkesutbildningar, där studenter ska utveckla förmågor så som att läsa akademiskt på ett andraspråk. Detta för att den kunskap som studenter har med sig från annat land ska kunna användas i Sverige.

Den här undersökningen betraktar akademiskt läsande ur ett flerspråkighetsperspektiv och i fokus är studenter på en kompletterande utbildning för sjuksköterskor som läser på sitt andraspråk. Presentationen behandlar en fallstudie där ett mindre antal studenter på en kompletterande utbildning intervjuas om sina upplevelser av akademiskt läsande vid två tillfällen, i början under språkintrödningsperioden och mot slutet av utbildningen. Resultaten visar främst att studenterna önskar ytterligare stöttning och särskilt när de läser texter inom nya ämnen med nytt innehåll (pedagogik och ledarskap) på sitt andraspråk. Därför stöttas studenterna genom en workshop om akademiskt läsande med särskilt fokus på ämnesbegrepp med målet att deras studier ska bli mer framgångsrika.

Nyckelord: Akademiskt läsande på ett andraspråk, akademisk litteracitet, högre utbildning, breddat deltagande

Litteratur: Baker, S., Bangeni, B., Burke, R., & Hunma, A. (2019). The invisibility of academic reading as social practice and its implications for equity in higher education: a scoping study, *Higher Education Research & Development*, 38:1, 142-156. Hållsten, S. (2023). Språkliga krav för den utländska läkaren. Vad krävs av läkare med examen utanför EU för att klara Socialstyrelsens kunskapsprov? *Nordand: nordisk tidsskrift för andrespråksforskning*, Vol.18, nr 3, s. 190-206. Khataee, E. (2019). The Effect of THIEVES Strategy on EFL Learners' Reading Comprehension. *International Journal of Instruction*, s. 667-682. Lillis, T. & Tuck, J. (2016). *Academic Literacies: a critical lens on writing and reading in the academy*. I: Hyland, K. & Shaw, P. (Red.). *The Routledge Handbook of English for Academic Purposes*. Routledge Handbooks. Routledge, s. 30-43. Mann, S. J. (2000). The student's experience of reading. *Higher Education*, 39, 297-317. Ward, J. (2009). EAP reading and lexis for Thai engineering undergraduates. *Journal of English for Academic Purposes*. 8, s. 294-301.

Lina Nyroos (Södertörns högskola) och Hedda Söderlundh (Södertörns högskola)

Från skrivande student till skrivande polis

Skrivande i högre utbildning är en ständigt aktuell fråga. Många lärosäten har stödfunktioner för studenternas akademiska litteracitetsutveckling och det är välbelagt att det stöd som ges bör vara ämnesintegrerat, med hänsyn till disciplinära normer och förväntningar (Lea & Street, 1998; Lillis, 2003). Men ett stort fokus på det akademiska skrivandet riskerar att ställa det professionella skrivandet i bakgrunden. I polisutbildningen pågår ett utvecklingsprojekt som syftar till att överbrygga detta problem genom att dels utforska, dels betona likheter mellan akademiskt och professionellt skrivande. T.ex. diskuteras det formella skrivandets betydelse för den analytiska textfärdighet som behövs för att göra observationer och sammanfattningar som polis.

I presentationen redovisas resultat från intervjuer med lärare, studenter och yrkesverksamma poliser (N=6), som genomförts för att ta reda på vad poliser behöver kunna och hur detta tränas i utbildningen. Därtill har fyra undervisningspass observerats. Resultaten visar översiktligt att utbildningen erbjuder en svag koppling mellan det akademiska och det professionella skrivandet. Det behandlas ofta som två typer, med olika syften. Samtidigt är lärarna medvetna

om likheterna och positiva till att betona dem. Efter att resultaten presenterats resonerar vi kring hur akademisk och professionell litteracitet tydligare kan kopplas samman i en utbildning, men också kring den tillämpade språkvetenskapens potential att bidra till högskolepedagogisk utveckling.

Litteratur: Lea, M.R. & Street, B. (1998). Student Writing in Higher Education. *Studies in Higher Education*, 23(2): 157–172. Lillis, T.M. (2003). Student Writing as 'Academic Literacies': Drawing on Bakhtin to Move from Critique to Design. *Language and Education*, 17(3), 192–207.

Linda Nordenskjöld Narfström (Sördertörns högskola)

Stöttning i L2-samtal på språkcaféer

På språkcaféer möts andraspråkstalare och övar målspråket i s.k. ”samtal för lärande” (Kasper & Kim, 2015). Presentationen knyter an till forskning om språklärandepotential i naturligt förekommande samtal utanför traditionell klassrumsundervisning, vilka har beskrivits som ”in the wild” (Hutchins, 1995). Till skillnad från sådan interaktion sker samtal på språkcaféer med det pedagogiska syftet att bidra till språkutveckling (Polo-Pérez & Holmes, 2022). Det är därför av intresse att titta på vilka stötningspraktiker för språklärande som används av samtalsledare och andraspråkstalare i språkcafémiljön.

Med utgångspunkt i interaktionsanalys behandlar presentationen frågan: Hur sker stöttning för andraspråksinläring i samtal på språkcaféer? Förekomsten av olika stötningspraktiker redovisas i termer av planerad och interaktionell stöttning (Hammond & Gibbons, 2005), samt stötningsverktyg och stötningsmål (van de Pol, 2010). Analysmaterialet består av 12 timmars videoinspelningar från tre språkcaféer, samt intervjuer och fältanteckningar. Exempel har valts ut för att särskilt visa den variation av stötningspraktiker som kan förekomma när samtalsdeltagarna fokuserar på språkets form (FonF, Kasper & Burch, 2016).

Resultaten visar att planerad stöttning förekommer i olika grad på språkcaféerna, men verksamheten som sådan tycks bygga på den interaktionella stöttning som deltagarna erbjuder varandra (cf. Hammond & Gibbons, 2005). Presentationen behandlar också deltagarnas möjliga mål för stöttningen, så som de beskrivits i intervjuerna, och hur dessa kan relateras till språkcaféens föränderliga miljö. Avslutningsvis diskuteras hur språkcaféersamtal skiljer sig från samtal ”in the wild” i det att det i språkcafémiljön tycks finnas särskilt utrymme för deltagarna att fokusera på, och stanna upp vid, språklärandet i samtalen.

Litteratur: Hammond, J. & Gibbons, P. (2005). Putting scaffolding to work: The contribution of scaffolding in articulating ESL education. *Prospect*, 20(1), 6–29. Hutchins, E. (1995). *Cognition in the Wild*. MIT Press. Kasper, G. & Kim, Y. (2015). Conversation-for-Learning: Institutional Talk Beyond the Classroom. In Markee, N. (Ed.), *The Handbook of Classroom Discourse and Interaction* (1st ed., pp. 390–408). John Wiley & Sons. Kasper, G. & Burch, A. R. (2016). 10 Focus on Form in the Wild. In R. A. Van Compernelle & J. McGregor (Eds.), *Authenticity, Language and Interaction in Second Language Contexts* (pp. 198–232). Multilingual Matters. Polo-Pérez, N. & Holmes, P. (2022). *Languageing in Language Cafés: Emotion Work, Creating Alternative Worlds and Metalanguageing*. In Lytra, V, Ros i Solé, C., Andersson, J., & Macleroy, V. (Eds.), *Liberating Language Education*. (pp. 99–117). Multilingual

Matters. van de Pol, J., Volman, M. & Beishuizen, J. (2010). Scaffolding in Teacher–Student Interaction: A Decade of Research. *Educational Psychology Review*, 22(3), 271–296.

Linnea Hanell (Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen) och Lena Lind Palicki (Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen)

Språksamhällets beskrivning: språkvård för det nya kvartsseklet

I instruktionen till myndigheten Institutet för språk och folkminnen (Isof) står att vi ska bedriva språkvård och ge råd och upplysningar i språkfrågor (Förordning, 2007). Språkvård kan definieras som ”verksamhet som syftar till att styra språkutvecklingen” (Språkvårdsgruppen, u.å.) men det är inte definierat vilken typ av språkutveckling språkvården bör styra.

När Svenskans beskrivning ägnas åt att diskutera vad språkvetenskapliga studier i svenska kan och bör vara, vill vi ta tillfället i akt att också diskutera vad den svenska statliga språkvården kan och bör vara. Vilka är objekten språkvården bör greppa över och styra över? ”Språkfrågor” kan röra allt från stavningsvariation och betydelseutveckling till offentligt finansierad tolkning och tonen i politiska debatter.

I vårt föredrag sätter vi in den svenska statliga språkvården i ett sammanhang genom att blicka såväl bakåt mot fältets historia, som runtom oss mot den språkvård som bedrivs i andra länder. Vi menar att det finns skäl att reflektera över vilket objekt statlig språkvård bör ha i relation till dagens språksamhälle och språkvetenskapliga forskning, och ser ett behov av att förskjuta fokus för språkvården från svenskan som objekt, till att arbeta med språksamhället som objekt.

Litteratur: Språkvårdsgruppen (u.å.). Definitioner av språkvårdsbegrepp. Hämtad 1 november 2024, från <https://sprakvardsgruppen.se/index.html%3Fp=26.html> Förordning (2007:1181) med instruktion för Institutet för språk och folkminnen. (2007). Kulturdepartementet, Regeringskansliet. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-20071181-med-instruktion-for_sfs-2007-1181/

Lisa Södergård (Helsingfors universitet)

Pseudonymisering av orter, skolor och organisationer – hur gör språkforskare i praktiken?

Språkvetenskapliga forskningsdata innehåller ibland information som kan bidra till att enskilda individer identifieras. För att skydda undersökningsdeltagare byter forskare kanske ut personnamn mot andra namn (Deakin-Smith m.fl. 2024) eller använder en kod eller ett beskrivande epitets för deltagarna i studien, t.ex. student eller skribent (Heaton 2021). Ofta är det också övriga typer av information, till exempel namn på orter, skolor eller organisationer, som byts ut för att minska risken för indirekt identifiering.

I mitt doktorandprojekt ligger mitt huvudsakliga fokus på effekter av pseudonymisering av språkvetenskapliga forskningsdata (jfr Volodina m.fl. 2023). I denna inledande studie vill jag skapa en utgångspunkt för min forskning genom att undersöka hur olika typer av identifierande uppgifter hanterats i forskningspublikationer om svenska språket, såsom artiklar från Svenskans beskrivning, Svenskan i Finland, Språk och stil och Folkmålsstudier. Genom att jämföra forskningsartiklar publicerade 2013–2014 och 2023–2024, dvs. före och efter att EU:s dataskyddsförordning (EU 2016/679) trädde i kraft, undersöker jag i vilken mån den ändrade lagstiftningen syns i publikationerna. Publikationerna omfattar bland annat textforskning, sociolingvistik och svenska som andraspråk (jfr Näslund 2024).

I en pilotstudie (Södergård 2024) undersökte jag hur personnamn hanteras och kommenteras i forskning i svenska. Nu kommer jag att analysera hur orter, skolor och organisationer hanteras: döljs de och i så fall hur? Används t.ex. påhittade namn och koder även för dem eller handlar det mer om att man beskriver platsen utgående från kriterier som är relevanta i den egna undersökningen?

Liselott Nordman (Helsingfors universitet)

”Jag är inte korkad i vanliga fall” – Mottagarperspektiv på hur olika mottagare förstår författningsspråk

Liselott Nordman Helsingfors universitet Hur begripligt författningsspråket är har en betydande inverkan på individen, samhället och förvaltningen, både direkt och genom texter som skrivs utifrån författningarna. Ett obegripligt författningsspråk försvagar individens rättsskydd, ökar arbetsbördan hos myndigheterna och därmed kostnaderna inom den offentliga förvaltningen. Projektet Att förstå författningsspråk (2023–2024) studerade hur olika mottagare förstår författningsspråk, vad som försvårar och eventuellt stöder förståelsen. Projektet finansierades av Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet och genomfördes av Institutet för de inhemska språken, Helsingfors universitet och Warszawa universitet.

En av delstudierna var en begriplighetsundersökning som använde användbarhetstest som metod (Ovaska m.fl. 2005, Holland & Reddish 1982). Med stöd av utdrag ur tre lagtexter försökte deltagarna besvara tre uppgifter som gällde arv, beskattning och arbetstid. Deltagarna var jurister, lekmän och beslutsfattare, och under testet kommenterade deltagarna högt hur de läste lagtexterna, vad de upplevde att försvårade och vad som stödde deras förståelse. De olika läsarna hanterar lagtexter olika, där juristen vet hur lagtexter ska läsas och ofta snabbt kan urskilja vad som är viktigt i texten och vad som kan utelämnas, har

lekmanen och beslutsfattaren svårare att avgränsa innehållet. Osäkerheten ökar dessutom ju fler gånger man läser. Att inte förstå skapar frustration, särskilt om man upplever sig vara en van läsare och skribent. Termer (jfr Ekman Öst 2008) och informationstäta, komplicerade satsstrukturer försvårar förståelsen, medan tematiskt avgränsade paragrafer stöder förståelsen (jfr Gunnarsson 1982). Även tidigare kunskap om ämnet stöder förståelsen för alla läsare. I föredraget presenterar jag delstudien och dess resultat och diskuterar användbarhetstest som metod för att studera texters begriplighet.

Litteratur: Att förstå författningsspråk. www.sprakinstitutet.fi/sv/aktuellt/kalendarium/projektet_att_forsta_forfattningssprak [senast hämtad 30.10.2024]
Ekman Öst, Ulrika 2008: Svåra ord i domar – Förstår vanliga människor innebörden av juridiska domar? Förtroendestudien, Ju 2007:08. S. 67–120.
Fremer, Maria, Kankaanpää, Salli, Nordman, Lieselott, Rydzewska-Siemiatkowska, Joanna & Suominen, Riitta 2024: Säädoskielen ymmärtäminen [Att förstå författningsspråk]. Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 2024:16. Helsingfors: Statsrådets kansli. 271 s. Gunnarson, Britt-Louise 1982. Lagtexters begriplighet: en språkfunktionell studie av medbestämmandelagen. Liber: Stockholm. Holland, M. – Redish, J. 1982: Strategies for understanding forms and other public documents. I: Analyzing Discourse: Text and Talk. Georgetown University Press: Washington, D.C. S. 205–208.
Ovaska, Salla, Aula, Anna & Marjaranta, Päivi (red.) 2005, Käytettävyyssitutkimuksen menetelmät. [Metoder för användbarhetsforskning]. Tietojenkäsittelytieteiden laitoksen julkaisusarja B. Tampereen yliopisto. S. 209–222.

Maia Andreasson (Göteborgs universitet), Filippa Lindahl (Högskolan Väst), Ása Bergný Tómasdóttir (Íslands universitet) och Sigríður Sigurjónsdóttir (Háskóli Íslands)

Objektsrealisering i svenskt barnspråk – en korpusstudie

Pronominella objekt kan i de nordiska språken placeras antingen i slutfältet, skiftas till en position i mittfältet, eller spetsställas. Att tillägna sig grammatiken för detta är inte utan svårigheter. Utvecklingen av objektsskifte har studerats i norska (Anderssen et al. 2012, Anderssen et al. 2010), där det konstaterats att norsktalande barn fortfarande i sjuårsåldern inte är fullt målspråkliga. Initiala studier tyder på att svenska barns tillägnande är liknande (Josefsson 1996), men vi vet betydligt mindre om objektsskifte i svenskt barnspråk. Dessutom har studier av vuxnas språk visat att det är fruktbart att studera objektsplacering mer generellt (Andréasson 2009, 2010) – tillägnandet av objektsskifte är ett delproblem. För att närmare undersöka hur svenska barn utvecklar en grammatik för objektsplacering anlägger vi därför ett bredare perspektiv.

Vi presenterar en studie av objektsrealiseringen i fem longitudinella barnspråskorpusar (Strömqvist et al. 1993). Som väntat finns inga tecken på att barnen tillägnar sig objektsskifte under den tid korpusarna täcker (upp till 3;11,29 som längst). Däremot tyder undersökningen på att barnen tillägnat sig andra centrala delar av grammatiken för objektsplacering i slutet av tvåårsåldern. Samtliga undersökta barn spetsställer ofta pronomina objekt från den åldern, och de använder även objektsutelämnning vid verb som veta, kunna och vilja på ett målspråksliknande sätt. Det finns också tecken på att de skiljer på två typer

av pronomen, precis som i målspråket (Andréasson 2008): pronomen som syftar på satser och verbfraser spetsställs i högre utsträckning än pronomen som syftar på nominalfraser.

Litteratur: Anderssen M., Bentzen, K. & Rodina, Y. 2012. Topicality and Complexity in the Acquisition of Norwegian Object Shift. *Language Acquisition* 19(1), 39–72. Anderssen, M., Bentzen, K., Rodina, Y. & Westergaard, M. 2010. The acquisition of apparent optionality: The word order of subject- and object shift constructions in Norwegian. I: M. Anderssen et al. (red.) *Optionality in the input: Proceedings from the Workshop at GLOW XXX, 2007*, s. 241–470. New York: Springer. Andréasson, M. 2008. Not all objects are born alike – Accessibility as a key to pronominal object shift in Swedish and Danish. I: M. Butt & T. Holloway King (red.) *Proceedings of the LFG08 Conference*, s. 26–45. Stanford, CA: CSLI. Andréasson, M. 2009. Pronominal object shift – not just a matter of shifting or not. I: *Working Papers in Scandinavian Syntax*, 84, s. 1–20. Andréasson, M. 2010. Object shift or object placement in general. I: M. Butt & T. Holloway King (red.), *Proceedings of LFG10, LFG10 Carleton University, Ottawa, Canada, June 18–20, 2010*, s. 26–42. Josefsson, G. 1996. The acquisition of object shift in Swedish child language. I: C. E. Johnson & John H.V. Gilbert (red.): *Children's Language* 9, s. 153–165. Mahwah, NJ: Erlbaum. Strömquist, S., Richthoff, U. & Andersson, A.-B. 1993. Strömquist's and Richthoff's corpora: a guide to longitudinal data from four Swedish children. Göteborg: Univ.

Maia Andréasson (Göteborgs universitet) och Benjamin Lyngfelt (Göteborgs universitet)

En konstruktions-grammatisk syntaxmodell för svenska

Föredraget presenterar en konstruktionsgrammatisk modell för svensk satssyntax, som redogör dels för grundläggande sats- och fraskonstruktioner i svenskan, dels för hur konstruktioner kan kombineras till satser och yttranden.

En av grundtankarna inom konstruktionsgrammatik är att betrakta hela språket som ett nätverk av konstruktioner. Istället för att hålla isär lexikon och grammatik, och syntax och morfologi, behandlar man språkliga mönster på olika nivåer likadant: som konventionaliserade förbindelser mellan form, betydelse och funktion; och relationer mellan besläktade konstruktioner hanteras som länkar inom nätverket.

Hittills har konstruktionsgrammatiker främst ägnat sig åt att bit för bit redogöra för olika delar av detta konstruktionsnätverk, synkront och diakront, men en fullständig konstruktionsgrammatik fordrar också principer för hur man fogar ihop konstruktioner till yttranden (Fillmore 1988). Det är egentligen bara för engelskans del som man har kommit så långt som att presentera en övergripande och sammanhängande konstruktionsgrammatik (t.ex. Fillmore & Kay 1995; Sag 2012; Herbst & HoPmann 2024). Men svenskan är på god väg.

I den syntaxmodell för svenska som presenteras integrerar vi insikter från topologiska satsscheman (Diderichsen 1846; Platzack 1987; SAG 1999) och den ”lagom hierarkiska modellen” för frasstruktur (Engdahl, Andréasson & Börjars 2004) i en konstruktionsgrammatisk nätverksmodell (Svenskt konstruktikon;

Lyngfelt m.fl. u.a.). Därigenom tar vi ett viktigt steg på vägen mot en svensk konstruktionsgrammatik, samtidigt som vi bidrar med konstruktionsgrammatiska perspektiv på svensk syntax.

Majken Ehn Bäcklund (Uppsala universitet)

Svenska nakna nominalfraser i bruk

Nakna nominalfraser (NNF) avser led som är entydigt singulara och individuativa men saknar definithets- och kvantitetsmarkörer, exempelvis de fetmarkerade i *Min bror är smed, Min fru spelar fiol och De såg på tv* (SAG 3:56, 178). I många andra syntaktiska kontexter behövs som bekant obestämd artikel en/ett, men i svenskan råder jämfört med andra språk stor variation gällande artikelns nödvändighet (Wall & Kabatek 2013). SAG (3:56–59, 176–180, 647) menar att NNF betecknar en svagt referentiell och klassificerande betydelse, och strukturen omöjliggörs av specificerande och värderande betydelser hos huvudord eller attribut. Liknande resonemang återfinns i studier om svenska (t.ex. Svartholm 1978; Delsing 1993; Börjars 1998) och övriga nordiska språk (Borthen 2003; Müller 2017). Den syntaktiska strukturen NNF har därmed en betydelse, men under vilka villkor detta samspel fungerar i autentiskt svenskt språkbruk, självt eller i relation till bruk med artikel, är ännu inte klarlagt (jfr SAG 3:180).

I mitt avhandlingsprojekt kartlägger och analyserar jag samtida synkront bruk av NNF i alla syntaktiska funktioner, gentemot nominalfraser med obestämd artikel, i syfte att dels utröna vilka syntaktiska, semantiska och pragmatiska faktorer som möjliggör och begränsar bruket av NNF, dels hur dessa samverkar.

I mitt föredrag kommer jag diskutera mitt projekt med utgångspunkt i en pilotstudie baserad på material från Korps korpus SVT Nyheter 2022. För att få fram nominalfraser utan definithetsmarkörer har jag använt korpusverktyget GREW-MATCH (Guillaume 2021) som möjliggör filtrering med Negative Applications Patterns. Jag kommer presentera detta tillvägagångssätt som ett komplement till Korps sökverktyg (Borin et al. 2012).

Litteratur: Borin, Lars, Forsberg, Markus & Roxendal, Johan. 2012. Korp – the corpus infrastructure of Språkbanken. Proceedings of LREC 2012. Istanbul: ELRA. S: 474–478. Borthen, Kaja. 2003. Norwegian bare singulars. Diss. Trondheim: Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet, Trondheim. Börjars, Kersti. 1998. Feature Distribution in Swedish Noun Phrases. Oxford: Blackwell. Delsing, Lars-Olof. 1993. The Internal Structure of Noun Phrases in the Scandinavian Languages: A Comparative Study. Institutionen för nordiska språk, Lunds universitet. Guillaume, Bruno. 2021. Graph Matching and Graph Rewriting: GREW tools for corpus exploration, maintenance and conversion. I: EACL 2021 - 16th conference of the European Chapter of the Association for Computational Linguistics: System Demonstrations, Apr 2021, Kiev/Online, Ukraine. <hal-03177701> Müller, Henrik Høeg. 2017. Bare nouns in Danish with special reference to the object position. I: Nordic Journal of Linguistics, 40(1). S: 37–72. SAG = Svenska Akademiens grammatik. 1999. Utg. av Ulf Teleman, Staffan Hellberg, Erik Andersson under medverkan av Lisa Christensen, Helena Hansson, Lena Lötmarker & Bo-A. Wendt. Volym 2 & 3. Stockholm: Norstedts Ordbok. Svartholm, Kristina. 1978. Svenskans artikelsystem: en genomgång av artikelbruket i vuxenspråket och en modell för analys av bruket i barnspråket. Diss. Stockholm: Univ.. Stockholm. Wall, Albert & Kabatek, Johannes. 2013. Laying bare nominal determination: An introduction to

the present volume. I: Wall, Albert & Kabatek, Johannes (red.), *New Perspectives on Bare Noun Phrases in Romance and Beyond*. John Benjamins Publishing Company. S: 1–34.

Malin Mark (Uppsala universitet)

Mellan konsumtion och kontamination. En pandemisk balansakt

Under coronapandemin behövde handlare balansera kravet att kommunicera myndighetsföreskrifter om social distansering med det fortsatta behovet av kunder. I mitt pågående avhandlingsprojekt utgår jag från att det ur detta kommunikativa dilemma växte fram en specifik genre av coronakommunikation: avståndsskyltar i handeln (i nordisk kontext har skyltar av detta slag tidigare studerats av bl.a. Ekwall m.fl. 2021 och Nordman & Syrjälä 2024a, 2024b). Med syfte att synliggöra den samhälleliga inramningen inom vilken avståndsskyltarna tog form genomförde jag under perioden augusti 2023 till februari 2024 fjorton intervjuer med företrädare för organisationer som på olika sätt var inblandade i framtagandet av avståndsskyltar. I föreliggande presentation behandlas detta intervjumaterial; de partier ur intervjuerna som tangerar dilemmat analyseras med fokus dels på vad intervjupersonerna uttrycker, dels på hur det uttrycks. Handeln lyfter fram dilemmat som centralt, av branschorganisationen Svensk Handel beskrivet så här: ”Vi hade ju den prekära uppgiften att samtidigt som vi ville belysa allvaret i situationen, se till att människor vistades ute i butiker för det är ju så våra medlemmar får sin verksamhet att gå runt.” Att handeln på detta sätt explicitgör ett kommunikativt dilemma är ett resultat av intervjustudien som belyser hur en ny situation – pandemin – krävde att nya textuella och visuella resurser togs i bruk. Handlarna stod inför ett gemensamt problem och behövde på detta hitta en lösning; ur denna situation uppstod skyltar med alltmer typiska textmönster. Det går därmed att betrakta avståndsskyltarna som en genre i egen rätt (jfr Ledin 1996, 1999).

Litteratur: Ekwall, Per Erik, Annelie Ädel & Catharina Nyström Höög, 2021: Towards a unified affordance approach: searching for congruent meaning making in COVID-19 warning designs. *Social Semiotics*, DOI: 10.1080/10350330.2021.1995306 Ledin, Per. 1996. *Genrebegreppet: en forskningsöversikt*. Lund: Lunds universitet. Ledin, Per. 1999. *Texter och textslag: en teoretisk diskussion*. Lund: Lunds universitet Nordman, Lieselotte & Väinö Syrjälä, 2024a: Rules and recommendations on unofficial signs. Covid-19 signscapes in Helsinki and Stockholm. *Sociolinguistic variation in urban landscapes*. Red.: Sofie Henricsson, Väinö Syrjälä, Carla Bagna & Marina Bellinzona. S. 137–157. Nordman, Lieselotte & Väinö Syrjälä, 2024b: Flerspråkig kommunikation under Covid19- pandemin – språklig tillgänglighet i Helsingfors och Stockholms språkliga landskap. *Svenskans beskrivning* 38. Red.: Danny Jansson, Ida Melander, Gustav Westberg & Daroon Yasin Falik. S. 268–287.

Maria Andersson-Koski (Helsingfors universitet) och Jan-Ola Östman (Helsingfors universitet)

Om ”svenskans” ansvar för teckenspråk

Om ”svenskans” ansvar för teckenspråk Maria Andersson-Koski & Jan-Ola Östman Den prototypiska förståelsen av ”studier i svenska” tenderar, utöver den talade och skrivna standard(finlands)svenskan, även inrymma ”svenska” dialekter (runt om i världen, i tal och skrift) samt olika stadier av inlärares svenska (jfr med ämnesområden som behandlats inom svenskans beskrivning, Näslund 2024). Däremot ventileras sällan teckenspråkens koppling till det svenska trots att användare av såväl svenskt som finlandssvenskt teckenspråk vanligen använder svenska som skriftspråk och ofta beskriver (finlands)svenskhets som en viktig del av deras flerspråkiga identitet (se t.ex. Andersson-Koski 2024).

I direkt anslutning till konferensens tema fokuserar vårt föredrag på frågan om huruvida teckenspråken kan betraktas som en del av svenskan. Vi hanterar frågan ur tre perspektiv: (a) språkuppfattningar och gränsdragningar mellan språk i relation till språkrevitalisering (jfr Andersson-Koski u.a.); (b) kärna–periferi i språkforskning, speciellt i relation till identitet och ideologi (jfr Matsumoto & Östman u.u.); (c) ansvar och risk, speciellt utifrån frågeställningen om vem som bär ansvaret för ”perifera” språk (bl.a. minoritetsspråk) i samhället och vem som har (eller tar sig) rätten att bestämma om vad som ses som ”svenska”. Det sista perspektivet innefattar frågan om såväl ansvarstyper (juridiskt, kollektivt, interpersonligt eller moraliskt ansvar), som risker (negativa och positiva; jfr Ädel & Östman 2023).

Även om bestämda gränser varken kan eller behöver dras i praktiken, synliggör ett systematiskt angreppssätt (i enlighet med (a–c) ovan) dolda maktstrukturer och tillför perspektiv som berikar vår förståelse av språkvetenskapliga studier i svenska.

Nyckelord: ansvar, finlandssvenskt teckenspråk, språkuppfattning, ideologi, identitet

Litteratur: Andersson-Koski, Maria 2024. ”Jag balanserar liksom mitt emellan.” Uppfattningar om språkliga och kulturella gränser bland fyra finlandssvenska teckenspråkiga. I: Svenskans beskrivning del II (red. Denny Jansson, Ida Melander, Gustav Westberg & Daroon Yassin Falk) nr. 38, s. 180–195. Andersson-Koski, Maria u.a. Language beliefs and responsibility in the revitalisation of Finland-Swedish Sign Language. Matsumoto, Yoshiko & Jan-Ola Östman (red.) u.u. Identity perspectives from peripheries. Amsterdam: John Benjamins. Näslund, Shirley 2024. SveBe, SveBe där, säg hur forskningen är! – en metastudie av skriftliga konferensbidrag 2010–2020. I: Svenskans beskrivning del II (red. Denny Jansson, Ida Melander, Gustav Westberg & Daroon Yassin Falk) nr. 38, s. 180–195. Ädel, Annelie & Jan-Ola Östman (red.) 2023. Risk discourse and responsibility. Amsterdam: John Benjamins.

Maria Eklund Heinonen (Södertörns högskola)

Kommer yrkesspråket ”på köpet”? Om språkliga inslag i yrkesanpassade svenskkurser för nyanlända vuxna

Yrkesanpassade kurser i svenska för nyanlända vuxna, vars målsättning är en snabb etablering på arbetsmarknaden, har blivit allt vanligare. Kurserna fungerar antingen som komplement till deltagarnas befintliga utbildning, eller som utbildning i ett bristyrke och utgörs ofta av språkundervisning kombinerat med yrkespraktik. Det finns en allmän föreställning om att kursdeltagarna automatiskt tillägnar sig ett s.k. yrkesspråk under kurserna, bl.a. genom yrkespraktiken. Men vad är egentligen ett yrkesspråk? Och vilka möjligheter att tillägna sig den språkliga repertoar som krävs för att utöva yrket ryms inom kurserna?

I presentationen diskuteras resultat från en delstudie inom projektet Att arbeta på sitt andraspråk. Syftet är att undersöka vilken explicit språklig lärandepotential kurserna rymmer. Genom en empirisk analys av inspelad och transkriberad undervisning och yrkespraktik undersöks förekomsten av språkrelaterade episoder, där språkliga problem explicitgörs (Swain & Lapkin, 1998), vilka anses främja andraspråksutveckling. Det sker på två olika yrkesanpassade utbildningar: en inom grönyteskötsel och en för läkare och annan vårdpersonal.

Episoderna har analyserats såväl kvantitativt som kvalitativt. Resultaten visar att yrkespraktiken och de praktiska momenten innehåller mycket få språkrelaterade episoder, medan genomgångar och gruppuppgifter i klassrum innehåller fler, dock färre än vad tidigare forskning om språkundervisning påvisat (Erlam & Pimentel-Hellier, 2017). På båda kurserna är episoder som initieras av läraren och som rör vokabulär vanligast, särskilt avseende ords betydelse, medan uttal uppmärksammas mer sällan. Andra språkliga aspekter, såsom grammatik, skriftbruk och mottagaranpassning, berörs mycket sparsamt. Det tyder på att yrkesspråk främst anses utgöras av specifik vokabulär, medan andra delar av den språkliga repertoaren hamnar i skymundan.

Litteratur: Erlam, R. & Pimentel-Hellier, M. (2017). Opportunities to attend to language form in the adolescent near-beginner foreign language classroom. *Language Awareness*, 26(2), 59–77. Swain, M., & Lapkin, S. (1998). Interaction and second language learning: Two adolescent French immersion students working together. *Modern Language Journal*, 82, 320–337.

Maria Hellerstedt (Université de Lille)

Formellt subjekt + positionsverb – en svårsmält specialitet för första- och andraspråksinlärare av svenska

Vi ska presentera en studie där vi utvärderar användningen av formellt subjekt i kombination med de intransitiva positionsverben sitta, ligga, stå hos svenska barn (4, 7, 10 år) i jämförelse med fransktalande inlärare av svenska L2 (två inlärarnivåer: B1, C1). Lokativa fraser kan konstrueras på flera sätt i svenskan, ofta med ett positionsverb, Flaskan står på stolen, men även med ett positionsneutralt verb, t.ex. kopula, Flaskan är på stolen. Enligt en tidigare studie föredrar vuxna infödda svensktalande att använda ett positionsverb (55,3%) i lokativa fraser framför neutrala verb (38,6%). Subjektet är ofta den enhet som lokaliseras ('figure', cf Talmy, 2000), som i föregående exempel, men ibland befinner sig denna som egentligt subjekt, där ett formellt subjekt inleder den lokativa frasen, följt av antingen ett positionsverb (56,5%) eller ett neutralt verb (42,5%), Det står/är en flaska på stolen. Dylika lokativa presentationsfraser existerar i franskan, men verbet kan aldrig vara ett positionsverb, utan man använder antingen kopula eller ett existensverb, C'est une bouteille sur la chaise / Il y a une bouteille sur la chaise. I den här presentationen kommer vi att se att det krävs en viss kompetensnivå i svenska för att behärska och använda denna specialitet som formellt subjekt + positionsverb utgör, både vad beträffar svenska barns förstaspråksinläring och fransktalande vuxnas andraspråksinläring av svenska.

Litteratur: Bartning, I. & Schlyter, S. 2004. Itinéraires acquisitionnels et stades de développement en français L2. *Journal of French Language Studies*, 14. 281-299. Egebakken, T. B. 2005. Out of focus: the Norwegian presentational construction in the mirror of French. Doktorsavhandling, Oslo Universitet. Fransk universitetsgrammatik. 1989. Pedersen, J., Spang-Hanssen, E. & Vikner, C. (eds.). Stockholm: Esselte Studium. Hellerstedt, M. 2005. Localiser et/ou positionner. Une étude sur la façon dont on exprime l'emplacement des personnes et des objets en suédois [Lokalisera och/eller positionnera. En studie om hur man uttrycker personers och objekts befintlighet på svenska]. Masteruppsats. Charles de Gaulle Universitet, Lille 3. Hellerstedt, M. 2013. L'utilisation et l'acquisition des verbes de position en suédois L1 et L2 [Positionsverbens användning och inläring i L1- och L2-svenska]. Doktorsavhandling, Sorbonne universitet, Paris. Hellerstedt, M. 2022. "Static and Dynamic Location Events: Typological Differences Between French and Swedish and Its Implications for Learning L2 Swedish". *I-LanD Journal. The role of language typology on L2 acquisition and learning*, n°2. 113-132. Lambrecht, K. 1996. *Information structure and sentence form: Topic, focus, and the mental representations of discourse referents*. Cambridge: Cambridge University Press. Lambrecht, K. 2000. "When Subjects behave like Objects: An Analysis of the Merging of S and O in Sentence-focus Constructions across Languages". *Studies in Language*, 24:3. 611-682. Lemmens, M. 2002. "Tracing referent location in oral picture descriptions." In : Wilson, A., Rayson, P. et McEnery, T. *A Rainbow of Corpora – Corpus Linguistics and the Languages of the World*. Munich: Lincom-Europa. 73-85. Svenska Akademiens grammatik. 1999. Teleman, U., Hellberg, S., Andersson, E. (eds.). Stockholm: Norstedts. Talmy, L. 2000. *Toward a cognitive semantics*. Cambridge, MA: MIT Press. Viberg, Å. 2013. "Posture verbs : a multilingual contrastive study". *Languages in Contrast: International Journal for Contrastive Linguistics*, n°2. 139-169. Wilkins, D. & Levinson, S. (eds.). 1998. *Annual Report, 1998*, Max Planck Institute für Psycholinguistik.

Maria Lim Falk (Stockholms universitet)

Språkvetenskapligt grundad skolutveckling och social innovation

Nyanlända elever i gymnasieåldern är en särskilt utsatt grupp. På kort tid ska de lära sig svenska från grunden, samtidigt som de ska tillgodogöra sig skolämnen på svenska. Alltför många når inte lärandemålen. Till problembilden hör brister i utbildningen vad gäller likvärdighet, kvalitet och ändamålsenlighet. Man kan identifiera tillkortakommanden i programstruktur, examensmål, timplan, styrning och samordning mellan berörda nyckelaktörer på förvaltningsnivå, skolledningsnivå och lärarnivå. Problemformuleringen av de relevanta utmaningarna aktualiserar perspektiv, inriktningar och syften som språkvetenskapen i typfallet inte omfattar. Denna presentation ger exempel på hur språkvetenskaplig kunskap liksom språkvetarens förmågor är omistliga i arbetet med att hitta lösningar på stora samhällsutmaningar som rör skolan och elevers resultat.

Syftet är att belysa hur språkvetenskapligt grundade utvecklings- och samverkansprojekt kan bidra till långsiktigt hållbara lösningar på utbildningsområdet och ta en plats inom forskningsfältet social innovation. Två relaterade skolförbättringsprojekt jämförs för att belysa den typ av utmaningar som måste mötas för att språkvetenskapliga utgångspunkter och problemformuleringar ska nå relevans på samhällsnivå, långt bortom den tillämpade språkvetenskapen. Båda projekten är fyraåriga och har fokus på nyanlända elevers språk- och kunskapsutveckling. Huvudsakliga data består av aktiviteterna i de båda projekten, t.ex. ämneslärmöten (71), klassrumsobservationer (929), skolöverskridande utbildningsdagar (18), processledarteammöten (24), och handledning med processledare och rektorer (75). Aktiviteterna analyseras med utgångspunkt i begreppet nya sociala praktiker, som är centralt i definitionen av social innovation (Schröder & Krüger 2019, Bonnedahl m.fl. 2022). Resultaten visar att skolutveckling som social innovation kräver en projektdesign som kan beskrivas i termer av deltagarstruktur, deltagarroller, distribuerat ledarskap, förankring och ägarskap.

Maria Löfdahl (Institutet för språk och folkminnen), Pernilla Johansson (Institutet för språk och folkminnen) och Sofia Tingsell (Sverigekontakt)

Språktestning i vård och omsorg – praktik och ideologi

Flera politiska förslag har de senaste åren behandlat frågan språktestning som urvalsinstrument för statusar av stor betydelse för individen: för permanent uppehållstillstånd, för medborgarskap, för arbete i vård och omsorg. För anställning inom vård- och omsorgsykten förekommer redan språktestning i flera svenska kommuner och andra står i begrepp att införa det.

Den här studien undersöker språkideologier som de tar sig uttryck i förhållningssättet till språktestning inom vård- och omsorgssektorn i tre svenska kommuner. Studien baseras på data från intervjuer med berörda yrkesgrupper: undersöktersköterskor, rekryterande personal som HRspecialister och enhetschefer, verksamhetsledare samt vårdpolitiker. Vi analyserar även protokoll från politiska nämnder där språktestfrågan avhandlats.

Materialet förstås inom ramen för Spolskys (2009) modell för language management, där management utgörs av processen att implementera en policy, i avsikt att påverka såväl det Spolsky kallar beliefs (ideologier) som practices (praktiker) hos deltagare i en verksamhet. Detta kombineras med Blommaerts tankar om textrörelser och hur texter tillskrivs mening i olika kontexter, dvs vilken betydelse språktester har när de lanseras på politisk nivå jämfört med i verksamheterna.

Preliminära resultat visar att språkideologierna är beroende av var i organisationen personer befinner sig och tendensen är att ju mer praktisknära verksamhet, desto mer funktionell syn på språktestning.

Litteratur: Blommaert, J. (2001). Context is/as critique. *Critique of Anthropology*, 21(1), 13–32. <https://doi.org/10.1177/0308275X0102100102> Spolsky, B. (2009). *Language management*. Cambridge University Press.

Marie Wejrum (Karlstads universitet)

Elevers utvidgning av textinnehållet i samtal om argumenterande texter

Ett digitaliserat och globaliserat samhälle i förändring väcker frågor om vad texter är och kommer att vara, och vad svenskämnet ska innehålla (Green & Erixon 2020). Elevers textförståelse av argumenterande texter på nätet är viktig både på individ- och samhällsnivå. Sådana texter innehåller ofta såväl verbaltext som visuella och auditiva element.

Utifrån ett multimodalt socialsemiotiskt synsätt (Kress 2010) på text och meningsskapande undersöks hur elever behandlar och utvidgar ämnesinnehållet under textsamtal om argumenterande multimodala texter på nätet såsom debattartiklar, webbsidor och inlägg i sociala medier.

Tolv lektioner i tre högstadielklasser i årskurs 8 på en stor skola i Mellansverige har videofilmats med tre kameror, då eleverna läser, skapar mening och samtalar om texter i par och i grupper om fyra. Videoinspelningarna har transkriberats och analyserats med intertextuell innehållsanalys (Halleson & Visén 2018).

I den här påbörjade studien görs en fördjupad analys av kohesionen mellan elevernas samtal och de texter de samtalar om, med fokus på de tillfällen då elever utvidgar textinnehållet i sina yttranden. Pågående analyser och tentativa resultat presenteras och diskuteras.

Litteratur: Green, B., & Erixon, P. (Red.) (2020). *Rethinking L1 Education in a Global Era: understanding the (Post)National L1 Subjects in New and Difficult Times*. Springer. Halleson, Y., & Visén, P. (2018). Intertextual content analysis: an approach for analysing text-related discussions with regard to movability in reading and how text content is handled, *International Journal of Research & Method in Education*, 41(2), 142-155, DOI: 10.1080/1743727X.2016.1219981 Kress, G. R. (2010). *Multimodality: a social semiotic approach to contemporary communication*. Routledge.

Marja Kivilehto (Tammerfors universitet)

Lätt språk – språkform, register eller helt enkelt ett sätt att kommunicera ändamålsenligt?

De nordiska länderna anses ofta vara föregångsländer i fråga om språkpolitik (Josephson 2018, 219–220). Inom text- och samtalsvård är lätt språk (eller i Sverige lättläst) en vedertagen företeelse, och råd och anvisningar för lätt språk har skapats. Det som däremot ännu inte fått så mycket fotfäste är en diskussion om vad lätt språk som fenomen innebär i olika kontexter (se t.ex. Lindholm & Vanhatalo 2020). Denna problematik har föranlett mig att fråga hur lätt språk uppfattas i allmänhet och i den finlandssvenska kontexten specifikt.

Materialet i min studie består av enkätsvar som har samlats in under åren 2021 och 2024 dels med finländska myndigheter, dels med finländska språkexperter som informanter. Med materialet vill jag belysa hur texter på lätt språk skapas samt för och av vem. Avslutningsvis vill jag sätta de uppfattningar som framträder ur enkätmaterialet i relation till den diskussion som förts om vad lätt språk egentligen är – en språkform (se t.ex. Leskelä, Mustajoki & Piehl 2022), ett register (se t.ex. Hennig 2022) eller helt enkelt ett sätt att kommunicera.

Litteratur: Hennig, Mathilde (2022). ETR German within the system of language variation. *Nordic Journal of Linguistics*, 45, 214–231.
<https://doi.org/10.1017/S0332586522000129> Josephson, Olle (2018). Språkpolitik. Morfem. Leskelä, Leela, Mustajoki, Arto & Piehl, Aino (2022). Easy and plain languages as special cases of linguistic tailoring and standard language varieties. *Nordic Journal of Linguistics*, 45, 194–213.
<https://doi.org/10.1017/S0332586522000142> Lindholm, Camilla, & Vanhatalo, Ulla (2020). Introduction. I: Camilla Lindholm & Ulla Vanhatalo (red.) *Handbook of Easy Languages in Europe*. Frank & Timme. S. 11–26.

Martina Terrazzano (Umeå Universitet)

En egen röst? Diskurser om hiv/aids i svenska mass- och queermedier, 1982–1983

Mer än 40 år efter att den började, fortsätter hiv/aids epidemin att vara relevant för en rad olika fält, inte bara för medicin och folkhälsa utan också för humaniora. När det gäller språkvetenskap finns det viktiga frågor som gäller epidemin: hur använder man språk i en hälsokris? Hur representeras de som drabbas av sjukdomen? Vem berättar historien, och vems historia berättas?

Målet för det här projektet är att utforska parallella och konkurrerande diskurser kring hiv/aids i två svenska medier: tidningen Dagens Nyheter (grundad år 1864) och queertidskriften Revolt – mot sexuella fördomar (1971–1986). Särskild fokus läggs på hur olika sociala aktörer representerades i mediebevakningen och hur deras agentskap framhävdes. Tidsram för analysen är 1982–1986, och målet idag är att presentera resultat för åren 1982–1983.

Projektet kombinerar kritisk diskursanalys med korpuslingvistik på så sätt att ett urval artiklar analyseras genom kritisk diskursanalys, samtidigt som två korpusar har byggts innehållande alla artiklar om hiv/aids som publicerades i de två källorna. Genom att använda dessa två metoder kommer analysen att kombinera kvalitativ och kvantitativ fokus.

Preliminära resultat visar att det finns några diskurser som dominerar epidemins mediebevakning, till exempel hiv/aids som ett exotiskt hot. Intressant är att ett antal representationsstrategier används av både Dagens Nyheter och Revolt, samtidigt som det finns skillnader hur de inblandade människornas agentskap presenteras i de olika källorna.

Mehmet Aktürk Drake (Uppsala universitet)

Hur uttalas engelskans fem diftonger i lånorden i svenskan?

På 250 år har engelska gått från att vara ett främmande språk som få kunde till ett de facto andraspråk i Sverige sedan språket har blivit ett obligatoriskt skolämne år 1964. En av de mest påtagliga skillnaderna mellan engelskans och svenskans vokalsystem är närvaron av fem diftonger i engelskan (ao, oo, ei, ai, oi) och deras avsaknad i svenskans inhemska inventarium. Därför vill jag undersöka hur normerna för deras uttal i engelska lånord har utvecklats över tid och i vilken mån originaluttalet har bevarats i svenskan, d.v.s. importerats. Data kommer från uttalsbeskrivningarna i sju upplagor av Svenska Akademiens Ordlista (SAOL) mellan 1923 och 2015. Resultaten visar att diftongernas behandling i svenskan uppvisar stor variation. Medan import har varit mycket vanlig för /ao/ och /oi/ redan från 1923 börjar den ta fart först efter 1950 för de tre andra diftongerna. I upplagorna 1923 och 1950 finns det istället en tydlig tendens att ersätta /oo/ och /ei/ med de svenska monoftongerna /o/ respektive /e/. Hos /ai/ förekommer till en början ersättning med /ej/ och läsuttal som /i/. I och med upplagan 1973 blir det däremot etablerat att adaptera diftongerna som slutar på [ɪ] med kombinationen vokal plus [j], d.v.s. som [ej], [aj] och [oj]. Dessa mönster kommer att förklaras med hjälp av eventuell närvaro av diftongerna i tidigare lånord från andra språk, ökande färdigheter i engelska (inklusive formell inläring i skolan) och perceptionens roll i så kallad ”naiv inlåning” där de tidiga inlånarna och användarna av lånorden saknade väsentliga kunskaper i engelska.

Michał Płosik (Adam Mickiewicz University i Poznań)

ba(ra):s konstruktionella kontinuum i talad svenska – ett synkront perspektiv

I dagens svenska kan ba(ra) fylla flera olika syntaktiska och pragmatiska funktioner. Det kan bl.a. användas som fokuserande adverbial, framhävande markör och anföringsmarkör. Särskilt den sistnämnda funktionen har sedan 1990-talet väckt stort intresse hos forskare i (ungdomars) talspråk och beskrivits som ett

exempel på pågående grammatikalisering (Eriksson 1995; WijkAndersson 1997). Eftersom studierna ifråga baserar på språkligt material insamlat för 20-30 år sedan kan man mot denna bakgrund inte entydigt säga om ba(ra) också nuförtiden spelar en så central roll vid citatanföring. Det är dessutom oklart om ba(ra):s grammatikalisering redan kan betraktas som genomförd eller om ytterligare formella och funktionella förändringar av ba(ra) möjligen är på gång.

Syftet med föredraget är att beskriva ba(ra):s konstruktionella mångfald i nutida svenskt talspråk och att utreda vilka syntaktiska, semantiska och pragmatiska relationer som förekommer de enskilda konstruktionerna emellan. Undersökningens korpus utgörs av 13 videor (YouTube-formatet story time, 3h44min) och omfattar monologiska berättelser av sex svenskspråkiga youtuber (19-30 år). Materialets kvantitativ-kvalitativa analys visar tydligt att ba som anföringsmarkör blivit ett etablerat språkligt mönster i (unga) vuxnas informella språkbruk. Undersökningen gör det dessutom möjligt att utifrån ett synkront perspektiv följa olika utvecklingsstadier av ba(ra) i form av ett konstruktionellt kontinuum, bl.a. kontrastskapande adverb, fokuserande adverb, framhävande markör och anföringsmarkör. Det faktum att det inte alltid är möjligt att avgränsa vissa konstruktioner från varandra kan tyda på att ba(ra):s utvecklingsprocess inte är avslutad än. Detta stärks av observationen att ba som anföringsmarkör inte längre introducerar endast särskilt dramatiska innehåll, utan allt oftare även används med neutrala innehåll.

Litteratur: Eriksson, Mats. 1995. A case of grammaticalization in modern Swedish: The use of ba in adolescent speech. I: Language Sciences. Vol. 17. S. 19-48. Wijk-Andersson, Elsie. 1997. Begreppet grammatikalisering belyst med svenska exempel. I: Språk och stil NF 7. S. 19-35.

Milena Podolsak (Stockholms universitet)

Hur viktiga är politiska steg? Om förflyttningsmetaforik i svenska politiska tal

Denna studie analyserar stegmetaforer i svenska politiska tal 2009–2022, med fokus på semantiska mekanismer bakom metaforernas retoriska effekter. Dessa mekanismer belyses genom konventionaliserade lexikogrammatiska konstruktioner som [Adjektivattribut + steg + Riktningadverbial], exempelvis i sådana yttranden som ”Genom att sluta skatteflyktan mellan stad och land tas ett *viktigt steg bort från rädsla och oro, mot en ny trygghet*” (Annie Lööf, Almedalstal 2019). Analysen kartlägger skillnader mellan abstrakta, metaforiska konstruktioner i politiska tal och deras konkreta motsvarigheter i lexikografiska källor och delkorpusar i Språkbanken, med teoretiskt och metodologiskt avstamp i konceptuell metafor teori (Lakoff & Johnson 1980), blendteorin (Fauconnier & Turner 2002) och konstruktionsgrammatik (Goldberg 2006).

Resultaten visar att metaforernas betydelser inte enbart skapas genom överföring från det konkreta till det abstrakta, utan också genom ett samspel mellan dessa domäner. Politiker talar oftare om enskilda steg och deras ordningsföljd jämfört med hur man i allmänt språkbruk talar om steg vid fysisk rörelse. Metaforiska steg framstår också som viktiga eller tydliga, vilket är ovanligt i den konkreta domänen. Genom att utforska metaforernas innebörd bidrar studien till en djupare förståelse av hur politiska talare effektivt och ekonomiskt förmedlar sina argument, vilket är betydelsefullt för språkets roll i samhällsdebatten.

Litteratur: Fauconnier, Gilles & Mark Turner. 2002. The way we think. New York: Basic Books. Goldberg, Adele. 2006. Constructions at Work: The Nature of Generalization in Language. Oxford: Oxford University Press. Lakoff, George & Mark Johnson. 1980. Metaphors We Live by. Chicago & London: The University of Chicago Press.

Mona Blåsjö (Stockholms universitet) och Johan Christensson (Högskolan i Gävle)

Att beskriva kontext. En konkret teknik för textanalys och interaktionsanalys

Två forskningsfält där forskning i svenska överlappar med internationell forskning är text/diskursanalys och samtals/interaktionsanalys. I den här metodologiska presentationen föreslår vi en strukturerad teknik för att söka data för kontextuella samband, och därmed belägga dem, i båda typerna av analys. Bakgrunden är att det inom båda forskningsfälten har förts en diskussion om begreppet kontext (se t.ex. Duranti & Goodwin 1990; Widdowson 2004; Van Dijk 2008; Karlsson & Makkonen-Craig 2014; Kunitz & Markee 2016). Vad i primärdata (studerad interaktion eller text/genre) kan motivera att analysen relateras till något ”utanför” det som står i analytiskt fokus? Hur mycket kan och bör forskaren förlita sig på gemensam kunskap med övriga forskarsamhället, sina läsare, när det gäller att övertyga om att en kontextuell faktor är relevant? Dyliga frågor är i sin tur motiverade av ett identifierat behov att ta in fler typer av data i nutida analyser för att med validitet analysera komplexa sociala fenomen i ett alltmer rörligt samhälle med multimodal kommunikation.

Vår föreslagna teknik bygger på två huvudtankar från medierad diskursanalys/nexusanalys (Scollon & Scollon 2004, Blåsjö m.fl. 2024): 1) att det är analytiskt intressant att spåra medieringar mellan språkliga uttryck och deras sammanhang, och 2) att sådana spårningar kan dokumenteras som tidslinjer för relevanta medieringar av diskurs. Med två empiriska exempel visar vi hur man utifrån motiverade val kan spåra, och därmed empiriskt belägga, relevanta kontextuella faktorer och därmed få fram diskursiva tidslinjer.

Litteratur: Blåsjö, Christensson & Hanell. 2024. Medierad diskursanalys. Att studera nexus mellan språkbruk och handling. Lund: Studentlitteratur. Christensson & Blåsjö (under utgivning). Discursive timelines. Studying contextual factors with concepts from nexus analysis. I: Dressler, Räsänen & Källkvist (red.), Nexus Analysis as a Methodological Framework for Applied Language Studies. De Gruyter Mouton. Duranti & Goodwin. 1990. Rethinking Context: Language as an Interactive Phenomenon. Cambridge: Cambridge Univ. Press Karlsson & Makkonen-Craig (red.). 2014. Analysing text AND talk. Att analysera texter OCH samtal. FUMS Rapport 233. Uppsala: Uppsala universitet. Kunitz & Markee. 2016. Understanding the fuzzy borders of context in conversation analysis and ethnography. Encyclopedia of language and education, 3, 1-13. Scollon & Scollon. 2004. Nexus analysis. Discourse and the Emerging Internet. New York: Routledge. Van Dijk. 2008. Discourse and context. A sociocognitive approach. Cambridge: Cambridge Univ. Press. Widdowson. 2004. Text, context, pretext. Critical issues in discourse analysis. Malden, MA: Blackwell Pub.

Sara Hellman (Södertörns högskola)

Skrivdiskurser i svenska och svenska som andraspråk

Skrivande är en central komponent i all undervisning, och inte minst i ämnena svenska och svenska som andraspråk. Denna studie undersöker skrivdiskurser i en undervisningskontext där elever med olika språkliga bakgrunder deltar i undervisningen i svenska i samma klassrum i gymnasieskolan. Syftet är att utforska dynamiker och utmaningar som uppstår när svenska och svenska som andraspråk sammanförs i undervisningen och hur detta kan komma att påverka elevernas skrivundervisning.

Studien bygger på ett tvåmånaders läs- och skrivprojekt inom det individuella programmet, där eleverna har läst en roman och skrivit en bokanalys. Eleverna deltar i gemensam undervisning i svenskämnet där två lärare undervisar tillsammans: en för svenska och en för svenska som andraspråk. Genom interaktionsanalytiska metoder undersöker jag hur lärarna organiserar undervisningen i ämnena tillsammans under läs- och skrivprojektet och hur de förmedlar mål och förväntningar inom ramen för skolans och klassrummets institutionella sammanhang. Särskild uppmärksamhet riktas mot hur lärarna kommunicerar mål och förväntningar, vilka skrivdiskurser som framträder och hur grupptillhörigheten för de två olika elevgrupperna konstrueras och framställs i interaktionen i förhållande till detta.

Genom att analysera interaktionen mellan elever och lärare samt skriftliga underlag i klassrummet erbjuder studien insikter om hur skrivundervisningen kan anpassas för att främja språkinläring och skrivkompetens. Preliminära resultat indikerar att lärarna inte främst uttrycker mål och förväntningar baserat på elevernas grupptillhörighet, utan snarare tar hänsyn till deras språkkompetens och motivationsnivå. Det är genom detta fokus på språkkompetens och motivationsnivå som elevernas grupptillhörighet formuleras och upprätthålls, vilket också påverkar de skrivdiskurser som råder i den gemensamma klassrumspraktiken.

Sara Myrberg (Lunds universitet) och Anders Myrberg (Mjukvaruutvecklare, konsult)

Prosodi i satsens fundament – att använda AI-verktyg för prosodisk analys

Artificiell intelligens utnyttjas i allt större utsträckning för att på olika sätt analysera information i en mängd olika sammanhang. Sådana system påverkar även forskningen inom svenskämnet, och vi behöver utforska de möjligheter som dessa system kan erbjuda. I detta föredrag diskuterar vi hur AI-baserade system kan utnyttjas för analys av prosodi i talat språk. Arbetet är ett resultat av samarbete mellan en forskare i nordiska språk och en mjukvaruutvecklare, och preliminära resultat antyder att AI-baserade system möjliggör prosodiska analyser på betydligt större och mer varierade material än vad som tidigare varit möjligt.

Diskussionen i detta föredrag utgår från analys av en korpus bestående av talat material från Sveriges Radio, och fokus för den studie vi presenterar här är att förstå prosodiska egenskaper i svenska fundament. Fundamentet är ett område i satsen som är intressant ur ett såväl syntaktiskt som ett informationsstrukturellt perspektiv, och detta bidrar till att även göra området prosodiskt mycket intressant (Myrberg 2021, 2022).

Systemet som används för analysen använder bland annat WhisperX (Bain et al. 2024), som bygger på Whisper utvecklat av OpenAI, i kombination med Wav2vec 2.0 large VoxRex Swedish från KBLab (Malmsten et al. 2022). WhisperX ger en automatisk transkription av vad som sägs i en ljudfil, och upplinjerar även orden mot tidpunkter i ljudfilen. Vi använder Stanza för automatisk morfosyntaktisk annotering av det transkriberade talet, vilket gör materialet sökbart. Praat (Boersma & Weenink 2024) integreras i systemet för att generera fonetiska analyser av talet, som kan ligga till grund för mer detaljerade språkvetenskapliga analyser.

Litteratur: Bain, Max, Jaesung Huh, Tengda Han, & Andrew Zisserman (2023) WhisperX: TimeAccurate Speech Transcription of Long-Form Audio. INTERSPEECH 2023. <https://github.com/m-bain/whisperX> Boersma, Paul & Weenink, Paul (2024) Praat: doing phonetics by computer. <https://www.fon.hum.uva.nl/praat/> Malmsten, Chris Haffenden & Love Börjeson (2022) Hearing voices at the National Library – a speech corpus and acoustic model for the Swedish language. arXiv:2205.03026. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2205.03026> Myrberg, Sara (2021). Big accents in Stockholm Swedish: nuclear accents, prenuclear accents, initiality accents. *Glossa: a journal of general linguistics* 6(1): 81. <https://doi.org/10.5334/gjgl.1227> Myrberg, Sara Myrberg (2022) Two-peakedness in South Swedish and the Scandinavian toneaccent typology. I: H. Kubozono, J. Ito, & A. Mester (red.), *Prosody and Prosodic interfaces* (s. 95-124). OUP. <https://doi.org/10.1093/oso/9780198869740.003.0004> Peng Qi, Yuhao Zhang, Yuhui Zhang, Jason Bolton and Christopher D. Manning. (2020) Stanza: A Python Natural Language Processing Toolkit for Many Human Languages. In: Association for Computational Linguistics (ACL) System Demonstrations 2020. <https://github.com/stanfordnlp/stanza>

Sara Rönnqvist (Helsingfors universitet)

Förklarande sekvenser i samtal om bildkonst

Estetiska omdömen i samtal, som står i relation till ens smak och preferenser, kan ses som både personliga och gemensamma. Genom att delta i evaluerande aktiviteter och fälla estetiska omdömen kan var och en således träna på att axla ansvar för sina ställningstaganden och samtidigt lyssna och respektera andras (se t.ex. Perera 2024).

I det här föredraget undersöker jag med hjälp av multimodal interaktionsanalys hur lekmän i uppgiftsbaserade gruppsamtal kalibrerar sina smakomdömen tillsammans, genom att rättfärdiga och komma med skäl för sina smakomdömen, vilket är grundläggande för socialt samspel (se termen förklarbarhet hos Broth & Keevallik 2020). Föredraget tar avstamp i min doktorsavhandling som undersöker hur deltagare med olika förkunskaper beskriver, tolkar och

värderar bildkonst, i samtal som äger rum ansikte mot ansikte. I det här föredraget granskar jag närmare och jämför sekvenser där deltagare i gruppsamtalen väljer sina favoritkonstverk och motiverar dessa val.

Förklaringar kan ramas in språkligt, t.ex. med explanativt för eller för att (se Rönnqvist 2024), men vilket yttrande som helst kan fungera som skäl i en interaktionell kontext där en förklaring görs relevant. Här utgör bilderna på konstverken resurser som deltagarna tillämpar i sina förklarande sekvenser. Slutligen utförs de här förklarande sekvenserna i hög grad kollaborativt så att mottagarna bidrar med beskrivningar och analyser genom vilka de kan affiliera med talarnas val. Deltagarna förhandlar således om sina smakomdömen och relativiserar dem i viss grad, men de visar samtidigt att de inte handlar slumpmässigt och är i stånd med att axla (epistemiskt) ansvar för sina ställningstaganden.

Nyckelord: förklaringar, estetiska omdömen, multimodalitet

Litteratur: Broth, Mathias & Keevallik, Leelo (red.), 2020: Multimodal interaktionsanalys. Lund: Studentlitteratur. Perera, Ylva, 2024: Finländarna begär fascism – vad ska vi göra med det? I: Hufvudstadsbladet 20.1.2024. <https://www.hbl.fi/2024-01-20/finlandarna-begar-fascism-vad-ska-vi-gora-med-det/> Rönnqvist, Sara, 2024: Securing sufficient uptake and sequence progression – För att ('because')-prefaced selfcontinuations and gesture in Swedish talk-in-interaction. I: Journal of Pragmatics 230. S. 41–59. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2024.06.012>

Sara van Meerbergen (Stockholms universitet)

'Literary branding' på sociala medier: bookstagramming som affektiv praktik på Instagram

Under senare år har sociala medier börjat spela en allt viktigare roll i den transnationella marknadsföringen och spridningen av litteratur och olika författarskap. Även inom den svenska bokbranschen har Instagram blivit en allt viktigare plattform för marknadsföring och 'literary branding' där författare, förlag och andra litterära aktörer, genom att regelbundet och kontinuerligt dela innehåll kan skapa och upprätthålla en direkt kontakt med sin läsarpublik och sina olika följare (cf. van den Braber et al, 2021).

I min presentation undersöker jag vilka affordanser, dvs. ”materiella möjligheter och begränsningar” (Ledin et al., 2019:2), Instagram erbjuder för mediering av olika författarskap. Här inriktar jag mig specifikt på några författarskap översatta från nederländska till svenska och deras marknadsföring via sociala media. Jag undersöker fenomenet 'bookstagramming' som affektiv praktik genom att analysera vilka semiotiska resurser svenska bookstagammers, dvs litterära influencers, använder när de delar och gestaltar olika författarskap på Instagram samt förmedlar läsupplevelser i syfte att få affektiv respons från följare (Thomas, 2021). Jag utgår dels från tidigare forskning om så kallad 'självmediering' på sociala media (Chouliaraki, 2010) som bygger på en diskursiv strategi där det privata, det banala och det 'autentiska' blir till en 'performance' och där innehåll hela tiden måste skapas och upprätthållas i syfte att jaga

bekräftelse och affektiv respons, t.ex. genom 'likes', kommentarer och delningar, från sina följare. Kopplat till det intresserar jag mig för de transnationella medierande flöden (cf. Zappavigna & Zhao, 2019) som skapas kring författarskap på Instagram. Författarskap som undersöks är bl.a. Lize Spit och Marieke Lucas Reineveld.

Litteratur: Braber, Helleke van den, Jeroen Dera, Jos Joosten, Maarten Steenmeijer, Lieke Deinsen, Nina Geerdink, Paul Hulsenboom, et al. 2021. *Branding Books Across the Ages: Strategies and Key Concepts in Literary Branding*. Amsterdam University Press. <https://doi.org/10.5117/9789463723916>. Chouliaraki, Lilie. 2010. "Self-Mediation: New Media and Citizenship." *Critical Discourse Studies* 7 (4): 227–32. <https://doi.org/10.1080/17405904.2010.511824>. Ledin, Per, Catharina Nyström Höög, Johan L. Tønnesson, and Gustav Westberg. 2019. "Den multimodala sakprosan." *Sakprosa* 11 (4). <https://doi.org/10.5617/sakprosa.7072>. Thomas, Bronwen. 2021. "The #bookstagram: Distributed Reading in the Social Media Age." *Language Sciences, A Dialogue between Distributed Language and Reading Disciplines*, 84 (March): 101358. <https://doi.org/10.1016/j.langsci.2021.101358>. Zappavigna, Michele, and Sumin Zhao. 2021. "Selfies and Recontextualization: Still Life Self-Imaging in Social Media." In *Photography and Its Publics*, edited by Melissa Miles and Edward Welch, 207–28. Routledge/Taylor & Francis Group. <https://doi.org/10.5040/9781350054998>.

Sarah Paetzke (Christian-Albrechts-Universität zu Kiel)

Grattis! Alkisen är bakis. Ett bruksbaserat perspektiv på konstruktionen [x+is]

Avledningen med suffixet -is har sitt ursprung i äldre slangspråk men även i dagens svenska förekommer detta suffix i nybildningar. Det finns både lexikaliserade former och ett produktivt mönster. I min presentation visar jag att en bruksbaserad analys av is-ord ger insikt i både deras kognitiva representation och deras kommunikativa funktion.

Litteraturen beskriver is-ord som en markör för informellt språk (Kotsinas 2003). De kan ha olika funktioner och former (Inghult 1968). Ordbildningen med -is beskrivs som starkt produktiv vilket resulterar i nya ännu icke etablerade is-ord (Rosenberg 2024).

Med ett bruksbaserat perspektiv förstås språk som ett samspel mellan både kognitiva och sociala aspekter och språkbruket (Schmid 2020). Med detta blir frekvens ett centralt begrepp – såväl för språkanvändarna som forskarna. Frekvens spelar i sin tur en viktig roll för produktivitet som ur ett bruksbaserat perspektiv tillåter slutsatser om den kognitiva representationen av en konstruktion (Barödal 2008). Tillsammans med produktiviteten nämns i den senaste forskningen fenomenet extravagans som har sitt ursprung i pragmatiken och innebär att man ska prata så att man är iögonfallande (Hartmann & Ungerer 2020; Haspelmath 1999).

För att undersöka is-ord med hänsyn till produktivitet och extravagans används olika korpusar i Korp (Borin, Forsberg & Roxendal 2012). Sammanhanget mellan olika grader av produktivitet och den extravaganta potentialen av is-ord undersöks. Denna kombination möjliggörs dels vidareutveckling av teorin, dels ökad förståelse för det svenska språkbruket av is-ord.

Litteratur: Barðdal, Jóhanna. 2008. Productivity: Evidence from Case and Argument Structure in Icelandic (Constructional Approaches to Language 8). Amsterdam: John Benjamins. Borin, Lars, Markus Forsberg & Johan Roxendal. 2012. Korp – the corpus infrastructure of Språkbanken. Proceedings of LREC 2012, 474–478. Istanbul: ELRA. Hartmann, Stefan & Tobias Ungerer. 2023. Attack of the Snowclowns. A corpus-based analysis of extravagant formulaic patterns. *Journal of Linguistics* 2023, 1–36. Haspelmath, Martin. 1999. Why is grammaticalization irreversible?. *Linguistics* 37, 1043–1068. Inghult, Göran. 1968. Ord med suffixet -is i svenskan. *Språkvård* 4, 9–15. Kotsinas, Ulla-Britt. 2003. En bok om slang, typ. Stockholm: Nordstedts Ordbok. Rosenberg, Maria. 2024. The Swedish suffix -is and its place within evaluative morphology. I Stela Manova, Laura Grestenberger & Katharina Korecky-Kröll (red.), *Diminutives across languages, theoretical frameworks and linguistic domains*, 153–178. Berlin/Boston: De Gruyter. Schmid, Hans-Jörg. 2020. *The Dynamics of the Linguistic System. Usage, conventionalization, and entrenchment*. Oxford: Oxford University Press.

Sarah Wikner (Åbo Akademi) and Saara Haapamäki (Åbo Akademi)

Tankar kring social och regional indexering i finlandssvenskan med utgångspunkt i ett perceptionstest

Flertalet folkdialektologiska studier har fokuserat på lyssnares perception av regional variation (t.ex. Williams et. al. 1999, Clopper & Pisoni 2004, Gooskens 2005), medan lyssnares perception av social variation har undersökts i begränsad utsträckning (se dock t.ex. Loman 1974, Sundgren 2005). I tidigare perceptionsstudier har man ofta använt enkäter med färdigt givna svarsalternativ, medan perceptionsstudier som fokuserat på hur lyssnare fritt resonerar kring talarnas bakgrund är få.

I en tidigare enkätstudie (Wikner & Haapamäki 2024) undersökte vi hur lyssnare bedömer finlandssvenska talares sociala status och regionala bakgrund i ett perceptionstest. Testet innehöll nio talprov med talare som hade varierande social och regional bakgrund. I sina svar skulle informanterna utgå från färdigt givna svarsalternativ gällande talarnas antagna utbildning, yrke och fritidsintresse. Resultaten visar dels att talarna bedömdes tämligen enhetligt på den sociala skalan, dels att det fanns ett samband mellan föreställningarna om talarnas sociala och regionala hemvist. I vårt föredrag nyanserar vi dessa resultat genom att presentera en studie om hur lyssnare med utgångspunkt i samma perceptionstest resonerar kring talarnas bakgrund i fokusgruppsamtal. Syftet är att med utgångspunkt i indexikalitetsteorier (t.ex. Eckert 2008, Silverstein 2003, Johnstone 2010) diskutera huruvida de språkdrag som ingår i talproven primärt framstår som sociala eller regionala index för lyssnarna, hur den sociala och regionala dimensionen förhåller sig till varandra och hur lyssnarna resonerar

kring talarnas sociala bakgrund när det inte finns färdiga frågor eller svarsalternativ att utgå ifrån. Syftet är också att diskutera vilka teoretisk-metodiska konsekvenser våra resultat har för perceptions- och variationsforskningen.

Litteratur: Clopper, Cynthia & Pisoni, David B. 2004. Some acoustic cues for the perceptual categorization of American English regional dialects. *Journal of Phonetics* 32, s. 111–140. Eckert, Penelope. 2008. Variation and the indexical field. *Journal of Sociolinguistics* 12/4, s. 453–476. Gooskens, Charlotte. 2005. How well can Norwegians identify their dialects? *Nordic Journal of Linguistics* 28, s. 37–60. Johnstone, Barbara. 2010. Locating language in identity. I: Llamas, Carmen & Watt, Dominic (red.), *Language and identities*. Edinburgh: Edinburgh University Press, s. 29–36. Loman, Bengt. 1974. Ett experiment kring språket som klassmärke. Teoksessa: Hultman, Tor G. & Teleman, Ulf (red.), *Språket i bruk*. Lund: Liber, s. 118–132. Silverstein, Michael. 2003. Indexical order and the dialectics of sociolinguistic life. *Language and Communication* 23/3, s. 193–229. Sundgren, Eva. 2002. Kan man höra att Mats är professor när han pratar? En undersökning av språksocial medvetenhet i det nutida svenska samhället. I: Melander, Björn et. al. (red.), *Språk i tid. Studier tillägnade Mats Thelander på 60-årsdagen*. Uppsala: Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet, s. 166–178. Wikner, Sarah & Haapamäki, Saara. 2024. Ett experiment kring klassindexerande språkdrag i finlandssvenskan. I: *Folkmålsstudier* 62, s. 127–163. Williams, Angie & Garrett, Peter & Coupland, Nikolas. 1999. Dialect recognition. I: Preston, Dennis R. (red.), *Handbook of Perceptual Dialectology*. Vol. 1. Amsterdam: John Benjamins, s. 345–358.

Shirley Näslund (Linnéuniversitetet)

Sjuka texter för de sjuka. Om bipacksedlars påfrestningar och hur informationen kan organiseras på ett sundare sätt

I likhet med en antik papyrusrulle ska bipacksedeln för Levaxin rullas ut. I sin fulla längd mäter den 58 cm som täcks av tätskriven text på båda sidorna. Med andra ord krävs det en kraftansträngning för att tillgodose bipacksedelns inledande uppmaning att noga läsa igenom den. Många följer emellertid inte uppmaningen att läsa igenom bipacksedlar, och det tar särskilt emot för lågutbildade och pensionärer att ge sig i kast med dem (Bernardini 2001; Sifo 2013). Bipacksedlarslexikogrammatik är förvisso enkel, men det finns andra stötestenar som tvetydiga formuleringar och problem med att orientera sig i informationsmängden (Nilsson 2004; Bernardini 2001, Pizzol m.fl. 2019). Därtill kommer en emotionell stötesten, eftersom bipacksedelns innehåll kan framkalla ångest (Vinker 2007). Om det tar emot att läsa bipacksedeln, är det av ringa tröst att den uppfyller EU:s och Läkemedelsverkets direktiv. Och om det tar emot att läsa bipacksedeln kommer det att kosta för individen och samhället: Felaktigt läkemedelsintag är orsaken till 10 % av alla sjukhusinläggningar (Winterstein 2002).

Syftet är att utifrån fallet Levaxin pröva hur en bipacksedel kan struktureras om, så att både medicinska direktiv och läsbarhet uppfylls. Först har textens mikro- och makroteman kartlagts (jfr Hellspång & Ledin 1997). Sedan har texten omarbetats i enlighet med kvantitetsmaximen och forskningen om

brukarpreferenser (jfr Grice 1989; Medina-Córdoba m.fl. 2021). Resultatet är en koncisare variant med färgmarkeringar och kortspår. Avslutningsvis diskuteras hur man skulle kunna implementera läsvänliga bipacksedlar.

Litteratur: Bernardini, C. (2001). How to improve the readability of the patient package leaflet: A survey on the use of colour, print size and layout. *Pharmacological Research* 43:5, 437–443. Grice, P. (1989). *Studies in the way of Words*. Harvard: Harvard University Press. Medina-Córdoba M, Cadavid S, Pérez-Acosta AM, Amaya-Giraldo V. (2021). Factors that Facilitate and Hinder the Comprehension of Patient Information Leaflets (PILs): A Brief Scoping Review. *Frontiers of Pharmacology* 12. Nilsson, G. (2004). Kan du använda din medicin när du ammar? En språkvetenskaplig analys av bipacksedelstexter. I: *Language, culture, rhetoric: cultural and rhetorical perspectives on communication: papers from the ASLA symposium in Örebro, 6–7 November 2003* (red.) Cornelia Ilie, Uppsala: ASLA, s. 280–289. Pizzol, T., Moraes C. G., Arrais P. S. D., Bertoldi A. D., Ramos L. R., Farias M. R. (2019). Medicine Package Inserts from the Users' Perspective: Are They Read and Understood? *Revista Brasileira de Epidemiologia* 22. Vinker, S. (2007). The effect of drug information leaflets on patient behavior. *The Israel Medical Association Journal* 9:1, 383–386. Winterstein, A. m.fl. (2002). Preventable drug-related hospital admissions. *Annals of Pharmacotherapy* 36:7–8, s. 1238–1248.

Sofie Henricson (Helsingfors universitet)

Språkpolicy i Helsingfors språkliga landskap

I föredraget presenteras en studie av de språkpolitiska profiler som växer fram för svenska språket i språkliga landskap i olika stadsdelar av Helsingfors. Språkpolicy uppfattas här som ett mångdimensionellt fenomen som skapas i interaktion mellan språkliga praktiker, språkideologier och språkplanering (Spolsky 2004). Språkliga landskap är centrala för språkpolycyn i urbana miljöer eftersom de formar de facto språkpolycyn genom att ge olika språk och ideologier utrymme och synlighet, indirekt uttrycka vilka språk som anses vara centrala och vilka marginella samt bekräfta, modifiera eller motsätta sig den officiella språkpolycyn (Shohamy 2006). Denna dynamik utforskas med intresse för urban variation och de direkta och indirekta länkar som framträder mellan språkpolicy och lokala språkliga landskap (Hult 2018), utifrån fotograferade skyltar, språkpolicydokument samt språkdemografisk statistik. Studien kompletterar tidigare forskning om svenskans roll och synlighet i språkliga landskap i Finland (Syrjälä 2018, Henricson 2022) genom att med fokus på svenska språket studera den språkpolicy som skapas och reflekteras i språkliga landskap i tolv distrikt i Helsingfors, med olika slags urbana och språkliga profiler.

Litteratur: Hult, F. 2018. Language Policy and Planning and Linguistic Landscape. I: Tollefson & Pérez-Milans (red.), *The Oxford Handbook of Language Policy and Planning*. Oxford University Press. 333–352. Henricson, S. 2022. Svenskan i Helsingfors inofficiella lingvistiska landskap. I: Björklund m.fl. (red.), *Svenskan i Finland* 19. Svensk-österbottniska samfundet. 104–117. Shohamy, E. 2006. *Language Policy: Hidden Agendas and New Approaches*. Routledge. Spolsky, B. 2004. *Language Policy*. Cambridge University Press. Syrjälä, V. 2018. Namn - språk - ställe: Språkbrukarna i Svenskfinlands offentliga rum. Helsingfors universitet.

Sofie Johansson (Institutionen för svenska, flerspråkighet och språkteknologi) och Lina Larsson (Institutionen för svenska, flerspråkighet och språkteknologi)

AI och svenska språket. Möjligheter och begränsningar för språkligt stöd i högre utbildning

Med anledning av en ökad integrering av Artificiell intelligens (AI) och generativa språkmodeller som ChatGPT, Copilot och Gemini i samhället, finns incitament för att detta även ska omfatta undervisning i svenska språket och akademiskt språkbruk. Detta bidrag redovisar resultat från ett tvåårigt projekt, där utlandsfödda universitetsstudenter använder ChatGPT och Copilot som stöd i akademiskt skrivande på svenska. Syftet med projektet är dels att undersöka hur AI-baserade verktyg bäst kan fungera som skrivstöd för andraspråksinlärare i akademiska sammanhang, dels att analysera hur kvaliteten på språkliga analyser och beskrivningar är begripliga på den språkliga nivå som studenterna befinner sig.

Teoretiska utgångspunkter i studien består av interaktionsteori (Long, 1996; Skehan, 2003; van Lier, 2004), kommunikativ kompetens (Dos Santos, 2020; Canale, 2014; Savignon, 2018) samt kognitiv belastningsteori (Sweller & Chandler, 1991; Mayer, 2014). Två frågeställningar fokuseras: (1) vilken förmåga har ChatGPT att processa, analysera och generera språkligt förklarande information som uppfyller svenska akademiska språknormer? (2) Hur fungerar studenternas interaktion med verktyget i relation till sin språkutveckling och självständiga skrivande enligt de instruktioner de har fått i undervisningen? Studien har genomförts genom enkäter och workshops om studenters skrivande.

Resultaten indikerar att ChatGPT kan vara ett värdefullt stöd för de flesta studenter vid skrivande som komplement till ordinarie undervisning. Däremot behöver användning problematiseras för att undvika beroende och bibehålla kritiskt tänkande. Dessutom visar det sig att det är viktigt att utveckla en kommunikativ kompetens för att få exakt den respons som efterfrågas. Vissa studenter saknar även en tillräcklig metalingvistisk förmåga, vilket kan vara begränsande.

Litteratur: Canale, M. (2014). From communicative competence to communicative language pedagogy¹. In *Language and communication* (pp. 2-27). Routledge. Dos Santos, L. M. (2020). The Discussion of Communicative Language Teaching Approach in Language Classrooms. *Journal of Education and e-Learning Research*, 7(2), 104-109. Long, M. H. (1996). The role of the linguistic environment in second language acquisition. In W. C. Ritchie & T. K. Bhatia (Eds.), *Handbook of second language acquisition*. Academic Press. Mayer, R. E. (2014). Multimedia instruction. *Handbook of research on educational communications and technology*, 385-399. Savignon, S. J. (2018). Communicative competence. *The TESOL encyclopedia of English language teaching*, 1-7. Skehan, P. (2003). Task-based instruction. *Language teaching*, 36(1), 1-14. Sweller, J., & Chandler, P. (1991). Evidence for cognitive load theory. *Cognition and instruction*, 8(4), 351-362. Van Lier, L. (2004). The ecology and semiotics of language learning: A sociocultural perspective. Springer.

Sonja Entzenberg (Uppsala universitet), Leila Mattfolk (Institutet för språk och folkminnen) och Lena Wenner (Institutet för språk och folkminnen)

”En synnerligen svår fråga ibland att avgöra skiljaktighet mellan släktnamn”.

Langberg/Landberg – förväxlingsbara efternamn?

Enligt personnamnslagen, både den rådande (SFS 2016:1013) och tidigare, får ett nybildat efternamn inte vara så likt ett befintligt att det kan leda till förväxling. För att pröva nybildade efternamn till uttal och/eller form använder myndigheterna förväxlingsregler, dvs. riktlinjer för vilka bokstäver/bokstavskombinationer som kan uppfattas som för likalydande för att skilja två efternamn åt. Dessa riktlinjer har växt fram successivt under 1900-talet och en första skriftlig version av dem presenterades i Svensk namnbok 1954. Utgångspunkten är svenskt språkbruk och det är därför emellanåt svårt att applicera förväxlingsreglerna på dagens namnskick i det mångkulturella Sverige, där det dels finns minoritetsspråk med egna namnsystem och namnskick, dels kommer in namn från allt fler kulturer genom invandring och globalisering.

För att pröva i vilken mån förväxlingsreglerna ger ett resultat som överensstämmer med folks uppfattningar har vi i en enkät bett deltagarna lyssna på 48 namnpar som enligt riktlinjerna är förväxlingsbara, som Landberg/Langberg, och där deltagarna fick ange vilket av namnen de uppfattade. Vi använder enkätverktyget Jotform som erbjuder möjlighet till ljudfiler i digitala enkäter och som också innehåller ett inbyggt analysverktyg.

Deltagarna fick även själva uttala de efternamn som testades. Vi har därmed ett material som består av både perception och produktion av efternamn som enligt förväxlingsreglerna borde vara förväxlingsbara.

I föredraget kommer vi att presentera några av de preliminära resultaten från enkäten och diskutera förväxlingsreglernas förutsättningar och begränsningar i det mångspråkiga Sverige.

Litteratur: Entzenberg, Sonja, Johan Hedberg & Leila Mattfolk, 2023: Risk för förväxling, lämpligt eller olämpligt? Vanliga frågor i en personnamnsvårdarens vardag. I: Ortnamnssällskapet i Uppsala årsskrift 2023. Red. av Mats Wahlberg och Staffan Nyström. S. 11–23. SFS 2016:1013 = Lag om personnamn (PNL); utfärdad 17 november 2016. Stockholm. Svensk namnbok 1954. Utarbetad av 1952 års släktnamnskommitté. 1954. Stockholm. (Statens offentliga utredningar 1954:1) Svensk namnbok 1964. Utarbetad av 1962 års släktnamnskommitté. 1964. Stockholm. (Statens offentliga utredningar 1964:14)

Stellan Petersson (Göteborgs universitet) och Kristian Blensenius (Göteborgs universitet)

Pragmatiska kommentarer i SAOL: en lexikografisk och relevanteoretisk analys

I ordböcker används ofta olika sorters pragmatiska kommentarer, och så även i Svenska Akademiens ordlista, SAOL. Pragmatiska kommentarer utgör ett urval av de kommentarer som i SAOL kategoriseras som uppgifter om bruklighet (SAOL 14:XXIX) och dessa förekommer i olika utsträckning sedan flera upplagor tillbaka. Kommentarererna kan gälla stil: se t.ex. uppslagsordet jättebra som fått kommentaren ”vard.” (vardagligt), eller dollargrin som anges vara ”ngt åld.” (något ålderdomligt). Kommentarererna kan också avse värdeladdning: nickedocka har exempelvis tilldelats kommentaren ”nedsätt.” (nedsättande).

Betydelsen hos pragmatiska kommentarer kan tyckas självklar – men vad betyder de egentligen? Är exempelvis kommentaren ”något skämtsamt” på uppslagsordet medhavd i linje med användningen av ordet skämtsamt i språkbruket generellt? Gäller motsvarande för kommentaren ”formellt” på uppslagsordet inge ’sända in’ och för kommentaren ”vardagligt” på uppslaget adda ’lägga till’?

I föredraget diskuterar vi fyra pragmatiska kommentarer som vi tycker är särskilt intressanta: ”formellt”, ”ironiskt”, ”skämtsamt” och ”vardagligt”. Huvudfrågan är hur dessa (och liknande) kommentarer kan tänkas uppfattas av ordboksanvändare. För att besvara frågan föreslår vi en analytisk ”twist”: vi utgår från en inom nordistiken förhållandevis oanvänd teoretisk modell av kontextuell tolkning, närmare bestämt det pragmatiska ramverket relevanteori (Wilson & Sperber 1995, 2012). Även om det finns inslag av relevanteoretiska idéer inom stilistik (exempelvis Gustafsson 2009, Clark 2014), har ramverket tidigare inte fått den genomslagskraft det förtjänar inom lexikografin.

Metodologiskt använder vi i denna studie korpuslingvistiska metoder och undersöker hur nämnda ord används i tidningar, bloggar, nyhetstexter m.m. via Språkbanken Texts korpusgränssnitt Korp. Förutom autentiska konkordansexempel använder vi ordbildsdata.

Nyckelord: pragmatiska kommentarer, relevanteori, lexikografi, norm, SAOL

Litteratur: Clark, B. 2014. Stylistics and relevance theory. In Burke, M. (red.), The Routledge Handbook of Stylistics. 1 uppl. Oxon, New York: Routledge. Gustafsson, A. W. 2009. Pamfletter! En diskursiv praktik och dess strategier i tidig svensk politisk offentlighet. Diss. Lunds universitet: Språk- och litteraturcentrum. SAOL 14 = Svenska Akademiens ordlista, 2015. Stockholm: Svenska Akademien. Wilson, D. & Sperber, D. 1995. Relevance: Communication and Cognition. 2 uppl. Malden: Blackwell. Wilson, D. & Sperber, D. 2012. Meaning and Relevance. Cambridge: Cambridge University Press.

Stina Ericson (Göteborgs universitet) och Anna Vogel (Stockholms universitet)

Trygga rum, gränser och miniminivåer. Trygghetens makt- och kunskapsanspråk

Topoi är allmänt vedertagna föreställningar som sällan ifrågasätts och ofta används för att förstärka dominerande synsätt, vilket innebär att topoi är kraftfulla maktverktyg (Price 2011). Vår utgångspunkt är att “trygghet” utgör ett topos i Sverige idag. Syftet med vår undersökning är att problematisera “trygghet” genom frågeställningen: Vilka diskurser aktualiseras av begreppet trygghet?

Teoretiskt utgår vår studie från Foucaults syn på kunskap och makt (2002). Vårt insamlade material består av två korpusar: 1) svenska partiprogram och valmanifest 1897-2024 (Göteborgs universitet, Svensk nationell datatjänst 2024) samt 2) ansökningar till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2013-2024. Materialen motiveras av att i korpus (1) speglas de dominerande förståelserna av “trygghet” medan korpus (2) har potential att rymma motstånd och nya synsätt. Vi analyserar materialet med hjälp av korpusassisterad diskursanalys (Baker 2023), där vårt verktyg är LancsBox (Brezina, Weill-Tessier och McEnergy 2020) och vår metod utgörs av DIMEAN (Spitzmüller och Warnke 2011).

Vi förväntar oss att trygghet som topos används för skilda syften av olika aktörer, som exempelvis höger-vänster-skalan och stad-landsbygd, men vi förväntar oss också att trygghet som topos i vissa kontexter är så vedertaget att begreppet används likartat oberoende av politisk tillhörighet. I korpus (2), ansökningar till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, förväntar vi oss att trygghet som topos laddas med innehåll som berör deltagande och avgränsning, exempelvis i användningar som “trygga rum”. Enligt våra preliminära undersökningar finner vi solidaritetsdiskurs, marknadsskugga och nationalistisk diskurs bland de aktualiserade diskurserna. Avslutningsvis diskuterar vi resultaten i relation till demokrati och deltagande.

Susanna Andersson (Örebro universitet)

Vilka är VI, NI och DE i svenskspråkiga sportpoddar? Om klusivitet i en utvidgad talsituation

Poddmediets växande popularitet under de senaste två decennierna har ofta förklarats med dess förmåga att skapa en känsla av närhet till lyssnaren – en intimitet som företrädesvis tillskrivs det individuella och mobila lyssnandet, den tekniska tillgängligheten, liksom poddarnas innehåll och format (ex. Berry 2016). Drygt hälften av poddlyssnarna säger sig också ha en så stark personlig koppling till deltagarna i sina favoritpoddar att de betraktar dessa som vänner (Acast 2024).

Sambandet mellan deltagarnas språk och lyssnarnas engagemang har undersökts på aggregerad nivå i studier av utländska poddar (ex. Reddy et al. 2021; Markowitz 2025). Med pragmatik som teoretisk utgångspunkt analyserar jag i mitt pågående avhandlingsprojekt hur interaktionell intimitet konstrueras i

olika kategorier av svenskspråkiga samtalspoddar. I det här föredraget riktas fokus mot den skiftande klusiviteten (Filimonova 2005; Pavlidou 2014) i sportpoddarnas tilltal och omtal. Medan tidigare studier av svenskt talspråk främst har kartlagt hur 1 persons pronomen VI används för att konstruera identiteter och gemenskaper (ex. Engblom 2004; Moberg & Eriksson 2013; Andersson 2021), omfattar denna studie även 2 och 3 persons pronomen NI och DE, och den roll dessa spelar i konstruktionen av interaktionell intimitet i poddar (Adler Berg 2023; Euritt 2023). Med exempel från tolv svenskspråkiga sportpoddar synliggörs hur poddtagarna (re)konstruerar supporteridentiteten i och genom skiftningarna i klusivitet och pronomenväl – såväl i relation till andra deltagare, lyssnare och supportrar, som till enskilda händelser kopplade till klubbar, spelare och ledare. Utifrån dessa resultat presenterar jag under föredraget ett förslag till typologi för klusivitet i svenskt talspråk.

Nyckelord: interaktion, klusivitet, pronomen, talspråk, podcast, samtalspoddar

Litteratur: Acast (2024). Podcasting trends in established vs. emerging markets: Acast's global report for international podcast day - September 30th, 2024. Acast. Adler Berg, F. S. (2023). Analysing podcast intimacy: Four parameters. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies* [förhandspublicerad online]. <https://doi.org/10.1177/13548565231220547> Andersson, S. (2021). Identitet, solidaritet, auktoritet. Omtal och positionering i anförandena under de myndighetsgemensamma pressträffarna om covid-19. Magisteruppsats. Institutionen för svenska språket. Växjö: Linnéuniversitetet. Berry, R. (2016). Part of the establishment: Reflecting on 10 years of podcasting as an audio medium. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies* 22(6), s. 661-671. <https://doi.org/10.1177/1354856516632105> Engblom, C. (2004). Samtal, identiteter och positionering: ungdomars interaktion i en mångkulturell miljö. Diss. Institutionen för nordiska språk. Stockholm: Stockholms universitet. Euritt, A. (2023). Podcasting as an intimate medium. London: Routledge. Filimonova, E. (2005). Clusivity: Typology and case studies of the inclusive-exclusive distinction. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. Markowitz, D. M. (2025). Language style (mis)matching: Consuming entertainment media from someone unlike you is linked to positive attitudes. *Scientific Reports* 15(1), s. 1894. <https://doi.org/10.1038/s41598-024-85011-w> Moberg, U. & Eriksson, G. (2013). Managing ideological differences in joint political press conferences: A study of the strategic use of the personal pronoun 'we'. *Journal of Language and Politics* 12(3), s. 315-334. <https://doi.org/10.1075/jlp.12.3.01mob> Pavlidou, T.-S. (red.) (2014). Constructing collectivity: "We" across languages and contexts. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. Reddy, S., Lazarova, M., Yu, Y. & Jones, R. (2021). Modeling language usage and listener engagement in podcasts. I 2021 ACL-IJCNLP. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2106.06605>

Susanna Karlsson (Göteborgs universitet) och Catrin Norrby (Stockholms universitet)

Det nya nuandet

I föredraget undersöker vi en hittills obeskriven funktioner av adverbet nu, och hur denna kan beläggas i olika typer material under 1900-talet. Följande exempel är taget från en svensk tågoperatörs kommunikation med resenären:

a) DU ÄR NU ANSLUTEN

Varsågod! Ha nu en härlig resa med oss.

I den första meningen förekommer nu som ett rent tidsadverbial medan nu i ”Ha nu en härlig resa med oss” inte primärt uttrycker en tidsangivelse utan tycks tillföra en annan betydelsenysans. Den senare användningen av nu är hittills inte beskriven i de stora ordboksprojekten eller i Svenska Akademiens grammatik (SAG). Bruket förefaller vara särskilt frekvent i servicesituationer som exemplet ovan illustrerar.

Vi menar att detta är ett dialogiskt fenomen där nu används sekvensavslutande. Vi ser detta i exempel b) där personalens ”Ha det så bra nu” avslutar hela servicetransaktionen.

b) A: kan du ta ditt kort där

B: tack så mycke

(17.2) (A ordnar med biljetterna)

A: så där [då har du dom där]

B: [underbart] tack

A: ha de så bra nu

För att kartlägga det nya nuandet undersöker vi två typer av material. Det första utgörs av autentisk interaktion; det andra av fiktionsdialog i form av dramer och romaner tillgängliggjorda genom Litteraturbanken. På så vis fångar vi såväl spontan användning som författares uppfattningar om konstruktionen i dialog. Eftersom det nya nuandet är jämförelsevis lågfrekvent kompletterar vi med ytterligare material som gjorts sökbart genom Korp. Analysen tar sin utgångspunkt i den interaktionella lingvistik.

Theres Bellander (Stockholms universitet) & Peter Lind (Stockholms universitet)

Barns kreativa lek med skriftspråkets minsta byggstenar – interpunktionstecknens gestaltande roll i berättande elevtexter från åk 3

Med målet att bidra till forskning om IT-samhällets textpraktiker och deras betydelser för svensk språkvård och skrivundervisning intresserar vi oss för barns kreativa lek med interpunktion. Interpunktion är överlag sparsamt studerat och de studier som är gjorda inriktar sig främst på konventionell interpunktion i etablerade författares verk (se exempelvis Dahl 2015). En första delstudie av 400 texter skrivna inom det nationella provet i årskurs 3 visar bland annat att 9–10-åringar använder en stor uppsättning interpunktionstecken för att gestalta sekvenser av händelseförlopp och dialog.

I den här kvalitativa studien undersöker vi ett urval berättande texter ur materialet. Med retorisk berättelseanalys (Greimas 1974) söker vi fördjupa förståelsen för interpunktionens patos-funktion – hur den förstärker känslomässiga poänger och dramatiska höjdpunkter (jfr. Hellspong 2014).

Resultaten visar att barnen utvidgar interpunktionens användningsområden genom att ta till fler eller andra interpunktionstecken än de konventionella. En viktig funktion som interpunktionen fyller är att visualisera och ljudsätta krafterna intention, kommunikation och konflikt som är i rörelse i berättelserna.

Litteratur: Dahl, Alva (2015). I skriftens gränstrakter: interpunktionens funktioner i tre samtida svenska romaner. Diss. Uppsala: Uppsala universitet. Greimas, Algirdas (1974). Strukturell semantik, övers. Gudrun Hartvigson. Köpenhamn: Borgen. Hellspong, Lennart (2014). "Narratologisk analys" i Viklund, Jon, Mehrens, Patrik & Fischer, Otto (red.) Retorisk kritik: teori och metod i retorisk analys. Ödåkra: Retorikförlaget.

Therese Landh (Uppsala universitet)

Preteritumböjning hos svenskspråkiga barn

Bland svenskans verbkonjugationer brukar man säga att den första, med stamslut på -a, är den enda produktiva. Nybildade svenska verb följer detta mönster; det heter alltså googla, streama, och svajpa, preteritum googlade, streamade, svajpade. Övriga konjugationer drar inte till sig nybildningar men kan få nya medlemmar om verb byter konjugation.

Om dentalsuffixet (-de) är den enda produktiva preteritumböjningen följer det logiskt att barn ofta säger springde istället för sprang eller gånge istället för gick; de använder en regelbunden form när de inte lärt sig den (förmodat) oregelbundna formen. I ett eliciteringsexperiment utfört inom ramen för mitt avhandlingsprojekt, där 100 sex- till tioåringar med svenska som förstaspråk böjer verb i preteritum, förekommer dock även övergeneralisering av starka former. Exempelvis produceras starka smed istället för smidde, vagn istället för vagnade och plingade.

Här presenteras vilka övergeneraliseringsfel för preteritum som produceras av de 100 barn som ingår i studien. Syftet är att jämföra de preteritumformer som deltagarna producerar i eliciteringsexperimentet med data från en uppgift som inte ingår i avhandlingsmaterialet där deltagarna berättar en saga med hjälp av verktyget MAIN (Gagarina et al., 2019). Eftersom vissa verb som barnen producerar när de berättar sagan motsvarar de verb som ingår i eliciteringsexperimentet är det möjligt att jämföra huruvida barnen använder samma preteritumvariant i båda uppgifterna, eller om samma deltagare kan producera exempelvis flög i berättelseuppgiften men flygde i eliciteringsstudien. Därigenom blir det också möjligt att från ett metodiskt perspektiv diskutera uppgiftstypens betydelse vad gäller att fånga produktiva mönster för preteritumböjning i barnspråk.

Litteratur: Gagarina, N., Klop, D., Kunnari, S., Tantele, K., Välimaa, T., Bohnacker, U., & Walters, J. (2019). MAIN: Multilingual Assessment Instrument for Narratives Revised. ZAS Papers in Linguistics, 63, 1-36.

Therese Lindström Tiedemann (Helsingfors universitet) och Daniela Piipponen (Helsingfors universitet)

Naturligtvis måste en andraspråkstalare lära sig modala satsadverbial. Vad säger de modala satsadverbialen om inlärares färdighetsnivå?

Modala satsadverbial behövs för att kunna uttrycka sig tydligt och kunna argumentera på språket. I andraspråksinläring används argumenterande texter ofta i examination där dessa uttryck kan bli en viktig del av språkbedömningen. Modifierande uttryck kan dock vara utmanande att få ett grepp om (jfr Nygård Larsson 2013: 589) och andraspråksstudier har visat att adverb kan skilja sig mellan såväl förstaspråkstalare och andraspråkstalare som mellan olika grupper andraspråkstalare (t.ex. Pérez-Parades & Bueno-Alastuey 2019).

På A2-nivå (CEFR, COE 2020) i inlärttexter insamlade i Sverige förekom endast kanske i Pantzar (2021). Kanske var vanligast på alla nivåerna och medan även t.ex. naturligtvis, tyvärr, verkligen, egentligen och ju förekom på högre nivåer. Jämfört med förekomsterna i läroböcker för svenska som andraspråk och i en bloggkorpus fann Pantzar att där var de vanligaste modala satsadverbialen *kanske*, *egentligen*, *verkligen*, *ju* och *naturligtvis*.

I den här studien undersöker vi modala satsadverbial som används i skrivuppgifter i studentexamensprovet i B-svenska (svenska som andra inhemska språk) i Finland med hjälp av Digisvenskakorpusen (Piipponen m.fl. u.u.). Vi fokuserar på förekomsten av och variationen bland modala satsadverbial i relation till antalet poäng som texten givits för att se om adverbena tydligt korrelerar med poängen. De tre vanligaste adverbena är kanske, verkligen och gärna, medan ju är mindre frekvent. Gärna var dock ovanligt i Pantzar och ju ganska vanligt. Genom en jämförelse med referenskorpusar för svenska som förstaspråk närmar vi oss frågan om huruvida skillnader i inflödet kan leda till skillnader mellan inlärare i Sverige och Finland utifrån ett bruksbaserat perspektiv.

Litteratur: COE [=Council of Europe] 2020. Common Framework of Reference for Languages: Language, Teaching, Assessment. Companion Volume. Strasbourg: Council of Europe Publishing. Lahtinen, Sinikka och Palviainen, Åsa. 2011. Omvänd ordföljd – en indikator för nivåbedömning inom CEFR? I: Lehtinen, E., Aaltonen, S., Koskela, M., Nevasaari, E. & SkogSödersved, M. (red.) AFinLa-e Soveltavan kielitieteen tutkimuksia 2011, nr. 3, 88–101. Nygård Larsson, Pia. 2013. Text, språk och lärande i naturvetenskap. I: Kenneth Hyltenstam & Inger Lindberg (red.) Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle. Lund: Studentlitteratur. S. 579–604. Pantzar, Ella. 2021. "Samhället har nog förändrat men vi kan ju göra det samma" – En korpusbaserad studie om användningen av modala satsadverbial hos andraspråksinlärare. Pro gradu-avhandling. Helsingfors universitet. Pérez-Parades, Pascual & Bueno-Alastuey, M. Camino. 2019. A corpus-driven analysis of certainty stance adverbs: Obviously, really and actually in spoken native and learner English. *Journal of Pragmatics* 140: 22–32. Piipponen, Daniela, Lindström Tiedemann, Therese och Axelsson, Erik. u.u. Digisvenskakorpusen: en inlärtkorpus baserad på studentprovet i B-svenska. I: Jaana Kolu, Melina Bister, Elna Hänninen, Elina Ikonen, Sara Karhu och Satu Pirhonen (red.) *Svenskan i Finland 20*, Östra Finlands universitet: Joensuu.

Tomas Riad (Stockholms universitet) och Maria Lim Falk (Stockholms universitet)

En generell läsmodell

De läsmodeller som dominerar i litteraturen är utformade med förstaspråkläsning som målbild. Men framgångsrik läsning av en given text går till på samma sätt oavsett vem som läser: en förstaspråkläsare, en andraspråkläsare, en van läsare, en dyslektiker, osv. Med framgångsrik läsning av en text menas att läsaren avkodar allt och förstår den information som texten innehåller och därtill tillgodogör sig de andra språkliga och innehållsliga värden som texten erbjuder: kunskaper, inferenser, ironier, etc.

Med utgångspunkt i denna uniformitetshypotes (Riad & Lim Falk 2024) presenterar vi en språkvetenskapligt grundad läsmodell som inkluderar både andraspråkläsning och förstaspråkläsning. Andraspråksperspektivet klargör fonologins centrala roll i läsfärdigheten, liksom betydelsen av ord och andra memorerade storheter vilka antas finnas i det mentala lexikonet. Andraspråksperspektivet motiverar härigenom en modell där läsning situeras i ett sammanhang med de andra grundläggande färdigheterna (lyssna, tala, skriva), och ett lexikon. I linje med det förhärskande antagandet inom läsforskningen skiljer modellen mellan en kodnivå och en semantisk nivå (Hoover & Gough, 1990). Denna distinktion tillämpas för alla fyra färdigheter.

En generaliserad läsmodell kan läggas till grund för en behovsanalys inför insatser riktade mot att förbättra läsförmågan i skola och annan utbildning där läsning står på schemat. För att adekvata åtgärder ska kunna utarbetas behövs en enhetlig modell som beskriver vilka faktorer som ingår i målbilden den framgångsrika läsningen. Läsförmågan hos enskilda elevgrupper eller individer kan relateras till den gemensamma målbilden och därmed tydliggöra vilka delar som behöver stärkas för respektive elevgrupp eller individ.

Ulrika Magnusson (Stockholms universitet) och Marie Nelson (Stockholms universitet)

Vad ryms i svenskämnen på gymnasiet och i högre utbildning?

I denna studie undersöks uppfattningar om skolämnena svenska (sve) och svenska som andraspråk (sva) hos nyantagna ämneslärarstudenter i samma ämnen. Vi intresserar oss för studenternas tidigare erfarenheter av ämnena, uppfattningar av vad ämnena bör vara i gymnasieskolan samt förväntningar på ämnena inom högre utbildning och kommande yrkesverksamhet.

Studien genomförs som en enkät- och intervjustudie. Huvudfokus i presentationen ligger på de cirka 100 enkätsvar som samlats in från ämneslärarstudenter vid ett femtontal lärosäten. Vi anlägger ett utbildningsperspektiv på konferenstemat om svenskämnets kärna och utgår från studenternas uppfattningar om vad som är särskilt centralt i sve/sva samt vad en sve-/sva-lärare bör kunna.

Preliminära resultat visar att studenterna lyfter fram emotionella aspekter, som inlevelse och omsorg (jfr ”emotional understanding”, Hargreaves, 2001), som önskvärda egenskaper hos en lärare i svenskämnen i lika hög grad som kunskaper om språk och litteratur. Vid identifiering av viktiga områden inom svenskämnen betonas färdigheter, såsom att skriva olika genrer, diskutera och hålla tal, framför kunskap om t.ex. nationella minoritetsspråk eller nordiska språk. Att läsa skönlitteratur ses som viktigare än litteraturvetenskapliga kunskaper. Bland kunskapsområden får grammatik och språkstruktur flest omnämnanden.

I vår diskussion lyfter vi vilka ämneskonceptioner som framträder ur studenternas svar, exempelvis färdighets- kontra bildningsämnen (Gourvennec, 2020). Vi problematiserar relationen mellan sve och sva, inklusive syfte, innehåll och elevgrupper. Slutligen diskuterar vi vilka slutsatser om framtidens svenskämnen som kan dras utifrån dessa blivande sve- och svalärares uppfattningar, erfarenheter och förväntningar.

Litteratur: Gourvennec, A. F., Höglund, H., Johansson, M., Kabel, K., & Sønneland, M. (2020). Literature education in Nordic L1s. Cultural models of national lower-secondary curricula in Denmark, Finland, Norway and Sweden. *L1-Educational Studies in Language and Literature*, 20, 1–32.
<https://doi.org/10.17239/L1ESLL-2020.20.01.07> Hargreaves, A. (2001). Emotional geographies of teaching. *Teacher College Record* 103(6), 1056–1080.

Viktoria Strandberg (Göteborgs universitet) och Jan Lindström (Helsingfors universitet) ”men ja undrar asså varför e de fåglar där” Undrande och funderande diskursmarkörer i samtal om konst

Uttrycken jag undrar och jag funderar kan realiseras grammatiskt på olika sätt i tal-i-interaktion. De skulle kunna ses som huvudsatser som tillsammans med eventuella komplement uttrycker egna språkhandlingar, men de kan också användas på ett syntaktiskt mer fristående sätt, varvid syftet verkar vara att projicera den följande handlingen snarare än att uttrycka den (jfr frågeramar i Lindholm & Lindström 2013). Syftet med vårt föredrag är att undersöka den senare användningen, nämligen uttryck med undra och fundera som egoforiska diskursmarkörer i interaktion.

Materialet utgörs av videoinspelade samtal om konst där deltagarna i grupper diskuterar olika konstverk. Grupperna består av antingen första- eller andraspråkstalare av svenska, och varieteten i fråga är finlandssvenska. Vi presenterar en multimodal interaktionsanalys (se Broth & Keevallik 2020) av hur undra och fundera fungerar som en pragmatisk ram till talarnas utsagor. Det kan röra sig om frågor, men också om värderingar och observationer av olika slag. Gemensamt för handlingarna är att de är tentativa till sin karaktär och i viss mån socialt känsliga. Att diskursmarkörerna fungerar som upptakter till en handling syns även visuellt, då de ofta används samtidigt som en gest av något slag initieras. Vidare är diskursmarkörer med undra och fundera betydligt vanligare hos förstaspråkstalarna än hos andraspråkstalarna, vilket kan bero på att diskursmarkörernas pragmatiska användning lärs in sent. Vi kommer också att jämföra bruket i materialet med sverigesvenskt tal i samtalspoddar.

Litteratur: Broth, M. & Keevallik, L. (red.) 2020: Multimodal interaktionsanalys. Lindholm, C. & Lindström, J. 2003: Frågeramar i institutionell interaktion. Språk & Stil 13.

Viktoria Strandberg (Göteborgs universitet)

Gud är ett fritt, feminint, initialt annex

Yttranden kan inledas av svordomarna fan och gud, se (1) och (2). I exemplen står svordomarna framför deklarativa satser, och fungerar som fria initiala annex (FIA): satsled som sidoordnats en sats syntaktiskt och har en semantisk relation till denna (SAG IV:439).

(1) Fan du kan ta över min plats.

(2) Gud ja dejtade faktiskt en sån här kille.

I en talspråkskorpus sammanställd av 13 podcastavsnitt, är fan och gud – samt varianter på dessa – mycket vanliga som FIA. Totalt 81 yttranden inleds av fan, och 89 av gud. Medan fan används av både männen (53 exempel) och kvinnorna (28 exempel), är det bara kvinnorna som använder gud. Detta verkar återspegla den historiska användningen av himmelska och helvetiska svordomar, där kvinnor använt fler himmelska svordomar än männen (Stroh-Wollin 2007).

I föredraget presenterar jag resultaten från en studie av 170 belägg på fan och gud som FIA, analyserade med samtalsanalytisk metod (Norrby 2014). Syftet är att dels beskriva denna typ av annexkonstruktion, dels utreda skillnaderna i betydelsepotential mellan fan och gud. Skiljer sig kvinnornas och mennens användning av fan åt? Och vad är skillnaden mellan gud och fan i kvinnornas tal?

Litteratur: Norrby, Catrin 2014. Samtalsanalys. Så gör vi när vi pratar med varandra. Lund: Studentlitteratur. SAG = Teleman, Ulf, Hellberg, Ståan & Andersson, Erik, 1999: Svenska Akademiens grammatik. Stockholm: Norstedts Ordbok. Stroh-Wollin, Ulla, 2008: Dramernas svordomar – en lexikal och grammatisk studie i 300 års svensk dramatik. Svensk dramadialog 10 (FUMS Rapport nr 224). Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet.

Vincent Björkquist (Uppsala universitet)

”Tråkigt att läsa att vissa människor tappat kompassen för demokratiska värderingar”. Nyhetsdiskutanter förhandlingar om kommenterandenormer

Detta föredrag utforskar hur personer som digitalt kommenterar nyheter orienterar sig mot olika normer för nyhetskommenterande. Till skillnad från nyhetsproducenten, som har makt att reglera kommenterandet före och efter att kommentarer publiceras, har diskutanterna att förhandla med varandra om hur de anser att man bör bete sig interaktionellt i kommentarsfälten. Normerna förstås utifrån Grice (1975) och Ayunon (2018) som maximer för meningsfull kommunikation och berör *kvantitet, kvalitet, relevans* och *sätt*.

I kontrast till viss tidigare forskning, som bedömt hur väl nyhetsdiskutanter följer kommunikationsnormer, utreds hur diskutanterna själva orienterar sig mot sådana normer. Materialet består av 36 kommentarer fördelade på 5 olika trådar i kommentarsfält till 3 olika nyhetsinlägg på SVT Nyheters Facebook-sida. Syftet är att utifrån en förståelse om förändrade diskursiva premisser för nyhetsjournalistik dels analysera hur diskutanterna språkligt initierar och förhandlar om de olika normerna, dels jämföra producentens regler med diskutanternas normer.

Resultaten bidrar till att belysa motstridiga aspekter av huruvida nyhetsjournalistikens diskursiva premisser förändras. Det framkommer bl.a. att SVT Nyheters regler och diskutanternas normer är snarlika, men också att de skiljer sig åt. Till exempel formulerar SVT ensamt en normaspekt om att talare inte får upprepa vissa ord (spamma), medan diskutanterna ensamt formulerar normaspekter om att inte ljuga, säga felaktiga saker eller dra felaktiga slutsatser. Diskutanterna, som inte kan ta bort regelvidriga kommentarer, relevantgör istället fler olika normer än producenten. Deras förhandlingar föranleds bl.a. av rasism i kommentarsfälten, men också av SVT:s agerande.

Litteratur: Ayunon, C. (2018). ”Gricean Maxims Revisited in FB Conversation Posts: Its Pedagogical Implications”. TESOL International Journal, 13(4). S. 82–95. Grice, H. P. (1975). ”Logic and conversation”. I: P. Cole, & J. Morgan (red.) Syntax and semantics 3: Speech Acts. New York: Academic Press. S. 41–58.

Ylva Byrman (Göteborgs universitet)

En satslära för stildiskussioner – i skrivundervisning och samhälle

Texters stil diskuteras av långt fler än språkvetare, till exempel litteraturkritiker, skribenter, redaktörer, svensklärare och elever. Dessa grupper har dock varken samma metaspråk eller analytiska kompetens som språkvetare. Många yrkesskribenter vet inte vad satsradning eller inskott är; universitetsstudenter

har svårt att skilja en huvudsats från en icke-satsformad mening; och vissa svensklärare kan varken redogöra för eller tillämpa de kommateringsprinciper som beskrivs i Svenska skrivregler. Då blir det svårt både att analysera stil och att följa generella råd om interpunktion och språkriktighet.

Mitt föredrag adresserar frågan om vilka syntaktiska begrepp som behövs för en adekvat stildiskussion – i såväl grundläggande som mer avancerade sammanhang. Vad behövs till exempel när man

går gymnasiet

2. går en skriv- eller retorikkurs på universitetet

3. ska bli svensklärare, språkkonsult, översättare eller annan textvetare

4. ägnar sig åt stiltforskning eller avancerad skrivundervisning på universitetet?

Som ett förslag presenterar jag delar av den begreppsapparat jag använder i min kommande bok Skribentens guide till syntaxen. Den utgår från sex primära satsdelar – ett verb, två slags nominal och tre slags adverbial – och byggs sedan på med begrepp som apposition, inskott, period, rema och hypotax. Min presentation aktualiserar två problem. Det första är att syntaxanalys är svårt för de flesta. Det andra är att alla språkvetare inte har en gemensam förståelse av de nyss nämnda begreppen – för att grammatiker, textforskare och skrivlärare sällan diskuterar syntaktisk-stilistiska frågor med varandra, något som i sin tur kan bero på att stilistik inte är en självklar del av ämnets kärna.

Åsa Wengelin (Göteborgs universitet) och Sanna Kraft (Linnéuniversitetet)

Varför skriver du inte som jag säger? Elever med läs- och skrivsvårigheter testar ett tal-till-text-system

Tal-till-text-system (TTS) finns numera i många mobiltelefoner, surfplattor och datorer, vilket gör det möjligt för användare att diktera sms, anteckningar och texter. En intressant möjlighet med dessa system är att de skulle kunna fungera som assisterande teknologi för individer med läs- och skrivsvårigheter genom att låta dem tala in text i stället för att skriva den med penna eller tangentbord. Genom att de slipper fokusera på stavning kan, enligt kognitiva modeller av skrivprocessen, resurser frigöras för andra aspekter av att skrivandet.

Ett problem är emellertid att de flesta system är utvecklade för vuxna med standarduttal, och de fungerar inte med nödvändighet lika bra för andraspråkstalare, dialektala variationer, barn eller personer med språkliga svårigheter. Det finns en del undersökningar av sådana aspekter för engelskspråkiga system, men vi vet ingenting om hur väl svenska TTS fungerar för de här grupperna. Vi har därför undersökt hur ett svenskt system presterar för 58 mellanstadieelever med och utan läs- och skrivsvårigheter och med varierande språkliga och kognitiva förmågor i två geografiska områden. De fick diktera 18 av oss skapade meningar med varierande språkliga egenskaper.

Preliminära analyser visar att systemet korrekt återgav 80,5% av orden, men endast 38,9% av meningarna blev helt korrekta. Varken meningslängd, ordlängd, eller ordfrekvens påverkade resultatet. Inte heller ålder, kön eller geografisk bakgrund. Dock visade det sig att resultaten blev något sämre för eleverna med läs- och skrivsvårigheter. Den individuella variationen predicerades huvudsakligen av elevernas verbala arbetsminne, ordmobiliseringsförmåga och stavningsförmåga. För närvarande fördjupar vi oss i möjliga förklaringar till detta.

WORKSHOP

Therese Lindström Tiedemann (Helsingfors universitet) m.fl: Pseudonymisering inom språkvetenskap

Vetenskaplig forskning ska göras på ett sådant sätt att vi skyddar forskningsdeltagare och deras personuppgifter (Vetenskapsrådet 2024; Forskningsetiska delegationen 2019). I koppling till införandet av EU:s allmänna dataskyddsförordning (GDPR, EU 2016/679) har det här mer och mer kommit att tolkas som att forskningsdata ska pseudonymiseras, i betydelsen att inte bara namn utan också annan information som kan peka ut individer direkt eller indirekt ersätts med en pseudonym. Det kan alltså både vara ett påhittat egennamn för en person, plats, organisation eller liknande, eller ett annat ord för något annat som kan ses som identifierande: t.ex. ålder, yrke, förstaspråk, nationalitet, bostadsort osv. Men alternativa metoder som ersättande koder eller epiteter är också möjliga att använda för att dölja personuppgifter (jfr Heaton 2022, Volodina m.fl. 2023). En fördel med pseudonymer är dock att de är mindre märkbara i texten och kan antas störa förståelsen och användningen av datan mindre (jfr Szawerna m.fl. 2024a).

Just nu finns det försök att utveckla automatiskt stöd för pseudonymisering (t.ex. forskningsmiljön Mormor Karl med finansiering av Vetenskapsrådet i Sverige, se Volodina m.fl. 2023). Förutom att det skulle vara ett sätt att göra pseudonymiseringsprocessen snabbare och billigare skulle det också kunna möjliggöra delning av data med fler forskare och således vara en mer hållbar lösning eftersom vi då kanske inte behöver samla in nya data lika ofta och dessutom underlättar att andra forskare kan kontrollera våra resultat i våra data.

Utvecklingen har hittills handlat mycket om hur väl vi kan identifiera vad som är personuppgifter, vilken personlig information som behöver ersättas och hur den ska ersättas (se t.ex. Södergård 2024; Szawerna m.fl. 2024a, 2024b; Heaton 2022). Något som hittills är nästan utforskat är hur pseudonymiseringen eventuellt påverkar datan, dess användbarhet, potentiella forskningsresultat och textens läsbarhet (se dock Muñoz Sánchez m.fl. 2024a, 2024b, jfr Aldrin 2017). Inom kvalitativ forskning har dock vissa forskare lyft fram behovet av att problematisera pseudonymisering: ska alla personnamn pseudonymiseras och vem ska i så fall välja pseudonymen – forskaren eller deltagaren (se t.ex. Vainio 2013; Deakin-Smith m.fl. 2024).

Det här är synnerligen viktiga frågor, inte minst i koppling till språkvetenskap där det språkliga uttrycket i form av alla orden och hur de används är synonymt med våra forskningsdata. Det leder också till frågan om hur och när vi ska signalera att något har pseudonymiserats, vad som har pseudonymiserats samt hur det har pseudonymiserats (jfr Heaton 2022; Deakin-Smith m.fl. 2024).

Under den här workshopen vill vi samla språkvetare för att samtala och utbyta tankar om:

- (1) hur vi pseudonymiserar våra språkvetenskapliga data,
- (2) hur pseudonymisering av våra data påverkar möjligheten att använda datan samt
- (3) hur pseudonymisering av våra data påverkar våra potentiella forskningsresultat.

Vi har därför bett språkvetare bidra med presentationer där de diskuterar de här frågorna utifrån deras egen forskning.

Presentationer inom workshopen

Emilia Aldrin (Högskolan i Halmstad) Linnea Gustafsson (Högskolan i Halmstad)
Ska Mikael kallas Anders, Liam eller Gunilla? Att pseudonymisera personnamn

Pseudonymisering har blivit en allt vanligare metod för att hantera kravet på forskningspersoners konfidentialitet och skydda känsliga personuppgifter. Under det här föredraget kommer vi att diskutera pseudonymisering inom forskningsgrenen namnforskning. Vi kommer att diskutera vilka förutsättningar och utmaningar som pseudonymisering av personnamn för med sig inom en forskningsgren där det analytiska fokuset ligger på just namnen, liksom vilka konsekvenser valet av pseudonymiseringsmetod kan få för forskningsresultat. Vi kommer att utgå från personnamnens nära koppling till identiteten och hur inte minst gruppbaserad namngivning innebär att återgivandet av personnamn i forskningsdata oavsiktligt kan medföra olika signaler om namnbäraren, som oavsett deras korrekthet kan påverka tolkningen av data. Ett tydligt exempel är att de allra flesta förnamn i vår kultur förknippas starkt med det ena eller det andra könet, trots att personnamnslagen sedan 2017 tillåter vem som helst att bära alla namn. Andra sociolingvistiska variabler som är nära knutna till personnamn är generationstillhörighet/ålder, social tillhörighet och kulturell bakgrund; dessas konsekvenser för pseudonymisering kommer också att lyftas. I föredraget kommer vi att utgå från teoretiska resonemang som baseras på personnamnens identitetsskapande funktion för att avsluta med konkreta exempel på hur vi själva har hanterat pseudonymiseringsproblemet i vår namnforskning. Följaktligen kommer vi under vårt föredrag att beröra de tre frågorna:

- 1) Hur kan vi pseudonymisera onomastisk material?
- 2) Hur påverkar pseudonymisering möjligheten att använda insamlat material till namnforskning?
- 3) Hur påverkar pseudonymisering våra analyser och forskningsresultat?

Theres Bellander (Stockholms universitet) och Saga Bendegard (Uppsala universitet) Edvins kompis Ali, hunden Polly, Malmaskolan och landet Timara: Om avväganden vid pseudonymisering i elevers berättande texter

Varje år samlar gruppen för nationella prov i svenska och svenska som andraspråk in tusentals texter som skrivits inom provets ramar av elever i olika åldrar. En del av dessa transkriberas och pseudonymiseras för att bli tillgängliga för forskning. Framförallt används materialet för att studera skrivutveckling utifrån textlingvistiska metoder men intresse finns också för stilistiska aspekter i texterna och för studier av diskurser som framträder i textinnehållet.

Med utgångspunkt i berättande texter från provet i årskurs 6 diskuterar vi principerna för pseudonymiseringen och hur dessa eventuellt påverkar vilka forskningsfrågor som kan ställas och vilka resultat som kan nås.

Therese Lindström Tiedemann, Lisa Södergård, Elena Volodina, Simon Dobnik, Maria Szawerna, Ricardo Muñoz Sánchez och Xuan-Son Vu

Om mormor Karl sägs vara 27 år gammal, vad säger det om skribenten? En presentation om att identifiera och ersätta identifierande element i språkvetenskapliga forskningsdata

Utmaningarna med etik och dataskydd är gemensamma för många vetenskaper. Inom projektet Mormor Karl undersöker vi frågor relaterade till automatiskt stöd för pseudonymisering av forskningsdata (på svenska) men även effekterna av pseudonymisering med tanke på materialets användbarhet för forskning och påverkan på möjlig språkteknologisk användning som t.ex. automatisk bedömning. Vi hävdar att det behövs en diskussion inom just språkvetenskapen för att belysa de frågor som är centrala för vår disciplin. Språkvetare analyserar språk i relation till allt från regional och social variation, språkliga normer och normenlighet, maktutövning via språkliga medel, till språkinlärning och språkdidaktiska frågor. Är det möjligt att hitta en enda gemensam lösning för att förhindra identifiering? Hur detaljerat behöver vi beskriva hur vi behandlat våra data i fråga om anonymisering eller pseudonymisering för att veta vad som kan undersökas språkvetenskapligt i datan och således hur tillförlitliga resultaten i en studie är? Kan vi garantera att vi inte samtidigt riskerar att avslöja personerna som dolts? I vår presentation vill vi diskutera och illustrera varför pseudonymisering i allra högsta grad är en fråga som berör språkvetenskapen.

Åsa Palviainen (Jyväskylä universitet)

Så öppet som möjligt och så slutet som nödvändigt – var går gränsen?

En bärande tanke med öppen vetenskap är att insamlat forskningsmaterial ska bevaras för framtiden och tillgängliggöras för andra forskare, eller till och med en bred intresserad allmänhet. Som språkvetenskaplig forskare med etnografiskt material ställs man inför många dilemman såsom att å ena sidan skydda informanten men å andra sidan göra dennas röst hörd, om materialet som sparas ska pseudonymiseras eller bevaras i original, och vem som bär de moraliska, etiska och juridiska ansvaren för de insamlade materialen och med vilka tidsperspektiv. Föredraget bygger på erfarenheter från ett forskningsprojekt om familjers digitala praktiker 2018-2022 och de många oväntade och komplexa frågor som dök upp kring databehandling och -bevarande i samarbetet med ett folklivsarkiv.

Jan-Ola Östman (Helsingfors universitet)

Anonymisering, förtryck och interpersonligt ansvar

När NORMS var normen inom dialektforskning, var det dem som byborna ansåg vara byns mest kunniga dialekttalare som anlätades; det var förmodligen en hedersam uppgift att bli tillfrågad och identifierad som god dialekttalare. Till följd av GDPR har forskare (bl.a. dialektologer) blivit osäkra på om det alls är tillåtet att uppge meddelares identitet. I detta något emancipatoriska inlägg vill jag diskutera i vilken mån anonymisering kan uppfattas som stöld av (minoriteters) immateriella egendom och därvid som ett indirekt förtryck. Jag diskuterar vidare varför anonymisering och pseudonymisering bör analyseras med hjälp av olika typer av ansvar som verktyg: kollektivt, juridiskt, interpersonligt, moraliskt, fogligt. Jag belyser olika aspekter av detta med exempel från dialektologi, från vykortsdiskurs och från arbete med teckenspråk och med ursprungsbefolkningens språk i USA.

Åshild Søfteland (Høgskolen i Østfold), Linda Evenstad Emilsen (Høgskolen i Østfold) och Ann-Kristin Helland Gujord (Universitetet i Bergen)

Pseudonymisering/anonymisering når språkdatamaterialet er samtaler om familie og personleg bakgrunn

I vårt pågående forskningsprosjekt ser vi på andrespråksutvikling blant innlærarar med låg utdanning. Vi gjer lydopptak gjennom det første året dei lærer

norsk. Ein stor del av datamaterialet er semistrukturerte intervju. Ei utfordring vi har, er at det spesielt i dei første opptaka er vanskeleg å få til utfyllande samtaler, samtidig som vi treng så mykje data som muleg for å kunne seie noko om den språklege utviklinga. Det vi får best til å snakke om, er familie og bakgrunn, og dermed kjem det opp mange personnamn, stadnamn og nasjonsadjektiv. I kombinasjon vil dette vere persongjenkjennande i mange av samtalene. I foredraget vil vi beskrive nokon konkrete døme frå materialet vårt som viser eit spenn i kva slags språklege data sletting og pseudonymisering vil kunne omfatte. Vi vil diskutere nokon av implikasjonane det får for språkforskinga vår når all tale som inneheld persongjenkjennande informasjon slettast eller pseudonymiserast ved framstilling og/eller deling av data, og drøfte korleis vi kan bevare mest muleg av det språklege datamaterialet på ein god forskningsetisk måte.